

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

**KOMPARACE TVORBY NOVINÁŘE JANA HLOUŽKA V OBDOBÍ
PRVNÍ REPUBLIKY A PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA**

COMPARISON OF A JOURNALIST JAN HLOUŽEK'S OUTPUT FROM THE FIRST
REPUBLIC ERA AND PROTECTORATE OF BOHEMIA AND MORAVIA

Bakalářská práce

Autor: Jonáš Jelen

Vedoucí práce: PhDr. Petr Orság, Ph.D.

Olomouc 2017

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci/diplomovou práci na téma: „název diplomové práce“ vypracoval(a) samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedl/a jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne.

Podpis

Poděkování

Tohoto místa bych rád využil k poděkování panu PhDr. Petru Orságovi, Ph.D za ochotu, čas a rady, které mi jakožto vedoucí této bakalářské práce předal.

ANOTACE

Tato práce se zabývá stavem a poměry v tištěných médiích v období Protektorátu Čechy a Morava a srovnává podobu novinářské práce v tomto období s novinářskou prací v první a druhé Československé republice. Cílem práce je na základě konkrétních příkladů novinových článků popsat fenomén kolaborace, základní rysy tehdejších kolaboračních článků a názorně uvést rozdíly mezi články z těchto dvou odlišných časových období. Pro tyto účely byla provedena kvalitativní analýza textů novináře Jana Hloužka z let 1934-1944 a následně komparace poznatků získaných o článcích z uvedených období. Na základě analýzy a komparace jsme vyhodnotili v kterých ohledech se články Jana Hloužka lišily a která témata byla předmětem jeho kolaborace.

KLÍČOVÁ SLOVA

Kolaborace, Československá republika, Protektorát Čechy a Morava, druhá světová válka, cenzura, tisk, Moravskoslezský deník, Ostravská Národní práce, Jan Hloužek, Wolfgang Wolfram von Wolmar

ANNOTATION

This thesis follows up a status and relations in print media in the Protectorate of Bohemia and Moravia era and compares the form of journalistic work in this era with journalistic work in the era of the first and the second Czechoslovak Republic. The aim of the thesis is to describe a collaboration phenomenon and main features of collaborative articles using specific examples and to show differences between articles of these two different eras. For this purposes was made a qualitative analysis of articles written by journalist Jan Hloužek from 1934 to 1944 and the findings acquired in this period were then compared. Based on this analysis it was evaluated in which ways Jan Hloužek's articles differed and which topics were a subject of his collaboration.

KEY WORDS

Collaboration, Czechoslovakia, Protectorate of Bohemia and Moravia, World War II, censorship, press, Moravian-Silesian daily, Ostrava National Labour, Jan Hloužek, Wolfgang Wolfram von Wolmar

OBSAH

1. ÚVOD.....	6
TEORETICKÁ ČÁST.....	9
2. PODOBA TISKU V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA	9
2.1 ŘÍZENÍ TISKU TISKOVÝM ODBOREM PŘEDSEDNICTVA MINISTERSKÉ RADY	11
2.1.1 CENZURNÍ OPATŘENÍ.....	11
2.1.2 TISKOVÉ KONFERENCE	12
2.1.2.1. ŘÍZENÍ REDAKCÍ SKRZE TISKOVÉ KONFERENCE	13
2.2 TISK V OSTRAVĚ A NA SEVERNÍ MORAVĚ	15
3. KOLABORACE V TISKU V LETECH 1939-1945	16
3.1 DVA DRUHY KOLABORACE	20
4. JAN HLOUŽEK MEZI KOLABORANTY	22
4.1 STRUČNÝ ŽIVOTOPIS A POČÁTKY V TISKU.....	22
4.2. HLOUŽKOVA POLITICKÁ ORIENTACE V TISKU	23
4.3 KARIÉRA V MORAVSKOSLEZSKÉM DENÍKU	23
4.3.1 PO ZAČÁTKU OKUPACE	24
4.4 HLOUŽEK JAKO KOLABORANT	25
4.4.1. JAN HLOUŽEK NA TISKOVÝCH KONFERENCÍCH	28
4.5. ODSOUZENÍ JANA HLOUŽKA	29
ANALYTICKÁ ČÁST.....	31
5. METODIKA	31
5.1 VYMEZENÍ OBJEKTU A ČASOVÉHO OBDOBÍ KOMPARACE.....	32
5.1.1 SBĚR A ZPRACOVÁNÍ VZORKU ANALÝZY	33
5.2 CÍLE PRÁCE, VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY	34
6. VÝSLEDKY ANALÝZY – KOMPARACE TVORBY NOVINÁŘE JANA HLOUŽKA V OBDOBÍ PRVNÍ REPUBLIKY A PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA.....	36

6.1. ANALÝZA LET 1934-1939.....	36
6.2 ANALÝZA LET 1939-1944.....	42
6.3 KOMPARACE LET 1934-1939 A 1939-1944 A POSOUZENÍ PLATNOSTÍ HYPOTÉZ	49
7. ZÁVĚR.....	56
9. LITERATURA.....	58
8. SEZNAM PŘÍLOH.....	60

POČET ZNAKŮ: 120 375

1. ÚVOD

Média, a zvláště pak ta tištěná, hrají rozhodující roli ve společensky a politicky vypjatých dobách již několik století své existence. Během těchto dob byla několikrát opakovaně svázána cenzurními zákony a opět uvolňována. A je to právě cenzura – která kromě časů válečných konfliktů, kdy hraje bezpečnostní úlohu – dokazuje, jakou má tisk moc a jak dokáže ovlivňovat veřejné mínění. Proto k cenzuře sahají autoritářské režimy a vládcové, aby snadněji udrželi kontrolu nad svými poddanými. V moderní historii naší země byl tisk výrazně ovlivněn cenzurou již dvakrát – v poválečných letech, kdy se moci ujali komunisté a v letech druhé světové války a Protektorátu Čechy a Morava, kdy coby do trvání omezovala český tisk po kratší dobu, za to poměrně radikálnější způsobem. A právě druhým zmíněným obdobím se budeme v naší práci zabývat.

Zabývat se budeme konkrétně podobou a poměry v českém legálním tisku v období Protektorátu Čechy a Morava, kdy tisk řídily nacistické úřady, vysvětlíme si, jak probíhalo řízení tehdejších redakcí, jak do jejich chodu zasahovalo nacistické vedení, jak probíhala cenzura v těchto letech a jaká byla situace tehdejších novinářů. Pro lepší představu se dále zaměříme na ostravského regionálního novináře Jana Hloužka, který působil v ostravských denících jak v době první a druhé republiky, tak v době protektorátu, kdy se pohyboval na vedoucích pozicích v redakci. Na základně analýzy jeho práce v obou obdobích si ukážeme, jak vypadala a v čem se lišila práce novinářů kolaborantů, kteří protektorátní nacistický tisk vytvářeli a šířili tak propagandu nacistického Německa.

Osobu Jana Hloužka jsme si pro tuto práci vybrali ze dvou hlavních důvodů. Za prvé jde o poměrně významnou novinářskou osobnost, jelikož Hloužek je jedním ze čtyř hlavních představitelů novinářské kolaborace z dob protektorátu na území Moravy a značnou část své kariéry v médiích strávil na pozici zástupce šéfredaktora a později také šéfredaktora Moravskoslezského deníku a Ostravské Národní práce. Pozice šéfredaktora byla v době protektorátu specifická a nesla s sebou zvláštní odpovědnost. Osoby, jež byly touto funkcí pověřeny, se stávaly jakýmsi malými „diktátory“ v redakcích. Tito vedoucí novináři zodpovídali za celý obsah listu, a to jak po stránce redakční, inzertní, tak po stránce administrativní, expediční a tiskárenské. Šéfredaktoři byli povinni dbát, aby obsah a úprava listu odpovídaly zadání, aby v listě nevyšlo nic závadného, aby zprávy, texty a obrázky byly umístěny přesně tak, jak toho jejich význam vyžaduje¹. Podle dokumentu nazvaného *Souborný*

¹ Viz. PASÁK, *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích z let 1939–1945*. Univerzita Karlova, Praha 1980, s. 56.

přehled pokynů pro tiskovou přehlídku ze 17. září 1939, jenž tvořil jakousi páteř instrukcí adresovaných ovládanému protektorátnímu tisku, byli šéfredaktoři definováni jako „hlavní odpovědní činitelé“, přičemž „vydavatelstvo listu jest povinno učiniti vše, aby šéfredaktor mohl splniti svůj úkol a aby mohl odpovídati za celý list.“² Druhým důvodem, proč jsme vybrali osobu Jana Hloužka je jeho politicky-názorová orientace. Ve dvacátém století byl tisk z velké části politický, noviny vydávaly samotné politické strany a novináři byli často sami členy těchto politických stran. Jan Hloužek je v tomto ohledu specifickou osobností, jelikož dokázal velmi obratně proplouvat mezi redakcemi různého politického zaměření, přestože sám zastával politické názory odlišné. Nastává tak situace, kdy jakožto sociální demokrat odchází z levicového sociálně-demokratického listu do pravicového národně-demokratického listu, ze kterého se po vyhlášení protektorátu stane list národně-socialistický. Přes to všechno Hloužek dokáže provádět svou práci v souladu s požadavky svého zaměstnavatele, a přitom sám zůstat – jak o sobě tvrdil – přesvědčeným socialistou.

Téma protektorátních médií je v současné době již rozpracováno poměrně široce od obecného rámce stavu tehdejších médií (KUBÍČEK, *Dějiny žurnalistiky na Moravě. První století českých časopisů 1848-1948*, Brno 2013), přes praktičtější pohled na chod redakcí (KONČELÍK, KÖPPLOVÁ, KRYŠPÍNOVÁ, *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*, Praha 2003 nebo PASÁK, *Pod ochranou říše*, Praha 1998), až po osudy konkrétních protektorátních novinářů (VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014). Tato bakalářská práce si klade za cíl do tohoto současného stavu poznání přispět novým pohledem na protektorátní média, který teoreticky nabyté poznatky z výše uvedených a dalších publikací prověří na konkrétních příkladech práce protektorátního novináře kolaboranta a nabídne opět o něco bližší náhled na tehdejší novinářskou praxi, ve srovnání s praxí doby první a druhé Československé republiky.

Naše práce sestává ze tří hlavních částí. V první teoretické části si vysvětlíme, jakým stylem byla média v době protektorátu řízena, kdo za nimi stál a jak probíhala cenzura. Dále se zaměříme na fenomén novinářské kolaborace v letech 1939-1945 a na tisk v tehdejší Moravské Ostravě. V druhé teoretické části se budeme věnovat již osobě novináře Jana Hloužka, kde se budeme zabývat zejména jeho působením v Moravskoslezském deníku a Ostravské Národní práci a zaměříme se také na jeho roli coby kolaboranta v protektorátním tisku. Ve třetí, analytické části pak provedeme analýzu a komparaci článků, které Jan Hloužek vytvořil

² Viz. KONČELÍK, KÖPPLOVÁ, KRYŠPÍNOVÁ, *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*, Praha 2003, s.470.

v období první republiky a v období Protektorátu Čechy a Morava, na základě čehož získáme konkrétní představu o práci novináře kolaboranta v období protektorátu a nabyté poznatky vyhodnotíme.

TEORETICKÁ ČÁST

2. PODOBA TISKU V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA

Český protektorátní tisk nebyl nepodobný tomu německému, kterého se nacisté zmocnili krátce po lednu 1933. Zpočátku okupace spadalo řízení tisku do kompetencí prozatímního vedoucího civilní správy při protektorátním velitelství wehrmachtu Konráda Henleina. Taktéž pražská služebna Říšského tiskového úřadu, která nad tiskem dohlížela. Po ukončení vojenské správy přešla úřední agenda v oblasti médií pod Úřad říšského protektora³. Ten nově zřídil kulturně politické oddělení, v jehož rámci bylo vyčleněno také oddělení specializované na tisk, takzvaná skupina Tisk, jejímž vedoucím byl důstojník SS Wolfgang Wolfram von Wolmar⁴ a od roku 1943 Artur Söhnel. Ten byl spolu s vedoucím kulturně politického oddělení Karlem von Gregory a později Martinem Paulem Wolfem pověřen úkolem udělat z českého tisku tisk nacistický. Tento úkol si žádal zvláštní přístup, jelikož tehdejší Německo nemělo zkušenosti s okupací a zacházení s cizím tiskem si žádalo určité přizpůsobení a zvláštní zřetele⁵.

Okupační moc převzala nad médii kontrolu bez zásadních problémů a správa protektorátních médií získala oficiálně svou konečnou podobu v noci ze 14. na 15. září 1939, kdy se v Berlíně prezident Emil Hácha a ministr zahraničí František Chválkovský zavázali podpisem smlouvy k dodržování úplné zdrženlivosti ve veřejných projevech, divadle, tisku a rozhlase.⁶ O dva dny později byl vydán důvěrný dokument *Souborný přehled pokynů pro tiskovou přehlídku*, který přesně stanovoval limity, ve kterých se mohli čeští novináři pohybovat a pravidla postoje protektorátního tisku k Německu⁷.

V rámci české státní správy dohlížel na média Tiskový odbor Předsednictva ministerské rady, jehož pravomoci byly v zásadě redukovány na pouhé tlumočení pokynů skupiny Tisk⁸. V jeho čele se během protektorátu vystřídali čtyři lidé. Prvním vedoucím Tiskového odboru se stal v prosinci 1938 Zdeněk Schmoranz. Jeho působení ukončilo v srpnu 1939 odhalení

³ Viz. PASÁK, *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích z let 1939-1945*, Praha 1980, s. 441.

⁴ Viz. KONČELÍK, KÖPPLOVÁ, KRYŠPÍNOVÁ, *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*, Praha 2003, s. 9.

⁵ Viz. tamtéž.

⁶ Viz. KONČELÍK In: FORET, LAPČÍK, ORSÁG, *Reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*, Olomouc 2008, s. 299.

⁷ Viz. PASÁK, *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích z let 1939-1945*, Praha 1980, s. 55.

⁸ Viz. tamtéž, s. 65.

odbojové informační skupiny, kterou se snažil sestavit, a následné zatčení. Na jeho místo nastoupil na necelý měsíc bývalý ředitel politického zpravodajství ČTK Arnošt Bareš, který byl ale taktéž zatčen za podílení se ve Schmoranzově skupině. Nahradil ho František Hofman až do května 1941, kdy byl zatčen a převezen do koncentračního tábora v Osvětimi, kde následně zemřel. Po něm Tiskový odbor vedl až do konce války Ctibor Melč⁹.

Na protektorátní novináře byl konstantně vyvíjen nátlak, který v kombinaci s nutností dodržovat všechny pokyny z výše uvedeného dokumentu nedával novinářům ani redakcím žádnou možnost k odporu. Naopak pokud byly některé pokyny porušeny nebo obcházeny, a to vědomě či nevědomě bez rozdílu, následky byly vážné jak pro jednotlivce, tak celý list¹⁰. Vedení tisku redaktorům opakovaně vštěpovalo jejich roli učitelů národa, jejichž úkolem je přesvědčovat veřejnost o prospěchu spojení republiky s německou říší. Práce novináře denního tisku tak nespočívala pouze v informování o válečných, politických a ekonomických počinech Německa, ale zejména v jejich komentování. Takové komentování událostí mělo co nejvíce zdůraznit jejich přínos k prospěchu protektorátu a Německa – ve válečných tématech pak především ponížít a bagatelizovat operace spojenců ve srovnání s heroickými počiny Wehrmachtu. Pakliže autor neokomentoval významnou událost dostatečně pozitivně ve prospěch Německa, byla celá redakce upozorněna na nedostačující kroky, provedené v šíření ideologie říše. Jako příklad může posloužit situace z 11. dubna 1940, kdy von Wolmar vytýká českému časopisu nevhodné titulky. V Prvním případě jde o titulky „*Ze 24 bombardovacích letounů 2 sestřeleny*“, který neodpovídá obsahu zprávy a v druhém případě časopis uvedl, že při schůzce na Brenneru (severoitalská vesnice na hranicích s Rakouskem) se mluví na prázdno. Wolfram počínání časopisu komentuje slovy: „*Celý vývoj tohoto časopisu ukazuje jasně, ve kterém směru pracuje. Je to poslední výstraha, a když to zůstane bez výsledku, pak zakročím jinak v dohodě s gestapem.*“¹¹

Denní tisk v tomto ohledu pracoval relativně v souladu s německými požadavky a von Wolmar jej také za to na tiskových poradách chválil. Naopak ale jeho požadavkům neodpovídalo počínání časopisů, které pouze nechávaly otisknout Němci dodané materiály, ale nijak je nekomentovaly¹². Všechny časopisy, i ty nepolitické, dostaly příkazem přinášet týdenní

⁹ Viz. KONČELÍK In: FORET, LAPČÍK, ORSÁG, *Reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*, Olomouc 2008, s. 299-300.

¹⁰ Viz. PASÁK, *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích z let 1939-1945*, Praha 1980, s. 57.

¹¹ Viz. KONČELÍK, KÖPPLOVÁ, KRYŠPÍNOVÁ, *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*, Praha 2003, s. 75.

¹² Wolfram Wolfram von Wolmar: „*Upozorňuji, že český denní tisk, zejména většina pražských listů učinil velké pokroky. (...) To je uznání také novinářům, že slouží českému národu i německé říši. Ale naopak je rozdíl mezi deníky a ostatními časopisy. (...) Mnoho časopisů neobstojí při zkoumání jejich chování. Venkovské*

vojenské a politické zprávy, které budou vysvětlovat a komentovat. Pokud by tak nečinily, měly by v době nedostatku papíru slabě právo na existenci¹³.

2.1 ŘÍZENÍ TISKU TISKOVÝM ODBOREM PŘEDSEDNICTVA MINISTERSKÉ RADY

2.1.1 CENZURNÍ OPATŘENÍ

Cenzura v protektorátních médiích se vztahovala na veškeré mediální obsahy včetně fotografií a inzercí. K provádění cenzury zřídil Tiskový odbor 17. března 1939 Ústředí tiskové dozorcí služby (ÚTDS) se sídlem v Praze a krajskými pobočkami v Brně, Moravské Ostravě, Olomouci a v Plzni. Samotná cenzura probíhala v zásadě na dvou úrovních:

1. Vydání jako první kontroloval domácí cenzor přímo v redakci, který spolu s šéfredaktorem zodpovídal za dodržování cenzurních pokynů, vydávaných každodenně z ústředí ÚTDS.

2. Takto zkontrolované vydání putovalo ke schválení do ÚTDS, které případné problematické části konzultovalo se skupinou Tisk Úřadu říšského protektora. Až poté mohly být noviny vytištěny¹⁴.

Pasáže, které neprošly přes cenzurní kontrolu musely být nahrazeny nezávadnými texty, aby čtenář z prázdných míst nepoznal, že do vydání zasáhla cenzura.

Kromě cenzury autorských textů dodával do redakcí ať už Tiskový odbor nebo skupina Tisk zvláštní korespondenci a články, které musely být doslovně otištěny. Autoři mohli k textu připojit vlastní krátký vysvětlující komentář, k jehož znění byly ale také vydány pokyny, které de facto autor pouze přepsal vlastními slovy. Takové texty byly označeny jako redakční, aby čtenář nepoznal, že jsou převzaté. Tiskový odbor také dále vydával pravidelně Informace pro šéfredaktory a denní příkazy, které upřesňovaly, jakým stylem a zdali vůbec u aktuálních událostech informovat¹⁵.

časopisy ať si vezmou z denního tisku a ať dosáhnou podobné úrovně. Viz. KONČELÍK, KÖPPLOVÁ, KRYŠPÍNOVÁ, *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*, Praha 2003, s. 115-116.

¹³ Viz. tamtéž, s. 116.

¹⁴ Viz. KONČELÍK, CEBE, KÖPPLOVÁ, *Řízení tisku v letech 1939-1945: analýza protektorátních tiskových porad*, Praha 2007, s. 276.

¹⁵ Viz. tamtéž.

2.1.2 TISKOVÉ KONFERENCE

Jako autentický náhled do protektorátních redakcí mohou dobře posloužit stenografické záznamy z tiskových konferencí Antonína Fingera, který byl třicet pět let aktivním novinářem a ve čtyřicátých letech pracoval pro české vydavatelství Melantrich, konkrétně byl odpovědným redaktorem ve Večerním Českém slově. Byl vysílán na tiskové konference vrchních představitelů českého tisku, kterých se zúčastňoval také von Wolmar, kde pořizoval ony záznamy. Finger zápisy z tiskových konferencí svěčoval dalším pověřeným osobám, které je dále předávaly až exilové vládě do Londýna. Jak je ze zápisů patrné, několikrát na nich zazněly zmínky, že informace pronikají ven¹⁶. Von Wolmar upozorňuje, že z určitých konferencí se do ciziny dostaly buď některé konkrétní pokyny nebo veškeré informace, které zazněly. V jednom případě (podzim 1939) se nezmínění redaktoři pokusili předat zahraničním novinářům cenzurní pokyny pro protektorátní tisk. Takové jednání bylo trestáno podle paragrafu zrady.

Tyto tiskové konference, či jinak porady oficiálně pořádal Tiskový odbor předsednictva ministerské rady a konaly pravidelně, většinou jednou týdně. Byly přísně důvěrné a jak zaznělo výše, vynášení informací bylo přísně trestáno. Z každé redakce na ně byl vysílán šéfredaktor, nebo některý z redaktorů, který uměl nejlépe německy. Na námitky německé strany později jen šéfredaktoři¹⁷. Zde von Wolmar spolu s vedoucím Tiskového odboru udílel tisku direktivy, hodnotil jej a určoval oblast zájmu protektorátních novinářů. Kromě témat, o kterých se mělo psát, často také určovali, jakým stylem se o nich bude psát a hodnotili práci novinářů za uplynulé období¹⁸. Porady byly v zásadě dvojího typu. Těch širších se účastnili šéfredaktoři či odpovědní redaktoři všeho tisku (tedy tisku mimopražského i týdeníků). Všeobecné konference pro šéfredaktory veškerého politického tisku denního i týdenního měly význam spíše manifestační a postupem času se od nich ustupovalo. Velký počet novinářů s sebou totiž nesl i zvýšené riziko úniků informací mimo konference¹⁹. Na užších pak jen šéfredaktoři deníků. Vedení skupiny Tisk i Tiskového odboru se na poradách snažilo udržet relativně přátelskou atmosféru a s novináři tak v rámci možností jednalo. Jen zřídka zaznívaly směrem k zástupcům

¹⁶ Viz. LANGPAUL, In: KONČELÍK, KÖPPOVÁ, KRYŠPÍNOVÁ, *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*, Praha 2003, s. 13.

Langpaul dále uvádí, že se mu nepodařilo dohledat, zda za těmito úniky informací stojí právě Finger. Podle něj je to ale velmi pravděpodobné. Jeho přesvědčení pramení z Fingerových „Poznámky úvodem“, viz. tamtéž, s. 19.

¹⁷ Viz. FINGER, In: LANGPAUL, In: KONČELÍK, KÖPPOVÁ, KRYŠPÍNOVÁ, *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*, Praha 2003, s. 19.

¹⁸ Viz. GEBHART, KÖPPOVÁ a kol., *Řízení českého legálního tisku v Protektorátu Čechy a Morava*, Praha 2013, s. 22.

¹⁹ Viz. tamtéž, s. 15.

redakcí direktivy či výhrůžky. Místo toho zástupci skupiny Tisk i TO PMR vznášeli pouze upozornění, doporučení či přání. Tento styl komunikace komentuje Sänger: „Novináři ale od počátku věděli, co by následovalo, kdyby takovému ‚přání‘ nevyhověli.“²⁰

2.1.2.1. ŘÍZENÍ REDAKCÍ SKRZE TISKOVÉ KONFERENCE

Porady sloužily jako platforma řízení médií a usměrňování novinářů, zvláště v obdobích vypjatých zahraničních událostí, kterým se věnovala zvláštní pozornost. Takovým momentem byla například německé bleskové tažení na jaře 1940, které vedla ke kapitulaci Francie. To v tehdejších médiích sloužilo jako ukázka nadřazenosti německé vojenské síly po dlouhou dobu a zastínilo například i leteckou bitvu o Británii nebo vstup Itálie do války. Dlouhodobě protěžovaným tématem na poradách pak byla východní fronta a válka se Sovětským svazem²¹.

Na válečná témata byl kladen zvláště velký důraz, aby byla zpracována přesně podle pokynů vedení tisku. Von Wolmar na tiskových konferencích často přesně významy, které má novinář v textu prezentovat. Příkladem takové situace může být námořní bitva u Oranu ve Středozemním moři mezi Francií a Anglií. Na tiskové konferenci ze dne 4. července 1940 komentuje von Wolmar takto: „Zprávu o bitvě u Oranu přineste jako hlavní věc v úpravě, která může jít přes obvyklou míru. Titulky dejte větší, ale ne tak velké jako při zprávě o příměří. Také podtitulky upravte, aby to byla velmi nápadná úprava. (...) Britský kousek je důstojný dosavadního chování Angličanů. Titulky – ale nedržte se toho příliš přesně – mohou být: Brutální britské násilí vůči Francii. – Angličtí piráti přepadli vlastní spojence. – Krvavé britské násilí proti Francii. Použijte nejsilnějších slov o anglické ničemnosti a nelidskosti, a nešetřete jimi. (...) Ironicky podtrhněte, že Anglie útokem na svého francouzského spojence chtěla dosáhnout svého prvního vítězství na moři, které dosud nezaznamenala.“²²

Vedle aktuálních událostí z bitevních polí udělovalo vedení tisku instrukce pravidelně v tématu židovské otázky. Nevhodné zpracování tématu týkajícího se židovské otázky mohlo mít pro redakci existenční následky. Pokud například některý list otiskl úmrtní oznámení Žida,

²⁰ Viz. SÄNGER, *Politik der Täuschungen. Missbrauch der Presse im Dritten Reich. Weisungen Informationen, Notizen 1933-1939*, Vídeň 1975, s. 29.

²¹ Viz. GEBHART, KÖPPOVÁ a kol., *Řízení českého legálního tisku v Protektorátu Čechy a Morava*, Praha 2013, s. 76-77.

²² Wolfgang Wolfram von Wolmar, 4.7.1940. In: KONČELÍK, KÖPPOVÁ, KRYŠPÍNOVÁ, *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*, Praha 2003, s. 144-145.

byl považován za „požidovštělý“ a byly proti němu uplatněna „arizační opatření“²³. Zvláště v případě, byla-li v úmrtním oznámení uvedena smrt v koncentračním táboře.²⁴

Jak vyplývá z analýzy tiskových porad Končelíka, Cebe a Köpplové²⁵, většina promluv, která na poradách zazněla směrem k novinářům, se týkala domácích událostí z protektorátu – téměř dvě třetiny. Naopak zahraniční témata týkající se Říše nebo zprávy z okupovaných území byly zmiňovány jen okrajově. Končelík, Cebe a Köpplová podávají k tomuto nepoměru dvě vysvětlení. V první řadě tvrdí, že protektorátní tisk vycházel při informování o zahraniční situaci v Říši výhradně z materiálů, které již vycházely z říšských a protektorátních orgánů, a tudíž nebylo nutno jim dále věnovat pozornost – jednalo se například o převzaté texty, připravené k přímému otištění, které byly zmíněny výše. Druhou tezi, kterou autoři předkládají, je snaha úředníků, řídicích médií, směřovat pozornost protektorátního novináře pryč od válečných událostí a světové politiky skrze cílený výběr událostí. Smyslem toho jednání mělo být omezení styku čtenáře se zahraničím a tím omezit i jeho výhledy případnou změnu stávajícího režimu²⁶.

Tuto teorii nepřímo potvrzuje von Wolmarům výrok na pravidelné poradě šéfredaktorů denního tisku ze dne 24. ledna 1941, kdy odpovídá na dotaz Josefa Řezníčka²⁷ ohledně citací říšského tisku, které cenzoři často odstraňují. Von Wolmar zmiňuje německé listy Frankfurter Zeitung, Essener Nationalzeitung, Hamburger Fremdenblatt a Berliner Börsenzeitung, které mají dle jeho slov zvláštní poslání a dostávají jistá témata k zpracování. Ta ale nejsou vhodná pro širokou veřejnost a není vhodné tyto listy v zahraniční politice citovat (bez předchozí dohody s Tiskovým odborem nebo tiskovým ústředím zmíněných listů). Dále uvádí, že tyto listy jsou určeny pro jisté kruhy v říši nebo cizině, což ale neplatí pro české čtenáře a „*nezáleží na tom, zda je citace zajímavá, nýbrž zda může poučit naše čtenáře.*“²⁸

Důležitým úkolem, který vedení skupiny Tisk kladlo novinářům, bylo potírání spojenecké šeptané propagandy a šíření protiněmeckých nálad pronikajících ze zahraničních zdrojů a od české exilové vlády v Londýně. Wolfram na poradách apeluje na novináře, aby ve

²³ *Arizační opatření*: Vyvlastnění majetku osob židovského původu a jeho převedení do rukou nežidovského, přesněji árijského majitele. Viz. JANČÍK, KUBŮ, „*Arizace*“ a *arizátoři*, Praha 2005, s. 13.

²⁴ Viz. KONČELÍK, KÖPPOVÁ, KRYŠPÍNOVÁ, *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*, Praha 2003, s. 158, 160.

²⁵ Viz. KONČELÍK, CEBE, KÖPPOVÁ, *Řízení tisku v letech 1939-1945: analýza protektorátních tiskových porad*. Praha 2007.

²⁶ Viz. tamtéž, s. 278-280.

²⁷ Josef Řezníček (*17.11.1906 Jihlava, †19.6.1942 Brno), v roce 1941 šéfredaktor olomouckého listu *Našinec*, během okupace několikrát zatčen a vězněn, účastník v odbojové činnosti, v 1942 obviněn z přípravy velezrady proti Říši a během heydrichiády zastřelen v Brně.

²⁸ Viz. KONČELÍK, KÖPPOVÁ, KRYŠPÍNOVÁ, *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*, Praha 2003, s. 256-257.

svém vlastním zájmu ve člancích cizí propagandu kritizovali a potírali, jako marnou snahu nepřítele, narušit rovnováhu v jinak hladce fungujícím symbiotickém soužití Protektorátu Čechy a Morava s Německem. Ve stejném duchu vysvětluje také výše zmíněná analýza tiskových porad Končelíka, Cebe a Köpplové relativně vysoké zastoupení promluv týkajících se nepřátel Říše, zejména tedy Spojených států, Velké Británie a Sovětského státu. Dle závěrů studie časté komentování spojeneckých akcí ze strany zástupců protektorátních úřadů „odráží potřebu podávat veřejnosti žádoucí výklad frontových událostí, vysvětlovat ‚pomýlenost‘ zahraniční politiky nepřátel Říše a také upozorňovat na ‚zrádčovské‘ působení československé emigrace a neutralizovat tak propagandistické působení londýnského a moskevského rozhlasu.“²⁹

2.2 TISK V OSTRAVĚ A NA SEVERNÍ MORAVĚ

V Moravské Ostravě vycházelo k 15. dubnu 1939 (konec vojenské správy protektorátu) celkem 46 časopisů, z toho 5 německých. Z českého ostravského tisku tvořily politicky zaměřené časopisy více než jednu třetinu, tj. 15 titulů. Většinový podíl zaujímaly časopisy odborné, kterých v té době vycházelo 24 a pouze dva časopisy byly věnovány zábavě³⁰.

Ve dvacátém století byl tisk z naprosté většiny politicky orientovaný a vydavatelské domy vlastnily samotné politické strany. Severní Morava a Ostravsko bylo ve dvacátých letech silně národně demokratickým krajem, na Moravě nejsilnějším³¹. Stěžejním listem národní demokracie, který měl pro Ostravsko značný význam byl Moravskoslezský deník (Ostrava, 1900-1941). Seriózně vystupující deník hájil české zájmy, budil národní uvědomění a bojoval proti germanizaci. Kromě domácích a zahraničních událostí se věnoval hospodářství, kultuře a sportu. Deník řídil střídavě Karel Fiala s Vladimírem Kantorem a patřil Moravsko-slezské vydavatelské společnosti. Souběžně s ním vycházel jako druhé denní vydání také Ostravský deník a v roce 1924 krátce také Ranní noviny³². Od roku 1933 vycházel Moravskoslezský deník již třikrát denně jako Moravskoslezský deník, Polední deník a Ostravský večerník. Ostravský večerník se však příliš neujal – první rok vycházel jakou měsíčník pouze, aby si vydavatelství udrželo práva na tento název. Teprve od listopadu 1934 byl večerník vydáván denně, ale pouze

²⁹ Viz. KONČELÍK, CEBE, KÖPPOVÁ, *Řízení tisku v letech 1939-1945: analýza protektorátních tiskových porad*. Praha 2007, s. 280.

³⁰ Viz. KUBÍČEK, *Dějiny žurnalistiky na Moravě. První století českých časopisů 1848–1948*, Brno 2013, s. 161

³¹ Viz. tamtéž, s. 139.

³² Pro neúspěch po třech měsících zastaveny.

do roku 1936, kdy se vydavatelství uchýlilo k předchozí praxi a do denního vydání se vrátil opět až v roce 1938³³.

V té době byl šéfredaktorem Moravskoslezského deníku Vladimír Líbal, jehož zástupcem byl Jan Hloužek³⁴. Po začátku okupace v roce 1939 se politický tisk musel přizpůsobit nové politické situaci v již novém státním zřízení, jako byl Protektorát Čechy a Morava. Moravskoslezský deník se tak z národně demokratické strany Národní sjednocení přeorientoval na stranu Národního souručenství³⁵.

Moravskoslezský deník i jeho poledník a večerník formálně zanikl při hromadném zákazu českého tisku 20. května 1941. Místo něj začal obratem již od následujícího dne vycházet deník Ostravská národní práce, vydávaný jako krajský list centrální pražské Národní práce. V srpnu téhož roku nahradil Vladimíra Líbala nový šéfredaktor Ladislav Novák, jehož zástupcem taktéž zůstal nadále Jan Hloužek. Ten se do čela deníku dostal v březnu 1943, ale pouze na krátko, jelikož v srpnu 1944 byl list zastaven³⁶.

Ostravská národní práce byl již čistě nacisticky orientovaný list, který na titulních stranách přinášel výhradně zprávy o úspěšných operacích německé armády a přetiskoval je velkým červeným písmenem V, na znamení německého vítězství na frontě.

3. KOLABORACE V TISKU V LETECH 1939-1945

Z počátku, hlavně do vypuknutí války v září 1939, se protektorátní listy, kromě fašisticko-vlajkařských plátků, snažily posílit českou národní identitu³⁷. Aby si ale Německo podmanilo český lid kompletně, bylo za potřebí ho morálně zlomit. O to se později zasloužil v letech 1941 a 1942 zejména Reinhard Heydrich, který území protektorátu spravoval. „Jedním ze způsobů, jak českých obyvatelům ukrást i ‚vnitřní svobodu‘, jejich vlastní duši, byla ofenzíva protektorátní propagandy v tištěných médiích a v rozhlasu, jež měla Čechy převychovat v masu přizpůsobivých kmánů uznávajících nadřazenost svých německých

³³ Viz. KUBÍČEK, *Dějiny žurnalistiky na Moravě. První století českých časopisů 1848–1948*, Brno 2013, s. 139-140.

³⁴ Viz. tamtéž, s. 168.

³⁵ *Národní souručenství*: krajně pravicová politická strana, jediná česká politická reprezentace za Protektorátu Čechy a Morava, založená 21. března 1939, předsedou strany byl Emil Hácha. Viz. BRANDES, *Češi pod německým protektorátem*, Praha, 1999.

³⁶ Viz. KUBÍČEK, *Dějiny žurnalistiky na Moravě. První století českých časopisů 1848–1948*, Brno 2013, s. 168-169.

³⁷ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 24.

pánů.³⁸ K tomu Němci potřebovali ve svých řadách ochotné novináře a systém, který by jim je pomohl držet tam, kde měli být.

Cestou k ovládnutí českého tisku a skrze něj i národa, měli být takzvaní aktivističtí³⁹ novináři, tedy novináři, kteří byli ochotni spolupracovat na prosazování politiky Třetí říše. Takových novinářů měla být v každé redakci většina, ne-li všichni⁴⁰. Skutečnost byla ale jiná, což dokládá i případ s vedením Tiskového oboru Předsednictva ministerské rady, kdy nacisté nemohli najít správného člověka a tři vedoucí byli zatčeni, z nich jeden zabit. Nacisté se totiž potýkali s „retardační“ taktikou z české strany, která měla díky zdánlivé spolupráci s nacisty co nejvíce zbrzdit jejich totalizační a protičeské tlaky⁴¹. V konečném důsledku nebylo aktivistických novinářů nebylo takové množství, jaké si původně nacisté představovali.

Němci proto usilovali získat na svou stranu i dosud seriózní české novináře, což se jim ale dlouhou dobu dařilo jen u jedinců krajně pravicově, extrémně nacionalisticky, fašisticky či antisemitsky smýšlejících. Nacisté se pak soustředili na několik vytipovaných žurnalistů, které pozvali na novinářské zájezdy: na jaře 1939 do Německa a v říjnu 1939 do okupovaného Polska⁴².

První zmiňovaný zájezd byl spíše informativního a zkušebního rázu, na rozdíl od druhého zájezdu do Polska. Toho se zúčastnilo pouze sedm proněmecky aktivistických novinářů, které osobně vybral von Wolmar a kteří výrazně ovlivnili českou protektorátní žurnalistiku⁴³. Mezi novináři se již začala formovat významná kolaborantská skupina, která se snažila získat důvěru německých úřadů, zmocnit se vedení českého tisku a dát mu plně konformní náplň a politickou ideu. Koncepce této skupiny vycházela z trvalého spojení českých zemí s Německem; plně se proto orientovala na jeho vítězství a snažila se vytvořit protiváhu dosavadní retardační politice Eliášovy vlády⁴⁴. Této skupině vyslané do Polska se začalo přezdívat „polská delegace“ a tvořili ji Vladimír Krychtálek, Jaroslav Křemen, Karel Lažnovský, Vladimír Ryba, Václav Crha, Emanuel Vajtauer, Karel Werner⁴⁵. Ne všichni

³⁸ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 23.

³⁹ Termín *aktivismus* v kontextu kolaborace razil Tomáš Pasák. Viz. např. PASÁK, *Pod ochranou říše*, Praha 1998, s. 102-109.

V tomto smyslu je definován jako specifický typ kolaboračního jednání a není jej možné zaměňovat s termínem *aktivismus* tak, jak jej známe dnes. Tedy jako intenzivní prosazování přesvědčení z osobní motivace.

⁴⁰ Viz. KONČELÍK, KÖPPOVÁ, KRYŠPÍNOVÁ, *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*, Praha 2003, s. 9.

⁴¹ Viz. PASÁK, *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích z let 1939-1945*, Praha 1980, s. 441.

⁴² Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 24.

⁴³ Viz. PASÁK, *Pod ochranou říše*, Praha 1998, s. 181.

⁴⁴ Viz. tamtéž.

⁴⁵ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 24-25.

novináři, kteří navštívili Polsko, se ale stali kolaboranty či členy této aktivistické skupiny, ba naopak se někteří od těchto tendencí distancovali⁴⁶. Jan Hloužek, kterým se budeme v práci zabývat, byl pro podobné akce málo významný, jelikož jeho dosah byl omezen pouze na ostravský region a dosáhl již vyššího věku, a tak s ním nejspíš příslušné orgány ani nepočítaly⁴⁷.

Většina protektorátních novinářů pracovala ve stresu a napětí, ve snaze se příliš nezkompromitovat, ale zároveň vyhovět podmínkám redakcí a úkolům skupiny Tisk.⁴⁸ Přesto se v jejich řadách našli zapálení aktivisté a radikální kolaboranti, kteří byli již dříve fašisty, vzhlíželi k nacismu, byli militantními antisemity nebo věřili ve vítězství Německa a spojili s ním svou kariéru, především šlo o výše zmiňované členy „polské delegace“. Tito novináři představovali českou novinářskou kolaboraci. Pro tyto novináře pořádal Úřad říšského protektora zvláštní uzavřené porady, vedle běžných tiskových konferencí všeho tisku.⁴⁹

Další aktivisty do svých řad se snažili získat také sami již praktikující aktivisté⁵⁰. Mnohé jejich články neuváděly přesné jméno autora, pouze se podepisovaly, aby rozšiřující se počet aktivistů působil na českou veřejnost⁵¹. Ta ovšem dávala těmto novinářům často najevo jejich nelibost. Stávali se terčem nenávisti čtenářů i výhrůžek smrti. Protektorátní tisk zažil i bojkot čtenářů organizovaný odbojem. Aktivisté tak museli pociťovat jistou izolovanost a únikem jim mohly být otevřené dveře u oficiálních míst. Zároveň si svoje postavení obohacené výsadami a funkcemi pečlivě střežili⁵².

Okupanti museli v zásadě vytvořit jak regulačně-cenzurní systém instrukcí a dozoru, tak zformovat skupiny kolaborujících novinářů, a to především těch ochotně aktivistických, protože práce těch poslušně konformistických jim takový prospěch neskýtala. Přeformovat české noviny v nástroj německé propagandy trvalo dva roky⁵³. Využili pro to prvorepublikovou legislativu, která obsahovala v roce 1936 přijatý zákon o obraně státu a o mimořádných opatřeních (č. 131/1936 Sb.), který dovoľoval v případě branné pohotovosti státu

⁴⁶ Viz. ČERNÝ, *Křik Koruny české. Paměti 1938-1945. Náš kulturní odboj za války*, Brno 1992, s. 183.

⁴⁷ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 107.

⁴⁸ Viz. KONČELÍK, KÖPPOVÁ, KRYŠPÍNOVÁ, *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*, Praha 2003, s. 11.

⁴⁹ Viz. tamtéž.

⁵⁰ Přání většího množství aktivistických novinářů jak ze strany již praktikujících aktivistů, tak Úřadu říšského protektora dokládají například zápisy z tiskových konferencí zástupců redakcí a Úřadu říšského protektora.

In: tamtéž, s. 72.

⁵¹ Viz. tamtéž, s. 11.

⁵² Viz. tamtéž, s. 12.

⁵³ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s.23.

nařídít cenzuru, včetně předběžné, a zakazovat vydávání a rozšiřování tiskovin⁵⁴. Do stavu branné povinnosti vstoupila ČSR vyhlášením mobilizace 23. září 1938.

Po porážce Francie v roce 1940 se aktivizovala i ta část domácí kolaborace, která původně brala protektorát pouze jako provizorní řešení. Začali protektorát chápat jako dlouhodobý stav a v nových poměrech se nemínili vzdát naděje na kariéru nebo aspoň práva vykonávat svou profesi. „Národně sebezáchovný elán spjatý s projevy distance a pasivní rezistence vyprchával a jedinci, kteří se orientovali na „upřímnou spolupráci“ s německými okupanty, získávali ve veřejném životě stále vlivnější pozice“⁵⁵.

Zkraje roku 1941 už sedmice aktivistických novinářů představovala ideově zformovanou proněmeckou skupinu, jejíž existence byla svázána s podporou úřadu říšského protektora, zvláště však K. H. Franka a jejíž idea byla vedena v duchu česko-velkoněmecké koexistence a realizace nacionálně socialistické ideologie v českých podmínkách⁵⁶. Na podzim téhož roku, kdy do funkce říšského protektora byl jmenován Heydrich, pak měli své vůdčí pozice v českých médiích jisté⁵⁷.

Jak již bylo dříve zmíněno, časopisy se neseškávaly s nadšením okupační moci, protože se snažily působit co nejméně ideologicky (z německé strany) a odvádět čtenáře do oblastí vzdálených potřebám politického „přeškolení“⁵⁸. Němci si byli vědomi retardační politiky některých novinářů už krátce po začátku války. Na tiskové poradě z 24. listopadu 1939 varuje Karl von Gregory před neutrálním vyjadřováním na adresu Edvarda Beneše a Tomáše Garriguea Masaryka – „*Prohlašuji, že budu napříště Vaši politickou práci oceňovati podle toho, zda se odvážíte vysloviti negativně slovo Beneš. Kdo to učiní, je nám vítán. Kdo to nedovede nebo nechce udělati, ať co nejrychleji si hledá jiné povolání. (...) S těmi listy, které se tomu budou vyhýbati, bude přiměřeně naloženo.*“⁵⁹

⁵⁴ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 23.

⁵⁵ Viz. tamtéž, s. 26.

⁵⁶ Viz. PASÁK, *JUDr. Emil Hácha (1938-1945)*, Praha 1997, s. 119.

⁵⁷ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 25.

⁵⁸ Viz. KONČELÍK, KÖPPLOVÁ, KRYŠPÍNOVÁ, *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*, Praha 2003, s. 10.

⁵⁹ Viz. tamtéž, s. 31.

3.1 DVA DRUHY KOLABORACE

Během let 1940 a 1941 obsadili vedoucí pozice v tištěných médiích otevřeně kolaborující jedinci. Ale jen někteří patřili splňovali podmínky aktivistické kolaborace, která byla pro Němce žádoucí. Mnozí z nich, a to i na vysokých pozicích, náleželi spíše do skupiny konformistů, tedy kolaborantů, kteří spolupracovali s okupanty zrovna tak, jak to situace vyžadovala, ale nesdíleli s nimi jejich ideologii⁶⁰. Rozdíl mezi oběma typy novinářské kolaborace, tedy mezi aktivismem a konformismem, je klíčový pro pochopení povahy jednání samotných aktérů, tedy šéfredaktorů, odpovědných redaktorů, novinářů tvořících úvodníky a důležité politické komentáře na stránkách dobových novin a časopisů⁶¹.

Typickým znakem konformistické kolaborace bylo, že se poměrně důsledně držela obdržených ústních či písemných instrukcí, ale nedělala nic nad jejich rámec. Konformisté kolaboraci pouze předstírali, planě a z donucení se zhostili svého úkolu. „Byli jako vyprázdňené mechanismy, jimž věcně není co vytknout, ale doopravdy se pro věc okupanta neangažovali. Jejich cílem bylo přežít fyzicky, sociálně a profesionálně.“⁶² Konformisté jinými slovy čekali, až doba okupace pomine, a do té doby se nemínili vystavovat nebezpečí, pokud by jednali v rozporu s přáním svých pánů. Přestože vnitřně se okupantovi nezaprodali, nýbrž své zaprodání jen předstírali, museli si býti vědomi rizika obvinění z kolaborace, pokud by ve svém počínání zašli příliš daleko. Po celou dobu okupace se tak tito novináři pohybovali na miskách vah mezi snahou uspokojit požadavky svých nadřízených a nadále žít relativně bezpečný život a snahou příliš se nezkompromitovat při podílení se na fungování protektorátu, kterého se nepochybně při působení v protektorátních médiích dopouštěli.

Oproti konformistům vkládali aktivisté do své práce maximum svých racionálních i emocionálních schopností. Pro potřeby okupantů nasazovali veškeré své síly a tvořivost, což z nich samotných dělalo spolutvůrce okupace jako takové.⁶³ Aktivisté sami nastolovali témata, jež mohla být v poli zájmu okupační moci, odkrývali okupantům nové problémy, které je pilně vytěžovali a se znalostí domácího prostředí upozorňovali na prvky latentně rezistentních postojů svých kolegů, na pozůstatky před-okupačních poměrů a pomáhali odhalovat faktory,

⁶⁰ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 26-27.

⁶¹ Viz. tamtéž, s. 27.

⁶² Viz. VEČEŘA, *Ošemetné Scylly a zrádné Charybdy protektorátních novinářů. K projevům pasivní rezistence a kolaborace na stránkách českých tištěných médií za německé okupace*, Praha 2007, s. 266-267.

⁶³ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 27-28.

kteří by se v budoucnu mohly stát překážkou hladkého fungování okupačních pák. Právě tato kombinace aktivního a kreativního přístupu je pro aktivismus v tomto kontextu klíčová⁶⁴.

Specifickými prvky kolaborace, které se však v protektorátním tisku objevovaly jen zřídka, byly případy mediální denunce, které se dopouštěli výhradně zapálení aktivističtí novináři. Šlo o druh udavačství a šíření štvavých kampaní proti konkrétním osobám nebo skupinám osob, odporujících nacistické ideologii. Takového jednání se dopouštěli převážně redaktoři vlajkařských, fašistických a antisemitských plátků se zřejmým obdivem vůči nacismu, jejichž denunce byly zaměřeny hlavně proti ideovým protivníkům z levé části politického spektra a osobám židovského původu⁶⁵. Ukázkou může být případ mediálního útoku na strahovského opata premonstráta Metoda Zavorala a finančníka Jaroslava Preisse v lednu 1941, poté co poslali blahopřání k novému roku svým židovským přátelům či kolegům⁶⁶. Za další příklad denunce lze podle Večeři pokládat požadavek Vladimíra Krychtálka na intervenci rodinných příslušníků české exilové vlády, žijících na území Protektorátu Čechy a Morava⁶⁷.

Na rozdíl od konformistických kolaborantů se tak ti aktivističtí již definitivně pohybovali na poli zrady. Kolaboranti, nehledě na druh, pak ovládali protektorátní tištěná média až do konce války. Někteří konformisté se po stále zjevněji se blížící německé porážce po bitvě o Stalingrad snažili ze svých funkcí vyvléci a změnit povolání. V tom jim ale bránili okupační úředníci, kteří fakticky řídili, instruovali a kontrolovali protektorátní tisk.⁶⁸ Postavení novinářů se ale postupně od počátku okupace problematizovalo, napětí v redakcích a mezi redaktory se stupňovalo a od září 1941, kdy se začalo vymáhat podepisování článků, nebylo možné zaměstnání opustit. A ti, kdo se o to přesto pokusili, museli počítat s vyšetřováním⁶⁹. Jak konformisté, tak aktivisté pak „museli svou hru dohrát až do trpkého konce a většina z nich se zpovídala ze svých článků uveřejněných v tištěných médiích, slov vyřčených v rozhlasovém éteru, a hlavně ze svého jednání během protektorátu před Národním, či mimořádnými lidovými soudy poválečné Československé republiky.“⁷⁰

⁶⁴ Viz. VEČEŘA, *Ošemetné Scylly a zrádné Charybdy protektorátních novinářů. K projevům pasivní rezistence a kolaborace na stránkách českých tištěných médií za německé okupace*, Praha 2007, s. 268.

⁶⁵ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 28-27.

⁶⁶ Viz. VEČEŘA, *Ošemetné Scylly a zrádné Charybdy protektorátních novinářů. K projevům pasivní rezistence a kolaborace na stránkách českých tištěných médií za německé okupace*, Praha 2007, s. 269.

⁶⁷ Viz. tamtéž, s. 269-270.

⁶⁸ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 29.

⁶⁹ Viz. HRABÁNEK, *Tiskové právo Československé*, nedatováno, s. 6.

⁷⁰ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 29.

4. JAN HLOUŽEK MEZI KOLABORANTY

4.1 STRUČNÝ ŽIVOTOPIS A POČÁTKY V TISKU

Jan Hloužek patřil k moravské kolaborantské čtveřici novinářů, kteří po válce stanuli před Národním soudem⁷¹. Narodil se v Lednici 24. března 1886 a pocházel z učitelské rodiny, která náležela k nižší střední vrstvě⁷². Vystudoval české reálné gymnázium a osm semestrů strojní Vysoké školy technické v Brně, a přestože studium nedotáhl do konce, pokračoval v něm ještě v letech 1912 až 1915, kdy kvůli studia odešel z pozice technického úředníka ve firmě Laurin a Klement. Další pokus o úspěšné dokončení studií mu ale v devětadvaceti letech překazila první světová válka⁷³. V roce 1915 nastoupil do vojenské služby jako inženýr leteckého oddílu a byl přidělen jako technická síla na rakouském letišti v Aspernu. Odtud byl přeložen do vojenské motorové továrny v rakouském Fischamendu, kde si odsloužil zbytek války⁷⁴. Po válce byl přijat do leteckého pluku československé armády v Brně, následně přeložen do Vídně a Nitry. Armádu ale opustil při demobilizaci v červnu 1920 s hodností kapitána letectva a ve svých čtyřiatřiceti letech našel zaměstnání v tisku⁷⁵.

Počátky Hloužkovy novinářské činnosti sahají podle jeho slov před Národním soudem už do studentských dob před první světovou válkou. Psal kratší beletristické články do *Moravské Orlice* (Brno, 1963-1943), *Českého Brna* (Brno, 1910-1912) a sportovní poznámky do brněnských *Lidových novin* (Brno, 1893- dosud)⁷⁶. Po válce v roce 1920 nastoupil do redakce sociálně demokratického týdeníku *Dělnické listy* (Vídeň, 1921-1938, od roku 1920 pod názvem *Socialista*, v lednu 1921 týdeník přejmenován), kde psal politické úvodníky a polemické články. O dva roky později, v červenci 1922 přešel do redakce *Moravskoslezského deníku* (Moravská Ostrava, 1900-1941) v tehdejší Moravské Ostravě, kde působil až do konce války⁷⁷.

⁷¹ Dále Antonín J. Kožíšek (jediný ze čtveřice odsouzen k smrti), Jaroslav Pelíšek, Leopold Zeman.

⁷² Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 35.

⁷³ NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1518, výpověď J. Hloužka z 16. 12. 1946, s. 1 In: VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 36.

⁷⁴ NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1518, výpověď J. Hloužka z 16. 12. 1946, s. 1-2 In: tamtéž.

⁷⁵ NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1518, výpověď J. Hloužka z 16. 12. 1946, s. 2 In: tamtéž, s. 75.

⁷⁶ NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1518, výpověď J. Hloužka z 16. 12. 1946, s. 6. In: tamtéž, s. 37.

⁷⁷ Viz. BLODIGOVÁ a kol., *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů legálního českého denního tisku v letech 1939-1945*, Praha 2007, s. 44.

4.2. HLOUŽKOVA POLITICKÁ ORIENTACE V TISKU

Na rozdíl od Dělnických listů, jejichž sociálně demokratické názory Hloužek zastával dříve, byl Moravskoslezský deník orientován pravicově. Podporoval Československou národní demokracii vedenou Karlem Kramářem, která „používala všenárodní nacionalistickou rétoriku, ve skutečnosti však zastupovala zájmy české buržoazie a bankovního kapitálu. Se změnou zaměstnavatele souvisela minimálně formální změna Hloužkova politického vystupování.“⁷⁸

Sám Hloužek do protokolu pro Národní soud v roce 1946 uvedl, že po první světové válce se politicky organizoval v sociální demokracii. Když přešel do Moravskoslezského deníku, ze sociální demokracie vystoupil a dále pokračuje: „(...) *teprve později na příkaz vedoucích listu jsem se formálně, tak jako ostatní členové redakce dal organisovati u strany národní demokracie. Politicky jsem v této straně naprosto nevystupoval a moje členství bylo zcela pasivní, pokud vím ani příspěvků jsem neplatil. Ani v dalších letech jsem nikde politicky činně nevystupoval, nemaje k politice tehdy prováděné žádného vztahu ani zájmu a času. Podotýkám k tomu, že jsem ve svém nitru zůstával vždy přesvědčeným socialistou.*“⁷⁹

Tato slova dávají představu charakteru Jana Hloužka a stejně tak jeho schopnost přetvářky pro uspokojení potřeb svého chlebodáře. Pokud jako přesvědčený socialista působil za první republiky v pravicovém Moravskoslezském deníku, musel být schopen zcela oddělit své politické přesvědčení od profesního působení a taková zkušenost se mu při následující okupaci mohla oplatit. Lze také vyvodit závěr, že Hloužek ve své práci neviděl žádné hlubší poslání než pouhý způsob obživy. V podobném duchu komentuje také Večeřa: „Vydělával si během první republiky jako nájemný novinář bez ohledu na to, co si o názorech, jež obhajoval, myslel ve skutečnosti. S touto průpravou devalvující hodnotu nejenom stranickopolitické žurnalistiky sotva mohl přikládat své činnosti nějaký hlubší názorotvorný smysl.“⁸⁰

4.3 KARIÉRA V MORAVSKOSLEZSKÉM DENÍKU

Hloužkova novinářská kariéra byla na regionální úrovni vcelku úspěšná. Do Moravskoslezského deníku nastoupil, jak již bylo zmíněno, v roce 1922 na pozici zástupce šéfredaktora, kterým byl tou dobou Vladimír Líbal. Věnoval se důležitým tématům jako byla zahraniční politika a ekonomie, kde musel pochopitelně o věcech referovat způsobem

⁷⁸ Viz. VEČEŘA, Žurnalisté mezi zradou a kolaborací, Brno 2014, s. 41.

⁷⁹ NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1518, výpověď J. Hloužka z 16. 12. 1946, s. 4, In: tamtéž.

⁸⁰ Viz. tamtéž, s. 42.

odpovídajícím politické orientaci listu⁸¹. Sám uvádí, že pracoval „v otázkách národohospodářských a sociálních se zřetelem k požadavkům ostravského kraje, především českých malých lidí a dělnictva v duchu národním a protiněmeckém.“⁸² Schopnost udržet se dlouhodobě ve své pozici a mít na starost dvě významné rubriky dokládá, že si Hloužek ve své politické „přetvářce“ počínal velmi dobře.

4.3.1 PO ZAČÁTKU OKUPACE

Když byl na českém území 16. března 1939 vyhlášen Protektorát Čechy a Morava, otevřely se dveře novinářům, kteří viděli možnost realizovat v novém režimu své ambice. Někteří později odsouzení kolaboranti měli již z doby první republiky díky svým aktivitám vyšlapanou cestu k vyšším pozicím v protektorátních médiích⁸³. Jana Hloužka ale kromě jeho schopnosti oddělit politické přesvědčení od své profese k pozici kolaboranta nepředurčovalo. Nedisponoval žádnými zvláštními styky, zázemím či znalostmi⁸⁴ a sociální demokracie ani český nacionalismus, jež oboje ať osobně či profesně zastával, příliš nešel na ruku ideologii nacistů. To, že se i Hloužek nakonec stal jedním z hlavních představitelů novinářské kolaborace na Moravě přisuzuje Večeřa do jisté míry nespokojenosti s jeho dosavadním pracovním postavením a zjevným zklamáním, které u něj lze pozorovat⁸⁵. Oním zklamáním míní Večeřa zklamání z první republiky, kterou vinil ze selhání demokracie, špatné zahraniční politiky, ekonomického strádání i dalších politických a sociálních problémů⁸⁶.

Jako zástupce šéfredaktora Vladimíra Líbala fungoval Hloužek do oficiálního zastavení listu v roce 1941. Líbal byl povolán do pražského ústředí Národní práce a šéfredaktorem nově vzniklé Ostravské národní práce se od srpna 1941 stal Ladislav Novák, jehož zástupcem zůstal taktéž Jan Hloužek⁸⁷. Ten svého předchůdce nahradil o dva roky později v únoru 1943, jak sám uvádí, na žádost svých kolegů, kteří na něj naléhali. Funkci údajně odmítal a o toto místo se nikdy neucházel, přestože mu bylo v Moravskoslezském deníku několikrát nabízeno. Místo

⁸¹ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 42.

⁸² NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1518, výpověď J. Hloužka z 16. 12. 1946, s. 2, In: tamtéž.

⁸³ Např. z moravské kolaborantské čtveřice výše zmíněný *A.J. Kožíšek*, který již v období první republiky spolupracoval s Němci a politicky se pohyboval na poli krajní pravice.

⁸⁴ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 57.

⁸⁵ Viz. tamtéž.

⁸⁶ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 75.

⁸⁷ BLODIGOVÁ a kol., *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů legálního českého denního tisku v letech 1939-1945*, Praha 2007, s. 44.

nakonec převzal, jelikož byl pevně přesvědčen, že tím prospěje české věci a že se mu podaří list alespoň částečně odpolitizovat⁸⁸.

4.4 HLOUŽEK JAKO KOLABORANT

Skutečnost, že byl Jan Hloužek jedním z devatenácti novinářů⁸⁹, kteří stanuli před poválečným Národním soudem za kolaboraci s nacistickým režimem, naznačuje, že nebyl pouhým konformistou, který se snažil dobou okupace bezpečně proplout, ale naopak se svým působením v tisku aktivně na okupaci podílel, stejně jako zbytek aktivistických novinářských kolaborantů.

Hloužek se svou nechtí vůči Československé republice nijak netajil. Zvláště po odstoupení části území v důsledku podepsání Mnichovské dohody v září 1938 jeho kritický pohled na vedení první republiky vystupňoval až v nenávist Edvarda Beneše, kterého nazýval podle slov dalších vypovídajících v jeho procesu „kašparem, idiotem, pidimužikem nebo londýnským povalečem“⁹⁰ a představitele Československé republiky považoval za „grázly“⁹¹. Ve vyhlášení protektorátu spatřoval naději ve světlejší časy pro svou zemi a těšil se z spoluutváření německé Říše, která přinese zjednodušen politického života, lepší hospodářskou situaci sníží nezaměstnanost a ukončí zdivočelé politické poměry, korupci a protekci, jež měl na svědomí „chlívek“ demokraticko-republikánského režimu⁹². Stal se tak zapáleným podporovatelem nacistů, který si nejen na Ostravsku vysloužil pověst horlivého kolaboranta. Hloužkův předchůdce na pozici šéfredaktora Ostravské národní práce Ladislav Novák ve výpovědi z prosince 1946 uvedl, že už před jeho nastoupením na místo šéfredaktora jej jeho kolega z pražského Večerníku Národní Práce varoval, že Jan Hloužek je člověk, před kterým by se měl mít na pozoru, jelikož je na Ostravsku znám jako aktivista⁹³.

Kontroverze u Hloužka převládá v motivaci jeho počínání. Přestože nenáviděl bývalou Československou republiku, a ještě těsně před osvobozením věřil, že německá armáda vývoj války strhne na svou stranu, obratem byl schopen uznat přesný opak. Herec, režisér a ředitel divadla Jiří Myron, se kterým se Hloužek znal ze Spolku českého divadla v Moravské Ostravě,

⁸⁸ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 75.

⁸⁹ Odsouzení k odnětí svobody – *Václav Crha, Gustav Döfřl, Rudolf Halík, Jan Hloužek, Čeněk Ježek, Jaroslav Pelíšek, František J. Prokop, Vladimír Ryba, Jan Scheinost, Emil Šourek, Jan Vrba, Leopold Zeman*. Odsouzení k trestu smrti – *Vladimír Krychtálek, Jaroslav Křemen, Alois Kříž, Rudolf Novák, Emanuel Vojtauer, Karel Werner, Antonín J. Kožíšek*. Viz. tamtéž, s. 31.

⁹⁰ NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1518, výpověď L. Obručí z 26. 7. 1945, s. 1, In: tamtéž, s. 75.

⁹¹ NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1518, výpověď R. Kaminského z 26. 7. 1945, s. 1, In: tamtéž.

⁹² NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1518, výpověď F. Mrštíka z 31. 7. 1945, s. 1, In: tamtéž, s. 76.

⁹³ Viz. tamtéž s. 75.

jehož byl místopředsedou, přisuzoval tyto Hloužkovy názorové změny jeho velmi střídavým náladám, které se často měnily z hodiny na hodinu⁹⁴. Politicky nebyl Jan Hloužek během okupace nijak činný, pouze byl formálně registrován ve straně Národního souručenství. Přes všechny často radikální názory, které zastával, se nedopouštěl žádného jednání, které by jej usvědčovalo ze sympatizování s českým fašismem či hnutím Vlajka⁹⁵. To lze přisoudit jeho zmiňované schopnosti potlačit své osobní politické preference a jednat tak, jak to situace vyžaduje. Pokud ale opravdu po celou dobu okupace zůstal, jak sám tvrdil, zapáleným socialistou, pak musel být opravdu schopný „chameleon“, nebo pro něj rozdíl mezi sociální demokracií a národním socialismem nepředstavoval příliš velkou překážku.

Je známo, že Hloužek se svým působením v Moravskoslezském deníku nebyl spokojen. Jak u soudu později vypověděl jeho kolega Ladislav Obruča, dělalo Hloužkovi problém poslouchat „*grázla, kterého do redakce pošle Praha,*“ kým měl na mysli šéfredaktora Vladimíra Líbala. Podle slov Obruči měl chuť skončit s prací v redakce a jít do služeb gestapa, kde by měl lepší život⁹⁶. Jeho profesní frustraci pak umocnilo odvolání Líbala zpět do Prahy, kdy na jeho místo byl místo Hloužka, jako jeho dlouhodobého zástupce, dosazen Ladislava Nováka, taktéž z Prahy⁹⁷. Přesto zůstal vůči novému, o pětadvacet let mladšímu, šéfredaktoru loajální dál horlivě pokračoval ve své aktivistické práci. Novák u soudu v prosinci 1946 uvedl, že Hloužek psal nadšené kolaborační články v takové míře, že část z nich musel vyhazovat, přičemž popřel, že by jej do toho z pozice šéfredaktora naváděl⁹⁸. Večeřa k výpovědi Nováka ale dodává, že nelze vyloučit možnost, že takto vypovídal zjiště, z důvodu vykreslit Hloužka jako zapálenějšího kolaboranta, než ve skutečnosti byl, jelikož sám Novák byl jedním z aktivistických novinářů odsouzených za propagaci a podporu fašismu a nacismu⁹⁹. Hloužek se také snažil dostat na tiskové konference pořádané von Wolmarem. Akreditaci mu Novák zařídil a Hloužek tak cestoval do Prahy na oficiální pravidelné porady všeho tisku¹⁰⁰.

Při porovnání výpovědí Jana Hloužka a jeho spolupracovníků z redakce Moravskoslezského deníku a později Národní práce lze pozorovat rozpor mezi tím, co o sobě a své práci mnil Hloužek sám, a pohledem, který na něj měli lidé v jeho okolí. Jak bylo zmíněno dříve v této kapitole, Hloužek tvrdil, že se šéfredaktorem v únoru 1943 stal kvůli naléhání svých kolegů a sám o tento post nestál. Toto tvrzení je hodno pozastavení už jen kvůli

⁹⁴ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 76.

⁹⁵ Viz. tamtéž.

⁹⁶ NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1518, výpověď L. Obruči z 26. 7. 1945, s. 1, In: tamtéž, s. 75.

⁹⁷ Viz. tamtéž, s. 77.

⁹⁸ NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1518, výpověď L. Nováka z 19. 12. 1946, s. 1–2, In: tamtéž.

⁹⁹ Viz. tamtéž.

¹⁰⁰ Viz. tamtéž.

Hloužkovým negativním emocím vůči jeho mladším předchůdcům dosazených z Prahy. Pokud byl frustrován dosavadním vedením redakce a sám byl velmi aktivním kolaborantem, snažícím se dostat mezi vyšší vrstvy protektorátní žurnalistiky (viz. vynucení si akreditace pro tiskové porady skupiny Tisk a TO PMR), nelze vyloučit, že sám nemohl mít o vedoucí pozici v redakci Ostravské národní práce zájem. Dalším argumentem proti tvrzení, že se šéfredaktorem stal popud svých kolegů, je názor, jaký vůči němu někteří členové redakce zaujímali. Večeřa uvádí, že „část členů redakce Ostravské Národní práce, a ještě před tím Moravskoslezského deníku, jej upřímně nesnášela jako člověka naprosto nekolegiálního. (...) Slova, kterými jej část členů redakce při poválečných výsleších častovala, jsou svou razancí neobvyklá. Redaktor Boleslav Moravec jej označil za *„lháře, cynika, surovce a despotu.“*¹⁰¹ I další jeho spolupracovníci, redaktori Ladislav Obruča, Václav Ruml a také Ladislav Novák, hovořili o jeho neoblíbenosti v kolektivu a označovali ho za škodolibého, arogantního a nevyzpytatelného hrubiána s panovačnou povahou, který se ve svém jednání vyžíval¹⁰². Jako důkaz pro tato obvinění lze použít redakční oběžník, který Hloužek po převzetí šéfredaktorského křesla vydal, a jehož podstata je popsána v trestním oznámení ministerstva vnitra proti Janu Hloužkovi z prosince 1946 slovy: *„Oběžník je psán strohým nařizovacím stylem, (...) (Hloužek v něm vyžaduje..., pozn. aut.) od redaktorů především nejpřesnější dodržování služby, za něž je každý osobně odpověden, vyhrazuje si předkládání veškerých rukopisů, požaduje od členů více iniciativy a podotýká, že nestačí jen automaticky rozvádět to, co se jim nadiktuje, ale mají přinášeti sami i nové myšlenky a náměty. Rámcově v něm přikazuje, že každý redaktor musí napsat týdně aspoň jeden časový úvodník, jehož obsah sám šéfredaktor určí. Nařizuje největší pozornost, největší péči článkům, praví, že redakce je místem práce a nikoliv zábavy. Na konec oznamuje výhrůžně, že na striktním dodržování všech příkazů bude trvati důsledně a do krajnosti.“*¹⁰³

Ať už post šéfredaktora byl pro Hloužka vyvrcholením jeho ambicí, nebo pouze – jak sám tvrdil – trpkou povinností, musel se na něj nepochybně dostat se souhlasem ostatních členů redakce, ať už jejich názory na něj byly jakékoliv a ať se o to sami zasloužili či nikoliv. Večeřa k tomuto předkládá vysvětlení, že „jakkoliv byl Hloužek nepříjemný a nadmíru konfliktní, jeho okolí tušilo, že ve své kolaboraci není ve skutečnosti nebezpečný. Téměř všichni jej totiž zároveň charakterizovali jako člověka, který vyhrožuje jen naplano a který by doopravdy nikomu neublížil.“¹⁰⁴ Byť se rozcházel v tom, co je k tomuto přesvědčení vedlo.

¹⁰¹ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 77.

¹⁰² Viz. tamtéž.

¹⁰³ NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1518, trestní oznámení ministerstva vnitra proti J. Hloužkovi, 20. 12. 1946, s. 33, In: tamtéž, s. 124.

¹⁰⁴ Viz. tamtéž, s. 79.

Nové světlo na Hloužkovu kolaboraci ale vrhá tvrzení bývalého šéfredaktora Moravskoslezského deníku Vladimíra Líbala, který v jeho jednání odhalil možnost určitého druhu sebeobětování. Podle jeho slov odůvodňoval Hloužek svou až přehnaně iniciativní kolaborantskou činnost tím, že už je „starý dědek a někdo ty jejich voloviny psát musí.“ Proto se toho rozhodl chopit, aby si jeho mladší kolegové nekazili svou pozdější novinářskou kariéru¹⁰⁵.

Přestože poslední tvrzení dodává Hloužkovu jednání idealistický prvek sebeobětování a může se zdát jako polehčující okolnost v jeho kolaboraci s okupanty, nesmíme opomenout jeho názory, které zastával již před začátkem okupace. Jeho znechucení politikou první republiky a jejími představiteli, potažmo demokracií jako takovou, nelze v tomto kontextu brát na lehkou váhu a v souvislosti s výpověďmi ostatních zahrnutých v jeho procesu je zřejmé, že Hloužka nelze považovat pouze za konformního kolaboranta, který se snažil dobou proplouvat, ale naopak se aktivně kolaborace účastnil z vlastní iniciativy a do určité míry z vlastního přesvědčení, a proto jej lze bezpečně označit za aktivistického kolaboranta. Večeřa uvádí, že právě z jeho nenávisti vůči první republice patrně vedla spojnice k částečně nefalšovanému obdivu k říši, a dokonce i k nacismu, které si Hloužek zkratkovitě minimálně v počátečních fázích okupace asocioval se spravedlností a pořádkem¹⁰⁶.

4.4.1. JAN HLOUŽEK NA TISKOVÝCH KONFERENCÍCH

Jak bylo již zmíněno, Hloužek se za působení šéfredaktora Nováka dostal mezi novináře, kteří cestovali pravidelně na tiskové konference do Prahy. Podle písemných záznamů z konferencí na nich však nejspíš nevystupoval a byl pouze pasivním posluchačem. Večeřa jeho aktivní neúčast zdůvodňuje postavením Hloužka, které na konferencích jako zástupce regionálního deníku zaujímal a kterého si byl sám vědom¹⁰⁷. Pro šéfy tiskového odboru a zástupce říšského protektora byly v tisku stěžejní velké deníky a týdeníky, vydávané celostátně a tím pádem s větším polem působnosti. Na takové listy byl zvláště kladen důraz a jejich představitelé na konferencích pravidelně vystupovali. Z pasivity, kterou Hloužek na konferencích zastával lze vyvodit, že se zde choval zcela konformisticky, na rozdíl od jeho působení v redakci.

¹⁰⁵ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 79.

¹⁰⁶ Viz. tamtéž.

¹⁰⁷ Viz. tamtéž, s. 87.

Je možné, že ve světle těchto faktů byla i jeho původní horlivost dostat se mezi účastníky tiskových konferencí pouze součástí role, kterou ve světě protektorátní žurnalistiky přijal, aby uspokojil své ambice coby novináře. Hloužkův bývalý kolega z Moravskoslezského deníku z dob před okupací Leoš Süs, který se s Hloužkem na konferencích potkával, vypověděl, že se s ním během konferencí několikrát důvěrně hovořil a nepozoroval v Hloužkovi žádnou změnu národního myšlení od předchozích let, a dokonce se vyjadřoval o jisté porážce Německa a kritizoval direktivy, jež byly novinářům na konferencích udělovány¹⁰⁸.

Jak uvádí Večeřa, je možné, že Hloužek byl v soukromém otevřeném hovoru s člověkem, jenž znal a důvěřoval mu, schopen ventilovat své skutečné názory na události kolem něj¹⁰⁹. Nesmíme však opomenout dříve zmíněné svědectví Hloužkova známého, herce Jiřího Myrona, který mluvil o časté náládovosti Jana Hloužka, jejíž vlivem byl schopen věřit ve vítězství Německa ve válce a obratem zase věřit naprostému opaku.

4.5. ODSOUZENÍ JANA HLOUŽKA

Poválečný Národní soud nakonec Janu Hloužkovi 23. dubna 1947 udělil v porovnání s ostatními odsouzenými novinářskými kolaboranty nízký trest 18 měsíců žaláře nepodmíněně, a to za spáchání zločinu proti státu dle § 3, odst. 1 dekretu č. 16/1945 Sb. ve znění zákonů č. 22/1946 Sb. a č. 245/1946 Sb.¹¹⁰ Jelikož však do délky trestu byla započítána i doba strávená ve vyšetřovací vazbě, byl Hloužek bezprostředně po skončení soudního procesu propuštěn, protože ve vazbě strávil téměř dva roky od 10. května 1945. Kromě odnětí svobody Národní soud svým rozsudkem dále zbavil Jana Hloužka na dobu jednoho roku občanské cti a polovina jeho majetku propadla státu¹¹¹.

Na nízkém trestu se nakonec podíleli sami jeho zdánliví osobní „nepřátelé“ z redakce, kteří před soudem svědčili. Ladislav Obruča i Rudolf Kaminský uznali, že „*obžalovaný se možná o vítězství Němců vyjadřoval jen kvůli Ladislavu Novákovi,*“ a že „*aktivismus (kolaborace – pozn. aut.) obžalovaného nebyl brán vážně.*“¹¹² Svědci také popřeli, že by Hloužek během okupace udal gestapu kohokoliv z redakce i mimo ni, ba naopak Ladislav

¹⁰⁸ NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1518, výpověď L. Süsse z 19. 12. 1946, s. 1, In: VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 87.

¹⁰⁹ Viz. tamtéž.

¹¹⁰ NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1505, rozsudek národního soudu z 23. dubna 1947, s. 1-2, In: tamtéž, s. 177.

¹¹¹ Viz. HAVLÍK, *Ostravský novinář Jan Hloužek před národním soudem*, diplomová práce, Brno 2010, s. 56.

¹¹² NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1505, rozsudek národního soudu z 23. dubna 1947, s. 37–38, In: VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 126.

Obruča uvedl, že byl svědkem toho, jak Hloužek pomáhal někoho „vytáhnout z kriminálu“. Přestože tak údajně nečinil z vlastní dobroty, ale ze snahy projevit svou moc¹¹³. Hloužkův bývalý nadřízený Vladimír Líbal také přispěl k nízkému trestu svou výpovědí, ve které uvedl, že „obžalovaný smýšlel česky a projevoval odpor k Němcům.“¹¹⁴

Obžaloba se soudu snažila dokázat Hloužkovi vlastní aktivitu v kolaboraci, například vynucením si účasti na tiskových poradách ještě před tím, než se stal šéfredaktorem, a snažila se přesvědčit soud, že se Hloužek profiloval jako aktivista. Národní soud dal ale v konečném důsledku za pravdu Janu Hloužkovi, který se hájil tím, že i za okupace nadále zůstal dobrým Čechoslovákem a postu šéfredaktora se ujal jen proto, aby zabránil jmenování skutečného aktivistického kolaboranta, či zastavení listu¹¹⁵, a uznal, že obžalovaný jednal již od samého začátku v úmyslu prospět českému národu a republice¹¹⁶.

¹¹³ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 126-127.

¹¹⁴ NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1505, rozsudek národního soudu z 23. dubna 1947, s. 44, In: HAVLÍK, *Ostravský novinář Jan Hloužek před národním soudem*, diplomová práce, Brno 2010, s. 57.

¹¹⁵ Viz. VEČEŘA, *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací*, Brno 2014, s. 177.

¹¹⁶ NA, f. Národní soud, TNS 5/47, k. 102, inv. č. 1505, rozsudek národního soudu z 23. dubna 1947, s. 44, In: HAVLÍK, *Ostravský novinář Jan Hloužek před národním soudem*, diplomová práce, Brno 2010, s. 65.

ANALYTICKÁ ČÁST

5. METODIKA

Pro účely analytické části této bakalářské práce autor zvolil metodu kvalitativní analýzy, která umožní zaměření pozornosti na detaily zkoumaných jevů. Celek, jenž je předmětem analýzy je rozložen na jednodušší části, které jsou klasifikovány a rozděleny do kategorií dle společných, respektive odlišných znaků, a následně jsou zkoumány vztahy mezi nimi. V určitých chvílích je však nutné kvalitativní analýzu doplnit o prvky kvantitativní analýzy, které dopomohou k nalezení odpovědi na dílčí výzkumné otázky a ověření správnosti hypotéz.

Kvalitativní výzkum – na rozdíl od kvantitativního, který stojí na hromadných datech – kvantifikaci nepokládá za důkaz významnosti jevů a neposuzuje jednotlivé jednotky obsahu jako rovnocenné. Význam textu je spíše než na základě počtu a vyváženosti údajů generován z vnitřní struktury a kontextu. Při odhalování a interpretaci obsahu se kvalitativní výzkum řídí méně přísnými vodítky než výzkum kvantitativní a neexistuje jen jeden správný postup analýzy a jeden správný výsledek. Při takovém výzkumu záleží na výzkumníkovi, jakým způsobem bude sbírat data a jak bude postupovat při jejich hodnocení¹¹⁷.

Dílčí metodou, užitou při kvalitativní analýze, bude komparace, jejíž základem je hledání společných či odlišných vlastností zkoumaných jevů a která stojí v základu historicko-srovnávací metody. Ta spadá do tradice klasického humanitního oboru, historie. Avšak v posledním půl století je dále používána například v rámci komparativní politologie nebo v historicky orientované části mediálních studií, kde výzkum historických aspektů fungování médií a sdělovaných obsahů tvoří základní bod zájmu¹¹⁸. Při aplikaci historicko-srovnávací metody je nutné zvolit mezi dvě postupy. První možný postup je synchronní, kdy zkoumáme více objektů ve stejném časovém období, například jak o konkrétní události referovaly různé deníky. Autor pro tuto práci zvolil druhou možnost, kterou je postup diachronní. Při tomto postupu se soustředíme pouze na jeden objekt, v našem případě Moravskoslezský deník, a sledujeme jeho vývoj ve stanoveném časovém úseku. Diachronní analýza zpravidla zachycuje vývoj a postupuje chronologicky podle pomyslné časové osy¹¹⁹.

¹¹⁷ Viz. SEDLÁKOVÁ, *Výzkum médií*, Praha 2014, s. 328-329.

¹¹⁸ Viz. tamtéž, s. 25, 387.

¹¹⁹ Viz. tamtéž, s. 388.

Přestože metoda komparace může evokovat snahu odhalovat rozdíly, podmínkou její aplikace je shoda porovnávaných entit v základních parametrech. Nelze komparovat dva objekty o zcela rozlišných parametrech. Na úrovni komparace tisku uvádí Sedláková jako nevhodný příklad srovnání titulů s různou periodicitou nebo tematickým zaměřením¹²⁰.

5.1 VYMEZENÍ OBJEKTU A ČASOVÉHO OBDOBÍ KOMPARACE

Cílem analýzy a komparace jsou novinové články novináře Jana Hloužka, publikované v Moravskoslezském deníku vydávaného Moravsko-slezskou vydavatelskou společností v letech 1900-1941 v Moravské Ostravě a v letech 1941-1944 vydávaného pod názvem Ostravská národní práce. Komparaci podrobíme práci novináře v době takzvané první a druhé republiky a práci v době okupace nacistickým Německem, tedy Protektorátu Čechy a Morava. Tato dvě období také utváří hlavní rozdělení zkoumaných textů na dvě kategorie, se kterými budeme nadále pracovat jako s částečně samostatnými celky, a to texty „předprotektorátní“ a texty „protektorátní“.

Jelikož Jan Hloužek působil v Moravskoslezském deníku od roku 1922, bylo by první zkoumané období téměř třikrát delší než období protektorátní. Proto autor při stanovování vzorku textů určil jako výchozí časový bod rok 1934, který celé zkoumané období rozdělí na relativně stejně dlouhé časové úseky po 5 letech před vyhlášením protektorátu a 5 letech během protektorátu. Ve finále tak budou zkoumány články z období deseti let, rozděleny do dvou hlavních kategorií v pomyslném půlicím bodě tohoto období¹²¹.

Pro potřeby analýzy bylo nutné stanovit způsob identifikace článků, které budou považovány za relevantní. Jedná se vždy o články vydané v Moravskoslezském deníku, respektive Ostravské Národní práci, od 1.1.1934 do 31.8.1944, které uvádějí celé jméno autora „Jan Hloužek“, jeho zkrácenou verzi „J.Hloužek“, nebo autorovu šifru „hl.“¹²². V jednom případě autore identifikoval také text označený iniciálami „J.H.“, jednalo se o jediný případ takového označení textu v celém pozorovaném období a autor jej do vzorku zahrnul, jelikož se jednalo o článek tematicky i prostorově odpovídající článkům ostatním a zároveň nepozoroval žádnou možnou shodu jmen či iniciál mezi jinými autory. Při určování těchto identifikačních zásad vycházel autor z práce Národního soudu, který při Hloužkově procesu z roku 1946 taktéž

¹²⁰ Viz. SEDLÁKOVÁ, Výzkum médií, Praha 2014, s. 389.

¹²¹ Nejedná se o přesné poloviny v počtu dní.

¹²² Případně další grafické varianty -hl., hl.-, -hl- apod.

bral v potaz pouze články označené celým jménem, nebo zkratkou „hl.“¹²³. Přestože značné množství článků vycházelo bez uvedení autora a je tedy pravděpodobné, že některé z nich také vytvořil Jan Hloužek, budeme vycházet z pravidla, že za jím napsané články budeme považovat pouze ty označené výše zmíněným způsobem.

5.1.1 SBĚR A ZPRACOVÁNÍ VZORKU ANALÝZY

Všechny texty pochází z dochovaných tištěných vydání Moravskoslezského deníku a Ostravské Národní práce, uložených v hlavním archivu Vědecké knihovny v Olomouci vázaných vždy ve dvou svazcích pro jeden ročník (výjimkou je ročník 1942, vázaný pouze v jednom svazku).

Autor postupoval při sběru vzorku chronologicky po jednotlivých ročnících vždy od prvního do posledního vydání. Jak se v průběhu sběru vzorků pro analýzu ukázalo, problémem bylo značně nevyvážené rozložení a počet článků v určeném časovém rozmezí. Tento problém se týkal jak v širším rámci rozdílů v četnosti mezi ročníky, tak v užším rámci na úrovni jednotlivých let a výkyvů v četnosti článků mezi pololetími a měsíci. Zvláště v období Protektorátu Čechy a Morava se v některých měsících objevovalo takové množství článků, že by jejich celkový počet v tomto období značně převýšil počet článku v období předválečném. Jelikož kvantita není pro tento druh analýzy stěžejní, rozhodl se autor v období zvýšené frekvence článků pro selektivní výběr pouze některých z nich. Tento výběr probíhal na základě dvou kritérií. Prvním kritériem byl čas, tedy aby články byly vybírány v relativně stálých intervalech mezi vydáními, např. jeden na začátku měsíce, jeden v jeho půli a jeden v závěru. Druhým kritériem bylo téma článku. V některých měsících se často opakovaly články na velmi podobné či totožné téma. S ohledem na první časové kritérium a stanovené cíle práce pak autor z takových článků vybíral jen některé. V tomto výběru však jednal ve vši snaze objektivně, aby žádné z témat nebylo zcela vyloučeno a nedošlo tak ke zkreslení závěrů. Finální počet nasbíraných článků v každém ročníku proto může být pohyblivý.

Během sběru vzorku nastal technický problém u ročníku 1943, jehož svazek obsahující druhé pololetí roku nebyl v archivu Vědecké knihovny v Olomouci z technických důvodů dostupný.

Celkový soubor jednotek zkoumaného vzorku čítá v konečném součtu 204 článků – 104 v prvním časovém období a 100 v druhém období. Z důvodu snadnějšího provedení byly místo

¹²³ Viz. HAVLÍK, Ostravský novinář Jan Hloužek před Národním soudem, diplomová práce, Brno 2010, s.56.

komplikovaného skenování vázaných novin všechny články vyfoceny digitálním fotoaparátem a oříznuty v počítačovém foto-editoru. Každá fotografie je popsána pořadovým číslem v celkovém souboru a bibliografickým údajem (číslo vydání, datum, číslo strany). Některé články, které se na straně novin nacházely těsně vedle sebe, byly ponechány v jedné fotografii a označeny jedním pořadovým číslem. V některých případech článek přesahoval na jinou stranu, nebo byl z důvodu dlouhého rozsahu rozdělen do dvou fotografií, v takovém případě fotografie označuje stejné pořadové číslo a za bibliografickým údajem jednotlivé části článku označuje číslice „1.“ či „2.“.

Články zmiňované či citované v závěru analýzy budou přiloženy k práci v seznamu příloh. Z důvodu možné zhoršené čitelnosti některých rozsáhlejších textů v tištěné podobě práce budou také tyto citované texty spolu se všemi nasbíranými texty k nahlédnutí v souboru na přiloženém DVD nosiči, kde bude možné jednotlivé články digitálně přiblížit pro lepší čitelnost. Na DVD budou články vloženy do samostatného souboru a dále rozděleny dle jednotlivých ročníků, označeny stejným způsobem jako články uvedené v bakalářské práci.

5.2 CÍLE PRÁCE, VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY

Cílem této práce je zjistit, jak se změnila tvorba novináře a kolaboranta Jana Hloužka v období první, potažmo druhé republiky a Protektorátu Čechy a Morava, a to po stránce tematické, případně žánrové struktury článků a po stránce názorové, v závislosti na politickém profilu novináře. Tématem práce je tedy změna novinových článků pod vlivem německé okupace a výzkumným problémem je způsob a rozsah těchto změn. Na základě poznatků nabytých z předchozích kapitol této práce si stanovíme výzkumné otázky, podle kterých budeme změny v tvorbě Jana Hloužka posuzovat. Dílčím sledovaným tématem, které vyvstalo během procesu analýzy bude také proměna četnosti článků v průběhu sledovaného časového úseku. Z výzkumných otázek si dále definujeme hypotézy, jejichž správnost ověříme nalezením odpovědí na stanovené otázky.

Z definice tématu a cíle práce nám vyplývají následující výzkumné otázky (VO) a z nich definované hypotézy (H):

- VO1 – Jak se změnila tematická skladba Hloužkových článků během sledovaného období?

- H1: Jan Hloužek se věnoval hospodářské a zahraničně politické rubrice. Jakožto usvědčený kolaborant by měl po vyhlášení protektorátu produkovat větší množství politicky zaměřených textů.
- VO2 – Jakým způsobem se změnilo referování o hospodářských tématech?
 - H2: Jak vyplývá z tiskových konferencí, novináři nesměli vytvářet články kritické k německé říši, a to ani k jejímu hospodářství. Na rozdíl od prvorepublikového zpravodajství, které taková omezení nemělo, bychom měli u protektorátních hospodářských článků pozorovat absenci kritiky.
 - VO3 – Jak se proměnilo zastoupení faktických, zpravodajských textů a názorových, publicistických?
 - H3: Můžeme předpokládat, že z důvodu přítomnosti možné persvazivní a získávací funkce v názorových publicistických textech se k nim novinář bude více přiklánět za účelem šíření nacistické propagandy.
 - VO4 – Jak se změnil Hloužkův postoj k samostatnému Československu?
 - H4: Jakožto kolaborant by měl Jan Hloužek zastávat a obhajovat podřízení Československa Německu.
 - VO5 – Jak se změnil postoj Jana Hloužka k politickým představitelům první republiky a Německa?
 - H5: Jako člen národně demokratického deníku by měl Jan Hloužek vystupovat kladně v postoji k představitelům prvního samostatného Československého státu a zároveň kritizovat Německou politiku ohrožující jeho suverénnost. Po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava by se tento postoj měl naopak obrátit.
 - VO6 – V jakých tématech, která Hloužek ve svých článcích nastoloval, spočívala jeho kolaborace?
 - H6: Podle poznatků z tiskových konferencí by měl Hloužek vybízet ke spolupráci na utváření jednotné Německé říši, hanit představitele české exilové vlády jako zrádce, prosazovat nezpochybnitelnou nadřazenost německého národa a podřadnost židovského národa.

6. VÝSLEDKY ANALÝZY – KOMPARACE TVORBY NOVINÁŘE JANA HLOUŽKA V OBDOBÍ PRVNÍ REPUBLIKY A PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA

Samotná analýza bude probíhat ve třech částech. V první části analyzujeme první polovinu stanoveného období, tedy předprotektorátní léta 1934-1939, v druhé části analyzujeme protektorátní léta 1934-1944 a nakonec provedeme komparaci získaných poznatků z těchto dvou časových úseků.

6.1. ANALÝZA LET 1934-1939

Počátkem roku 1934 působil Jan Hloužek v Moravskoslezském deníku dvanáctým rokem a jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, byl zástupcem šéfredaktora Vladimíra Líbala. Četnost Hloužkových článků během tohoto prvního sledovaného ročníku byla pohyblivá, z počátku roku – zejména v měsíci lednu – byl novinář poměrně aktivní, ovšem v průběhu února a března se počet článků snižoval až nastalo několikaměsíční „období klidu“. Další Hloužkovy články jsme objevili až v posledním týdnu srpna, kdy následovala opět zvýšená frekvence článků, zejména pak v měsíci září. Tento trend střídavé četnosti článků jsme sledovali i během některých následujících ročníků.

V naprosté většině dohledaných článků dominuje téma ekonomie a hospodářství. Ekonomické a hospodářské články Hloužek pojímá analytickým způsobem a podrobuje kritice postupy Národní banky a československé vlády při hledání východiska z hospodářské krize, která v těchto letech převládala. Příkladem takového článku může být například text **5.** nazvaný *Více velkorysosti*¹²⁴, ve kterém Hloužek kritizuje plánovanou měnovou reformu. Téma finanční situace Československa a cesta z hospodářské krize je tématem objevujícím se ve více článcích tohoto ročníku. Takové analytické články se v zásadě objevovaly buď na titulní straně ve formě jakéhosi úvodníku při levém okraji strany, prvním takovým nalezeným úvodníkem byl text z 2.3.1934¹²⁵, nebo byly součástí pravidelné rubriky *Národní hospodář*, již byl věnován v novinách značný prostor, často dvě strany. Při hledání odpovědí na tehdejší hospodářské a ekonomické otázky Hloužek opakovaně poukazoval na Spojené státy americké, jako možnou

¹²⁴ Příloha č.1.

¹²⁵ Příloha č.2.

inspiraci, jak problémy vyřešit. Ani zde ale neopomněl býti kritický a uvádět oba možné protikladné názory.

Přes dominanci hospodářských témat však Hloužek vytvořil také některé politicky orientované texty, které považujeme za nezanedbatelné vzhledem k tématu této práce. Prvním takovým článkem je text **12**, jedná se o úvodníkový úvahový text z 25.8.1934 s názvem *Židé a my*¹²⁶. V tomto článku se autor zabývá důvodem pronásledování Židů v různých Evropských zemích, který přisuzuje chování samotných Židů ve státech, v nichž jsou menšinou. Na československém území žijícím Židům vytýká inklinaci k německví a žádá loajálnost k národu, na jejichž území žijí. V textu Hloužek píše: „*Užasněte, jak tu Židé němčí a jak provokativně dávají najevo, že jazyk vládnoucího národa je pro ně řečí podřadnou.*“¹²⁷ Přestože se v článku vymezuje proti antisemitismu a své nelibosti vůči Židům nepřikládá rasové důvody, je jeho znechucení nad majetným židovským obyvatelstvem znatelné. Druhým politickým článkem je úvodníkový text **15** z 18.9.1934 titulovaný *Kdo získá?*¹²⁸. Tomuto článku jsme věnovali pozornost, jelikož se staví kriticky ke vstupu Ruska do Společnosti národů. Autor uvádí, že Rusko tento krok provádí jen proto, aby si zajistilo bezpečnost a kritizuje materialismus a naivitu poválečného světa. Neskrývá svou nelibost vůči komunistickému Rusku a jeho vstup do Společnosti národů přirovnání ke vstupu Německa, které při svém vstupu deklarovalo zabezpečení míru v Evropě, ale krátce na to opět vystoupilo a nyní ohrožuje mír stejně jako tomu bylo před první světovou válkou. Další rozměr ale tento text získává, když o den později 19.9.1934 Hloužek vydává text **18** *Tak svět odplácí*¹²⁹, ve kterém píše: „*Socialistické listy v čele se sociálně-demokratickými tiskovinami div se nerozplynou radostí po přijetí bolševického Ruska do Společnosti národů (...) Komunistický tisk odmítá námluvy socialistů, posmívá se socialistickým pisálkům, zkrátka, tropí si šašky ze socialistů, již s vážnou tváří píší, jako by vstupem bolševického Ruska byl zajištěn světový mír a pokoj na zemi na věčné časy.*“¹³⁰ Hloužek tak kritizuje jednak samotný vstup Ruska do Společnosti národů a jednak reakce socialistického tisku na tuto skutečnost. Jak již víme, sám byl ale před nástupem do Moravskoslezského deníku členem sociálně-demokratického tisku, sympatizoval se sociální demokracií a považoval se za oddaného socialistu. Zde tedy můžeme na konkrétním příkladu pozorovat výše zmiňovanou Hloužkovu schopnost zapřít své politické přesvědčení a psát tak, jak to vyžaduje jeho současný zaměstnavatel.

¹²⁶ Příloha č.3.

¹²⁷ Viz. tamtéž.

¹²⁸ Příloha č.4.

¹²⁹ Příloha č. 5.

¹³⁰ Viz. tamtéž.

Objevují se zde také ojediněle krátké zprávy o délce jednoho odstavce referující o denním dění, jaké sporadicky Hloužek psal i v průběhu dalších ročníků.

Mezi články z roku 1935 výrazně převládají opět články zaměřené na ekonomiku a hospodářství, a to zejména na domácí půdě. Hloužek publikuje své typicky analytické články v rubrice *Národní hospodář*, kde se zabývá problémy importu/exportu a analyzuje příčiny a důsledky hospodářské krize. Vyhýbá se při tom označení viníka, což sám také uvádí v textu **28** *Lepší deset špatných a jeden dobrý, než žádný*¹³¹ – „U nás na rozdíl od světového zlepšení pokračovalo oživení hospodářského života tempem daleko mírnějším. Proč a čí vinou, ponecháváme stranou.“ V menším množství se objevují také zpravodajské články se zaměřením na hospodářství, v těch se Hloužek zabývá převážně uhelným průmyslem a zemědělstvím. Výrazným textem v tomto tematickém okruhu je článek **35** *Bude dnešní neděle zlatou?*¹³² V tomto článku se Hloužek věnuje finanční stagnaci v československé ekonomice a vybízí širokou veřejnost, aby v náročné hospodářské situaci peníze nespořili, ale naopak aby nakupováním dostali peníze do oběhu a tím nastartovali tržní ekonomiku – „Peníze nepatří do punčoch a truhlic. Tam práchniví. Ty mají jinou funkci. Jejich úkolem je udržet v chodu hospodářský život. Ukříváme-li a schováváme-li je, odsáváme je hospodářskému životu. Škodíme tím nejen sobě, ale i celku. Peníze nesmí zahálet. Ty, jež zahálí, jsou penízem mrtvým. Jsou mrtvou masou, která nepřináší užitku. Nikomu. Ani tomu, komu patří.“¹³³ V těchto značně kapitalisticky laděných názorech můžeme spatřovat další rozkol mezi Hloužkovou prací a osobním přesvědčením. Jak o sobě tvrdil, byl přesvědčeným socialistou a cítil zklamání z republikánsko-kapitalistického směřování Československa po první světové válce, přesto zde zastává princip tržní ekonomiky a neustálého oběhu peněz, jenž nepochybně kapitalismus charakterizují.

Z politicky zaměřených článků může zaujmout komentář **33** *Nebude rozhodovat jen Rakousko*¹³⁴, ve kterém Hloužek kritizuje politické tendence v Rakousku, které směřuje zpět k autoritativnímu monarchistickému režimu. Toto počínání ironicky komentuje – „Je konečně vnitřní záležitostí Rakouska, vrací-li dnes, v době těžké hospodářské krize, která zmitá i Rakouskem, Habsburkům jejich milionové jmění. Je přece věcí gusta, dává-li někdo milionové presenty na úkor válkou nejvíce postižených invalidů někomu za to, že ho kdysi přivedl na pokraj zkázy. To je věcí svědomí a morálky.“¹³⁵ Rakousko staví na stejnou úroveň jako

¹³¹ Příloha č.6.

¹³² Příloha č.7.

¹³³ Viz. tamtéž.

¹³⁴ Příloha č.8.

¹³⁵ Viz. tamtéž.

Německo a o obou státech tvrdí, že systematicky odstraňují jeden kámen po druhém, z hrdé mírové výstavby, až z ní zbyde jen bezcenné zbořiště. Německo i Rakouskou viditelně označuje za hrozbu pro evropský mír, pro jejich autoritářské tendence.

Následující rok 1936 je specifický zejména počtem článků. Autorovi práce se v rámci tohoto roku podařilo nalézt pouze čtyři články podepsané Janem Hloužkem. Je to vůbec nejmenší počet článků na rok, který ve vymezeném zkoumaném období můžeme sledovat. S výjimkou prvního, se články z roku 1936 zaměřují na problém nezaměstnanosti a můžeme v nich – v kontrastu s výše zmiňovaným článkem z minulého roku – pozorovat na povrch vyplouvající Hloužkovo socialistické smýšlení. V textech se vymezuje proti lidem, jenž mají dvě a více zaměstnání, či proti manželským párům, kde zaměstnaná je žena i muž a žijí proto v přepychu na úkor chudých nezaměstnaných, na které už pracovní místa nezbydou.

Až na pár ojedinělých případů byly všechny články roku 1937 úvodníky na titulní straně, kterým dominovalo téma mezinárodní evropské politiky. Hloužek komentoval politické dění ve vztazích italsko-anglických, bulharsko-jugoslávských, politickou situaci v Maďarsku, ekonomickou situaci ve Francii, a také občanskou válku ve Španělsku. Ta se objevovala ve více člancích a Hloužek španělský konflikt označoval jako riziko pro mír v Evropě. Je možné si v takových politických člancích povšimnout „strašáka“ dalšího evropského válečného konfliktu, který však Hloužek nepojmenovává přímo, ale pouze naznačuje možné nebezpečí a směr, odkud by mohlo přijít. To si můžeme uvést na několika příkladech. V článku **56** *Učme se z chyb minulosti*¹³⁶ se zabývá československými významnými průmyslovými závody, které leží povětšinou v pohraničních oblastech a varuje před neloajálními lidmi, kteří takové podniky vedou nebo v nich pracují. Hloužek tuto situaci srovnává s Německem, kde průmyslová centra stěhují do vnitrozemí. Ani zde konkrétně nepojmenovává a které pohraniční oblasti se jedná a kdo jsou oni neloajální zaměstnanci, ale v kontextu celého článku a také ostatních mezinárodně politických článků z tohoto roku můžeme usuzovat, že Hloužek varuje před nebezpečím z Německé strany, které by se v případě válečného konfliktu snadno zmocnilo našich průmyslových center v česko-německém pohraničí, ve kterém je navrch vysoká koncentrace německých obyvatel. Česko-německé vztahy v pohraničních oblastech Hloužek komentuje také v článku **58** *Naši hraničáři a volby do obcí*¹³⁷, ve kterém varuje právě před vysokou koncentrací německého obyvatelstva v pohraničních oblastech, která by mohla zapříčinit výhru Sudetoněmecké strany v obecních volbách a tím značně zkomplikovat život českých obyvatel

¹³⁶ Příloha č.9.

¹³⁷ Příloha č.10.

v pohraničí. V širokém kontextu Hloužkovy tvorby tyto články mohou působit ironicky, jelikož Hloužek v tomto období zřetelně považuje Německo za hrozbu pro Československo a snaží se vzbudit hrdost a loajálnost k národu, která je dle jeho slov v době války klíčová pro přežití. To však, jak později uvidíme, pro jeho další počínání není příliš charakteristické. V článku **44** *O té lidové frontě*¹³⁸ pak můžeme pozorovat další náznak Hloužkových skutečných politických názorů. V textu se sice primárně vyhrazuje proti komunistům, jenž se snaží prostřednictvím lidových front získat pro své účely široké masy lidí a ty následně „bolševizovat“, což do agendy pravicového národně demokratického tisku zapadá, ale v úvodním odstavci tohoto textu můžeme pozorovat kritiku komunistů z pozice Jana Hloužka, coby socialisty – „Říkává se, že s jídlem roste chuť. A u našich komunistů pak roste dvojnásobně. Když se podařilo ve Francii uskutečnit za pomoci francouzských socialistů to, o co se marně snažili komunisté v jiných zemích, jednotnou frontu dělníků, řekli si naši komunisté, buď tu frontu vytvoříme v Československu teď, nebo ji nevytvoříme již nikdy jindy. Než to jim teď uvízlo jaksi v hrdle a to nikdy jindy přece jen nakonec zaměnili za slova snad později.“¹³⁹

V následujícím roce 1938 pozorujeme pokračující trend ústupu hospodářských článků oproti politickým. Pouze ojediněle Hloužek přispívá do rubriky *Hospodářským životem* (dříve *Národní hospodář*) zpravodajskými texty. Neobvyklým jevem (v měřítku celého sledovaného období) jsou dva zájmově zaměřené články. V prvním případě se jednalo o vědecky zaměřený článek na téma televizního vysílání a jeho budoucnosti ve vysílání trojrozměrném. V druhém případě se jednalo o osobní příběh amerického letce a dobrodruha admirála Byrda.

Mimo tyto příklady pak opět mezi články převládají politicky zaměřené úvodníkové texty. Jejich podoba se ale v průběhu roku mění. Z počátku roku 1938 Hloužek pokračuje v podobném stylu jako v roce předchozím, komentuje politické dění v Rumunsku a Maďarsku, nevyhýbá se stále převládajícímu nebezpečí dalšího válečného konfliktu, které ale pouze nezúčastněně popisuje. Ve článku **69** s názvem *O snesitelnější ovzduší*¹⁴⁰ vyjadřuje obdiv anglické diplomacii zastoupené ministrem zahraničí Halifaxem a premiérem Chamberlainem, která do vzrušeného evropského dění přináší pořádek a je nadějí na budoucí mír.

Prvním pomyslným mezníkem proměn Hloužkových článků je měsíc březen, který přinesl anšlus Rakouska nacistickým Německem. V tento moment Hloužek začíná otevřeně nacismus označovat jako hrozbu pro Rakousko a s tím i pro celou střední a východní Evropu.

¹³⁸ Příloha č. 11.

¹³⁹ Viz. tamtéž.

¹⁴⁰ Příloha č. 12.

Když 12. března 1938 k anšlusu Rakouska dojde, podotýká Hloužek, že je nutno na situaci nahlížet objektivně, nezastřeně a reálně. Začíná si ovšem být vědom rizika, které rozšíření německé říše přináší a ve jeho člancích začíná opět převládat tendence pobízet k národní jednotě a hledání jistoty u našich západních spojenců. V textu **75 Konec Rakouska**¹⁴¹ z 15.3.1938 Hloužek píše: „*Československo není Rakousko! To bylo v poslední době opuštěno velmocemi, nás pak tyto ubezpečují, že naše samostatnost bude a musí býti zachována. (...) Nejsme sami, máme silné spojence. (...) Neuzavíráme se žádné dohodě. Jsme ale prodchnuti živelnou a jednotnou vůlí žít samostatným životem, nespolehneme na nikoho, neboť jsme si vědomi, že největší síla je v nás a v naší armádě.*“¹⁴² Počátkem září, s postupně eskalujícím napětím v otázce česko-německého pohraničí, se Hloužek začíná ostřeji vymezovat proti německým tendencím. Nespokojenost německých obyvatel žijících na našem území a s tím související německé tlaky pokládá za pouhou zástěrku pro rozpínavost Německa a k doposud nejostřejší kritice nacismu se uchýlil v textu **81 Hrdinové v papučích**¹⁴³ ze 17.9.1938, kde komentuje útěk hlavního představitele Sudetoněmecké strany Konráda Henleina – „*Henleinův útěk nesvědčí o osobní statečnosti, tak často velebené u vůdců nacistického hnutí. (...) Boj, v němž se používá nejpodlejších lží, invektiv a osočování, není čestným bojem. To není boj, důstojný příslušníka civilisovaného národa.*“¹⁴⁴ Zvyšující se odpor vůči Německu v Hloužkově tvorbě doprovází stejně tak zvyšující se pocit skepse vůči spojencům. Ten vrcholí po podepsání Mnichovské dohody, což vede Hloužka k výraznému obratu k národoveckým postojům. Zde můžeme pozorovat další proměnu jeho tvorby.

V nově vzniklých podmínkách takzvané druhé republiky vyplouvají na povrch opět jeho osobní postoje, které lze mezi řádky článků z tohoto období číst. V textu **85 O co nyní půjde?**¹⁴⁵ Hloužek klade pomnichovské události za vinu prvorepublikové politice a volá po novém zjednodušeném politickém řízení země, které nově vzniklou, o část území okleštěnou republiku zabezpečí lépe, než to umělo řízení předchozí. To potvrzuje také tvrzení z předchozích kapitol věnovaných osobě Jana Hloužka, ve kterých se v podobném duchu o jeho názorech vyjadřovali svědci během jeho poválečného soudního procesu. Ještě zásadnějším je však Hloužkův další článek **86** z 18.11.1938 *Radostný zjev*¹⁴⁶, který opět odhaluje jeho socialistické smýšlení. V tomto článku Hloužek vkládá veškeré naděje na lepší

¹⁴¹ Příloha č.13.

¹⁴² Viz. tamtéž.

¹⁴³ Příloha č.14.

¹⁴⁴ Viz. tamtéž.

¹⁴⁵ Příloha č.15.

¹⁴⁶ Příloha č.16.

budoucnost do druhé republiky, která má být vedena nově vzniklou nacionalistickou stranou Národní jednoty – stranou, která má přinést ono vysněné zjednodušení politiky a sjednocení všeho národa za účelem prosperity a jistoty do budoucna. Je to ale právě silný nacionalistický podtext tohoto článku, díky kterému Hloužkovy názory prezentované v tomto textu získávají nejen rysy socialistické, ale navíc národně-socialistické. Z tohoto důvodu se lze domnívat, že to byly právě události vyvolané podepsáním Mnichovské dohody a vznikem druhé republiky, jež předurčily Jana Hloužka k pozdější dráze kolaboranta, pracujícího v řadách nacistického Německa, které určité Hloužkem vytoužené hodnoty neslo.

Ve zbývajícím období druhé republiky, po začátku nového roku 1939, můžeme sledovat krátký ústup Hloužkových národa budících článků, které začíná vytvářet opět až později. Z titulních stran se přesunul zpět k menším, hospodářským textům uvnitř listu. V jeho repertoáru z prvních měsíců roku tak nacházíme krátké denní zprávy z politického dění, typické analytické hospodářské články a také článek vyprávějící příběh amerického podnikatele Jamese Dolea. Rok 1939 ale přinesl dvě zásadní události jak pro Československo, tak pro svět. Tou první jest vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava 16.3.1939, které způsobilo viditelnou změnu v Hloužkově tvorbě.

6.2 ANALÝZA LET 1939-1944

První článek po tomto pomyslném mezníku nacházíme 24.3.1939 – **96** *Z bludů do skutečnosti*¹⁴⁷. Tento článek můžeme pracovníčně považovat za Hloužkův první kolaborační text. Již v druhém odstavci tohoto prvního článku autor slovy „*Jednota bude, poněvadž musí být. Musí zmizet všechny ideologie, které nás otravovaly v minulosti. Nesmí být u nás v budoucnosti ani marxismus, ani komunismus, ani zednářství, nebude ani vlivu židovstva,*“¹⁴⁸ předestírá směr, jakým se bude jeho tvorba v následujících letech ubírat. V textu můžeme pozorovat, že Hloužek mohl v nových pracovních poměrech konečně – lidově řečeno – „popustit uzdu“ a dát průchod svým názorům z doby první republiky. Zatímco doposud se problémy bývalého státního zřízení zabýval do jisté míry nezúčastněně a s profesionálním odstupem, nyní označuje jako konkrétního viníka Edvarda Beneše a jeho politiku. V jeho slovech můžeme také pozorovat zklamání z postupu spojenců v otázce Československa, doplněné již zřejmými rysy snahy zavděčit se novému vedení – „*Po těžkých ranách osudu jsme vystřízlivěli. Poznali skutečnost a dali se na nové cesty. Pohlížíme na všechno reálně. Zavrhl*

¹⁴⁷ Příloha č.17.

¹⁴⁸ Viz. tamtéž.

*jsme preludy a dali se na cestu rozumu. Věříme vůdci německé říše, věříme německému národu, věříme prezidentu Dr. Háchovi, věříme sobě. Nevěříme a nikdo nás nedonutí věřit těm, kteří nás v minulosti byli ochotni obětovat jen proto, aby jejich oběti byly menší a zisky větší.*¹⁴⁹ Hloužek se v tomto období vrací zpět k úvodníkovým textům na titulní straně a pokračuje v národoveckých heslech, kterými již však nechce povzbudit národ k hrdosti a statečnosti v době, která byla pro samostatný stát krizová, ale naopak jimi nyní vybízí ke spolupráci a jednotě s Německem, v zájmu společného prospěchu. V článku **98** z 11.5.1939 *Jde o celý národ*¹⁵⁰ pak můžeme pozorovat Hloužkovu uspokojení, které nacházel v novém režimu a nově vytvořené straně Národního souručenství, která konečně přinesla tolik jím očekávané zjednodušení politického života a sjednocení celého národa v jedné vládnoucí politické straně. Hloužek také nastiňuje jakým směrem se bude ubírat politické dění v následujících letech slovy „*Toto neradostné dědictví minulého režimu bude konečně likvidováno. Rozhodnutí Národního souručenství odstranilo i tyto zbytky minulosti a bude jistě přivítáno s radostí a zadostiučiněním celé veřejnosti. Chceme čistý stůl. Musíme odstraniti všechno, co je špatné a škodlivé. Ten, kdo se osvědčil, zůstane, ten, kdo zklamal, musí odejít.*“¹⁵¹ Jan Hloužek se tak bez obtíží naladil na vlnu, kterou po novinářích nacisté požadovali a nemusel k tomu ani vyvíjet zvláštního úsilí, jelikož v první řadě činili to, co Hloužek sám od státu vyžadoval.

Poměry v tisku ovšem záhy ovlivnila druhá významná událost tohoto roku, a to počátek druhé světové války 1.9.1939. To mělo znova dopad na Hloužkovu práci. První článek z válečného období nacházíme až o měsíc později v rubrice *Hospodářským životem*. Hned na úvod článku si lze povšimnout vlivu říšského vedení na tisk – nacisté nechtěli, aby se tisk v článcích příliš věnoval bývalému prvorepublikovému režimu, i proto Hloužek v prvním odstavci uvádí, že pokud se vrací zpět do minulosti, nečiní tak ze zlomyslnosti, nýbrž pro upozornění a vyvarování se chyb, které tehdejší režim přinesl. V následujících měsících pozorujeme znatelný úbytek Hloužkových textů, zejména oproti politickým úvodníkům z prvního pololetí. Těch se po začátku války ujal místo Hloužka šéfredaktor Líbal. Hloužek se pak omezuje pouze na ojedinělé hospodářské články na vnitřních stranách. Výjimkou je článek **103** *Ven z punčoch*¹⁵² z 19.12.1939, který se věnuje ekonomice a Hloužek jej začíná ve stejném duchu (volí i velmi podobných slov) jako článek **35** *Bude dnešní neděle zlatou?*¹⁵³ z prosince 1935.

¹⁴⁹ Viz. tamtéž.

¹⁵⁰ Příloha č.18.

¹⁵¹ Viz. tamtéž.

¹⁵² Příloha č.19.

¹⁵³ Viz. příloha č.7.

Tyto změny nejen v četnosti článků, ale i v tematickém zaměření pravděpodobně zavinila nejistá situace v tisku v souvislosti s vypuknutím války v Evropě. Nacisté museli nejprve stanovit v tisku nové poměry a „naučit“ jej, jak bude jeho práce v tomto období vypadat. Proto sledujeme znatelný úbytek podepsaných textů vůbec, jejichž místa zaujaly články vytvořené na vyšších místech protektorátní tiskové administrativy, jež tisk pouze přebíral s odkazem na ČTK.

V roce 1940 stále pozorujeme útlum, co se Hloužkových článků týká. Stále z velké části v novinách převládají převzaté články z ČTK či na titulní straně z pražského německého deníku *Prager Zeitungs Dienst*. Článků podepsaných Janem Hloužkem se nám podařilo dohledat pouze šest, a to v prvním pololetí roku. Můžeme si u těchto textů povšimnout také umírnění oproti článkům z předchozího roku, jelikož se obsahově drží zpět od pomyslného pole kolaborace. V úvodníkových textech, které jak bylo zmíněno v tomto roce pozorujeme jen zřídka, se Hloužek zabývá pouze domácí politikou v poměrně obecné rovině a hlavní linii, protínající články z tohoto období, je vyzdvihování nového, zjednodušeného režimu, oproti starému, komplikovanému a přepolitizovanému. To se promítá i do hospodářsky zaměřených článků.

Z tohoto pohledu rok 1940 neprokázal v tvorbě Jana Hloužka žádná nová zjištění. Naopak může poukazovat na stále nejistou situaci v regionálním tisku, kdy se novináři raději nepouštěli do odvážnějších textů, ale raději se drželi obecných témat, kterými sice moc užitku nacistům nepřinesli, ale také nezpůsobili žádné škody. Za zmínku však stojí odstavec v článku **107 Srozumitelně a jasně**¹⁵⁴ z 25.1.1940, který může být příkladem směru, kterým se orientoval tisk v těchto letech. Hloužek v textu uvádí – „*Píše se nyní otevřeněji, upřímněji a lidověji. Tak, aby tomu rozuměl i prostý člověk. A v tom je snad největší přínos změny našeho tisku v poslední době, neboť, má-li se vzbuditi zájem o český tisk a udržet stávající, jinými slovy získat nové čtenáře a neztratit dosavadní, pak musí býti noviny psány srozumitelně a otevřeně.*“¹⁵⁵ Tato slova mohou svědčit o snaze nacistů dostat tisk do všech vrstev veřejnosti a skrze něj rozšířit pole působnosti nacistické propagandy.

Rok 1941 byl zásadní pro *Moravskoslezský deník*, jelikož byl postižen v rámci rozsáhlého rušení českého tisku a 20.5.1941 vyšel naposledy. Od prvního pololetí předchozího roku až do této chvíle ale nenacházíme žádný článek Jana Hloužka. Hned následující den po zrušení *Moravskoslezského deníku* – 21.5.1941 – začíná místo něj vycházet deník *Ostravská*

¹⁵⁴ Příloha č.20.

¹⁵⁵ Viz. tamtéž.

Národní práce pod vedením šéfredaktora Ladislava Nováka a tentýž den nacházíme také první Hloužkův článek po několika měsících. Pro jeho tvorbu v *Ostravské národní práci* jsou charakteristické již dříve často psané úvodníkové texty na titulní straně. K těm se Hloužek v tomto roce opět vrací – tvoří naprostou většinu jeho práce a pouze velmi ojediněle vydává jiné formáty textů¹⁵⁶. Tento trend pozorujeme až do konce celkového sledovaného období, a tedy i konce Hloužkovy kariéry v tisku.

Většina článků je v jejich základě velmi podobná, mezi nimi se ale nachází některé otevřeně kolaborační. Jako příklad si uveďme hned první článek **111** z 21.5.1941 *Nový světový řád*¹⁵⁷. Článek je ostrou kritikou demokracie, prezentované „liberalisticko-židovsko-kapitalistickým“ systémem, a oslavou Německa, které svým nacionálním socialismem přináší opravdovou spravedlnost. Hloužek v textu podsouvá myšlenku, že ten, jenž vkládá naději do starých ideálů, prezentovaných bývalými politickými stranami nemá zdravý rozum a do nové společnosti nepatří. Text zakončuje slovy „*Náš osud je spjat s osudem Říše a zůstane s ní spjat nerozlučně také v budoucnosti. Nikdy již nebudeme četníky západoevropských demokracií proti Německu, neboť by to znamenalo naši národní katastrofu. Splníme dnes i v budoucnosti všechny povinnosti, které nám ukládá naše příslušnost k Říši.*“¹⁵⁸ Tento článek v zásadě charakterizuje celou tvorbu v roce 1941. Ta se dá shrnout do čtyř hlavních bodů:

1. Presentace národního socialismu jako vrcholu spravedlnosti, oproti lživému kapitalistickému systému Anglie a Spojených států, řízeného Židy.

2. Ostrá kritika a snižování významnosti Anglie (která je dle Hloužka již definitivně bezmocná) a Spojených států (jejichž technický stav je opět dle Hloužka ve špatné kondici a z války chtějí pouze vytěžit co nejvíce pro sebe), které Německo do války samy zahnal.

3. Vyzdvihování vojenské síly Německa, jehož vynikající armáda dominuje na všech frontách a nedává tudíž spojencům ani Sovětskému svazu ve válce nejmenší naděje na úspěch.

4. Oddanost a loajálnost českého národa k Německu.

Ať se Hloužek ve svých článcích věnuje tématům vojenským, politickým či hospodářským, téměř vždy lze znění těchto článků v konečném důsledku shrnout do těchto čtyř bodů, tím mohou vyvolat pocit přeskakující gramofonové desky, která stále dokola opakuje stejnou smyčku. Otázkou pak zůstává příčina tohoto jevu. Odpovědí může být snaha zavděčit se nacistickým nadřazeným neustálým dokazováním loajálnosti, osobní zanícení a přesvědčení,

¹⁵⁶ V ojedinělých případech Hloužek psal krátké odstavcové zprávy z denního dění, či krátké komentáře k domácímu hospodářskému dění. Ty však svým charakterem nebyly pro účely práce relevantní, a proto nejsou zahrnuty v seznamu nalezených článků.

¹⁵⁷ Příloha č.21.

¹⁵⁸ Viz. tamtéž.

či naopak nátlak z vyšších pozic. Především u článků primárně zaměřených na vojenství je zřejmé, že jejich podobu do vysoké míry ovlivňovaly pokyny z vyšších míst nacistické administrativy, které novinářům nepodávaly objektivní informace o průběhu bojů, což lze pozorovat nejlépe u textů, věnujícím se východní frontě, podle kterých – opakovaně i v následujících letech – Sovětská armáda nemá nejmenších šancí a je již de facto poražena. Jak ale z historie víme, situace na východní frontě se tak přímočaře nevyvíjela. V tomto kontextu nutno také na některé články nahlížet.

Naopak u jiných článků můžeme pozorovat skutečnou angažovanost autora, a to zejména na místech, kde deklaruje oddanost německé říši. Jako příklad mezi Hloužkovými články uveďme text **122** *Vůdcova slova k celému světu*¹⁵⁹, který zakončuje právě deklarací vztahů Čechů k okupantům. Jeho slova „*Také náš národ musí dokázat všemi silami, že jde stejnou cestou jako národ německý. Že vítězství říše je i vítězstvím českého národa, že vítězství Německa znamená i záruku lepší budoucnosti našeho národa. Proto musí český národ celé své konání a všechny své činy řídit jenom tím, co odpovídá říšskému myšlení a souhlasí s plány Vůdce a říšského kancléře o nové Evropě. Musíme jít cestami, které jsou totožné s těmi, za které bojuje Říše a s ní i ostatní Evropa. Jiné cesty není, každá jiná by znamenala naši neodvratnou zkázu.*“¹⁶⁰ lze jednoznačně považovat za akt kolaborace, ne-li zrady. Opakovaně mezi Hloužkovými články můžeme pozorovat téma spojenecké kontra-propagandy, kterou se opět snaží znevěrohodnit kritikou Anglie a Spojených států.

Rok 1942 můžeme z hlediska skladby Hloužkových článků charakterizovat podobně jako rok předchozí. Stěžejním bodem jsou opět úvodníkové texty, kterým dominují převážně armádní témata. V těchto textech má Hloužek široký záběr, jelikož se věnuje jak východní, tak západní frontě, a příležitostně bojům v Pacifiku či v severní Africe. Články opěvující slávu německé armády často zakončuje výzvou podpory českého národa, který by měl „hrdinství“ německých vojáků na frontě uctít svědomitou a loajální prací doma – jak uvádí v článku **148** *Anglická lež má krátké nohy*¹⁶¹, kdo neučiní vše pro vítězství německé armády, je zrádcem a škůdcem národa. Na podporu německé armády vyzývá například k příspěví ve sbírce zimních potřeb pro vojáky na východní frontě, účast označuje jako národní povinnost. Pozorujeme také již obvyklé prezentování kladů stávajícího režimu oproti bývalému – demokratickému, a ve dvou případech Hloužek porovnává nynější válečné poměry s poměry v první světové válce. I v těchto článcích nachází místo pro kritiku anglo-amerického kapitalismu a bolševismu.

¹⁵⁹ Příloha č.22.

¹⁶⁰ Viz. tamtéž.

¹⁶¹ Příloha č.23.

Novým, respektive nově pojatým, tématem jsou Spojené státy, které již na konci roku 1941 vstoupily do války. Ty tak částečně vystřídal Anglii v hledáčku Hloužkových ostrých a posměšných kritik. V jednom případě – článek **140 Rooseveltův debakl**¹⁶² z 3.4.1942 – můžeme ovšem i v takovém vysoce ideologicky zaměřeném článku spatřit náznak analytických textů, které byly charakteristické pro jeho tvorbu v 30. letech před vyhlášením Protektorátu Čechy a Morava. Informativní linie textu je však záhy přebita tendenční a nevěcnou kritikou americké diplomacie.

Narozeniny říšského ministra Goebbelse Jan Hloužek využil, aby v rámci blahopřání vyjádřil oddanost a vyzval národ k příspěvi rychlému a konečnému vítězství Říše, a přidal tak do své pomyslné sbírky kolaboračních textů další exemplář.

Z hlediska četnosti článků Hloužek v tomto roce přispíval pravidelně několika články na úvodní straně každý měsíc. Pozorujeme však zhruba měsíční pauzu od začátku května do začátku července. V této době, kdy Hloužek nepublikoval žádné texty, proběhl atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Atentátu a událostem následujícím po něm byla denně věnována významná část novin. Pokud se však nejednalo o oficiální články říšské administrativy, byly většinou podepsány šéfredaktorem Ladislavem Novákem, příležitostně také redaktorem Tomášem Pavlicou. Není nutno zdůrazňovat vysoce kolaborační charakter těchto článků. Jak již bylo zmíněno, Jana Hloužka z pozice zástupce šéfredaktora toto období minulo – otázkou zůstává, jakou příčinou.

Ani rok 1943 nepřináší v Hloužkově tvorbě významných změn. Stále pozorujeme typické propagandistické texty, hlásající neporazitelnost německé armády a kolaborační, až na polí zrady pohybující se, deklarování věrnosti německé říši – *„Kdo jde ještě dnes proti Říši, jde proti vlastnímu národu, neboť Velkoněmecká Říše je i naší vlastí a Vůdce německého národa Adolf Hitler je i našim vůdcem.“*¹⁶³ Opakovaně Hloužek v článcích porovnává poměry v probíhající a minulé válce, tak jako to činil i v předchozích letech, a bolševismus prezentuje jako největší hrozbu pro evropskou kulturu. Z pohledu národní politiky v Hloužkových článcích pozorujeme pocit izolovanosti v Evropě, mezi „zrádnými a prolhanými“ velmocemi, kde již jediným skutečným spojencem Čechů je Německo a českou exilovou diplomacií označuje zrádci.

Mírné změny si lze povšimnout u konstruktivnosti a věcnosti některých politicky zaměřených článků, která se zvyšuje. Nicméně nevěcná linie v textech stále dominuje.

¹⁶² Příloha č.24.

¹⁶³ Příloha č.25.

Změnou, kterou však můžeme pozorovat u článků z roku 1943 jsou opět nové cíle Hloužkovy kritiky. Té v několika člancích podrobuje spojenecké letce, jako teroristy a ničitele Německých měst, a dále v neobvyklé míře Židy. Rozsáhle kritické články věnované specificky Židům jsou ve skladbě jeho textů novým prvkem, uvedme příklady **165, 166, 167, 169**¹⁶⁴. Ty ale nenesou vyloženě rasový podtext, nýbrž jsou orientovány politicky – jak je pro Hloužka typické. Články primárně namířené proti Židům do této doby pozorujeme zejména u šéfredaktora Nováka. Je proto možné, že poté, co post šéfredaktora v únoru roku 1943 obsadil Jan Hloužek, do jeho kompetencí byly také zahrnuty články tohoto druhu.

Poměr mezi čistě propagandistickými články a články více či méně zaměřenými na mezinárodní politické dění Hloužek mírně vyrovnává v poledním roce existence Ostravské Národní práce, tedy v roce 1944. V politických člancích se Hloužek zaměřuje z větší části na politiku Sovětského svazu, o něco méně často se pak dočteme o problémech Spojených států a Anglie, případně také Polska. Pokud pomineme propagandistické tendence a zaměříme se pouze na informační linku, můžeme si uvést příklad analyticky vystavěného článku na textu **191 Židé za Rooseveltem**¹⁶⁵. Méně často jsou články věnované vojenské tematice, u kterých se objevuje kritika spojeneckých letců, stejně jako v předchozím roce. V jednom článku se Hloužek také vyjadřuje k situaci na západní frontě, kterou spojenecká vojska v létě tohoto roku otevřela. Invazi do Francie ale přisuzuje Sovětskému svazu, který označuje jako hlavního iniciátora a obecně můžeme říci, že je to právě Sovětský svaz, který Hloužek ve svých člancích prezentuje jako úhlavního nepřítele Evropy – Spojené státy i Anglii považuje za jeho poslíčky, kteří jednají ve stejném zájmu.

Dále je možné si v roce 1944 povšimnout mírného poklesu v četnosti Hloužkových článků. Ta se dostavuje spolu s vypjatější situací ve Francii i na východní frontě. V těchto dobách zdatně ubývá Hloužkových článků na titulní straně, občas se objevují články podepsané bývalým šéfredaktorem Vladimírem Líbalem. Články věnované problematice domácí nesou obvykle propagandistické rysy a Hloužek v nich dává průchod svým kolaborantským projevům věrnosti německé říši. Můžeme si například povšimnout eskalace v jeho obdivu vůči Adolfu Hitlerovi, kterého opakovaně častuje poklonami. Zářným příkladem poslouží text komentující atentát na Adolfa Hitlera 20.7.1944 – již o den později reaguje Hloužek článkem **192 Díky prozřetelnosti**¹⁶⁶, který zakončuje slovy: „*S pocity neskonalé vděčnosti a lásky vzpomíná český národ Adolfa Hitlera a děkuje upřímně a ze srdce*

¹⁶⁴ Příloha č.26.

¹⁶⁵ Příloha č.27.

¹⁶⁶ Příloha č.28.

*prozřetelnosti, že uchránila Vůdce od zločinných nástrah nepřátel. A právě v této chvíli zavazuje se český národ znovu, že učiní vše, čím může přispět k vítězství Říše, vědom si toho, že osud českého národa je spjat s osudem německého národa. Že Vůdce německého národa je i jeho Vůdce. Český národ půjde nadále po boku německého národa, věren Vůdci Adolfu Hitlerovi.*¹⁶⁷ Opakovaně také Hloužek opakuje, že oběti a omezení, která musí český lid v časech války podstupovat jsou nutná pro konečné vítězství, za které místo Čechů bojují, a prolévají vlastní krev, němečtí vojáci. Zároveň však ubezpečuje, že Česku se pod ochranou Německa vede hospodářsky, politicky i kulturně výrazně lépe, než v bývalém demokratickém režimu a poměry se jen zlepšují. V tomto kontextu Hloužek také uvádí, že ani „*tisk nebyl válkou dotčen*“¹⁶⁸. Jak již víme, realita byla naprosto opačná a samotné jeho články jsou toho dobrým příkladem. Poslední Hloužkův článek na stránkách Ostravské Národní práce nacházíme 10.8.1944, ke zrušení listu dochází na konci měsíce 31.8.1944.

6.3 KOMPARACE LET 1934-1939 A 1939-1944 A POSOUZENÍ PLATNOSTÍ HYPOTÉZ

V předchozích dvou kapitolách jsme si ukázali, jak vypadala tvorba novináře Jana Hloužka, kterým tématům se věnovala a jaké názory prezentovala během posledních deseti let jeho působení v ostravském denním tisku. Každá z kapitol popisuje již na první pohled zřetelně rozdílné soubory textů. Jak je z výše uvedených analýz patrné, tvorba Jana Hloužka prošla markantní změnou ve velmi krátkém časovém horizontu – následkem stejně rychlé a významné změny v politickém i společenském chodu země na konci třicátých let minulého století.

Přestože se může zdát z hlediska výzkumu atraktivní porovnávat dva takto výrazně odlišné celky, nelze opomenout jistá úskalí, která takový výzkum obnáší. Skutečnost je pak zcela odlišná a někdo může naopak namítat, že takto vystavěný výzkum je bezpředmětný. Základním stavebním kamenem komparace totiž nejsou odlišnosti zkoumaných objektů, jak by se mohlo laikovi zdát, ba naopak jsou to jejich podobnosti, které je v první řadě spojují a na jejichž základě lze následně hledat také rozdílnosti. V tomto případě hovoříme o dvou rozdílných souborech novinových článků, kdy každý z nich vznikl ve zcela odlišných společensko-politických podmínkách a poměrech – přestože na stejném místě, v relativně krátkém časovém rozmezí a z rukou stejného autora. Na jedné straně stojí v zásadě svobodný

¹⁶⁷ Viz. tamtéž.

¹⁶⁸ Viz. příloha č.29.

tisk v suverénní parlamentní republice a rozličné politické spektrum, se kterým souvisí také rozličné spektrum politického tisku. Na straně druhé stojí cenzurou řízený tisk v zemi okupované totalitním režimem, za vlády jedné oficiální politické strany, navíc v době válečného konfliktu. Tyto faktory je nutno brát při komparování neustále na vědomí a zkoumané články číst skrz takto upravené pomyslné sklíčko lupy.

U Hloužkových článků v druhé části sledovaného období můžeme sledovat zřetelné ovlivňování ze strany nacistického vedení a nacistické propagandy, a to zejména u vojensky zaměřených textů, které musel Hloužek psát tak, aby vyhověl všem požadavkům Tiskového odboru a skupiny Tisk, které často přicházely přímo z Německa. Takové texty proto musíme nahlížet s určitou rezervou, jelikož je vysoce pravděpodobné, že nejsou výtvorem čistě Hloužkovy iniciativy. Ale na základě informací o Janu Hloužkovi nabytých v kapitolách teoretické části práce a dále také z analýzy textů z období první a druhé republiky, lze i mezi těmito kolaboračními články odhalit jeho osobní názory, jež do nich promítá – některé Hloužkovy postoje pozorujeme v obou sledovaných časových úsecích, ovšem různě rozvinuté a v různých formách. Při komparaci budeme postupovat dle výzkumných otázek, které jsme si stanovili v úvodních kapitolách analytické části práce.

V první řadě se zaměříme na tematickou skladbu Hloužkových článků. V první polovině zkoumaného období tvoří převážnou část článků hospodářsky zaměřené texty. Autor pravidelně publikuje texty v rubrice Národní hospodář a také pozorujeme hospodářsky zaměřené úvodníkové texty na titulní straně, které se časem staly pro Jana Hloužka typickými. V těchto článcích sledujeme autorův široký rozhled, když se věnuje jak ekonomice a financím, tak průmyslu a zemědělství, a to na domácí i zahraniční úrovni. S postupem času od roku 1934 dále, se začíná mezi jeho texty objevovat zvyšující se množství také politicky orientovaných článků – od roku 1937 se pak k politice autor začíná vyjadřovat pravidelně s vysokou frekvencí a politické analýzy, úvahy a komentáře na titulní straně listu se stávají hlavním pilířem Hloužkovy tvorby. Přesto nadále zůstává také tvůrcem rozsáhlých textů v hospodářské rubrice, jejich frekvence ale mírně klesá, spolu se zvyšující se frekvencí politických textů – zejména se zvyšujícím se napětím na poli mezinárodní politiky na konci třicátých let. Tento trend pozorujeme i dále v druhém zkoumaném období v letech 1939 a dále. Politická témata jsou hlavním bodem zájmu Jana Hloužka i v období Protektorátu Čechy a Morava, hospodářským problémům se věnuje nadále také, ovšem se znatelně nižší četností a primárně na úrovni zpravodajství.

Pakliže bychom chtěli ověřit pravost první, v úvodní kapitole analytické části vytvořené hypotézy (H1), můžeme její znění částečně potvrdit. Částečně z toho důvodu, jelikož Jan

Hloužek sice skutečně v roli kolaboranta po roce 1939 produkoval výrazně větší množství politicky zaměřených článků oproti článkům hospodářským, ale pokud v tuto chvíli nebudeme brát v potaz jejich významy, tak stejný trend častějších politických článků pozorujeme již v letech 1937 až 1939 v období takzvané první a druhé republiky. Změna politického režimu tedy nebyla hlavním iniciátorem této změny, pravděpodobně šlo v první řadě o profesní vývoj novináře Jana Hloužka.

Nyní se zaměříme na způsob, jakým o hospodářských a politických tématech Jan Hloužek referoval. Zde je rozdíl mezi dvěma stanovenými obdobími zřetelně rozeznatelnější. Přestože i v letech 1934-1939 Hloužek píše pro deník vydávaný pravicovou politickou stranou, a zvláště v čase okolo voleb lze i v některých jeho člancích sledovat tendence kritizovat levou část politického spektra, v obecném měřítku v zásadě platí, že v analyticky zaměřených člancích se drží relativně objektivní a nestranné linky a píše s kritickým odstupem. V politice, stejně jako v hospodářství, hodnotí pozitivní kroky československé správy stejně jako ty negativní a hledá jejich možné příčiny a následky. Zároveň, jak je možné si z přiložených textů povšimnout, se snaží vyvarovat přímého pojmenování viníků. Z tohoto pohledu můžeme Hloužkovu práci hodnotit jako kvalitní i v kontextu současných nároků na práci novináře.

Můžeme si povšimnout, že Hloužek ví, v jakých typech textů se omezit „pouze“ na novinářské analytické postupy a kde naopak může uvést své osobní názory a postoje – v prvním sledovaném období tak snadno rozeznáme právě takové úvahové texty, či komentáře, vyjadřující se k politickému a hospodářskému dění, kterou jsou již do značné míry subjektivizované. Tento rozdíl je smazán ve chvíli, kdy vládu nad Československem převezme Německo a z politického, přesto však svobodného tisku se stane oficiální nástroj nacistické propagandy.

V člancích z protektorátní éry pozorujeme od sebe oddělené články kritické – zabývající se politikou a hospodářstvím spojenců a Sovětského svazu, a články nekritické – zabývající se politikou a hospodářstvím Německa a Protektorátu Čechy a Morava. Nekritickými články však rozumíme články viditelně propagandistické. V člancích referujících o domácím dění, ať politickém či hospodářském, bychom tak kritické postupy hledali zcela marně. To ovšem nutno připsat také oficiální nacistické tiskové politice a cenzuře, která nepřipouštěla, byť sebemenší, náznak kritiky vůči vládnoucímu režimu. Co se týče hospodářských článků, u těch se často objevují také články stroze zpravodajské, které se jakémukoliv hodnocení vyhýbají. Ty jsou ovšem kratšího rozsahu a věnují se povětšinou méně důležitým, například lokálním, tématům.

Můžeme tedy říci, že správnost druhé hypotézy (H2) se díky těmto poznatkům podařilo potvrdit. Nejen u politických, ale také u hospodářských článků z období Protektorátu Čechy a Morava pozorujeme absenci jakéhokoliv kritického pohledu ve věcech domácích a říšských, v porovnání s předprotektorátním tiskem československým.

Jak jsme již naznačili, můžeme pozorovat také proměnu v zastoupení zpravodajských a publicistických textů. V letech 1934-1939 jsou faktické zpravodajské články u Jana Hloužka zastoupeny hojně, a to zejména v hospodářské rubrice, pozorujeme například rozsáhlé celostránkové ekonomické články, věnující se dlouhodobým finančním nebo zemědělským bilancím. Mezi takovéto články můžeme zařadit i často zmiňované analýzy, které svou podstatou sice jako žánr spadají do publicistiky, ale v těchto textech výrazně převládá funkce informační a Hloužek je ve svých analýzách do vysoké míry objektivní a věcný. V druhé polovině zkoumaného období, tedy v letech 1939-1944 takových článků výrazně ubývá. Zpravodajské texty nacházíme u Hloužka ojediněle v podobě odstavcových zpráv z denního dění, či kratších hospodářských článků, analytické články jsou omezeny spíše pouze na analytické odstavce v rámci jiných textů. Mezi ostatními texty výrazně převládají propagandistické, neobjektivní a manipulační články, ve kterých faktické informace ustupují až na druhou příčku v žebříčku důležitosti a na prvním místě stojí vyzdvihování nacistické politiky či snižování politiky spojenecké.

Z těchto důvodů lze tedy také potvrdit třetí hypotézu (H3), jelikož Jan Hloužek se v roce 1939 skutečně začal výrazně více přiklánět k persvazivním, manipulačním a často také nevěcným a dezinformačním textům, které k potřebě šířit nacistickou propagandu sloužily lépe než čistě informační zpravodajské články. Jak již víme, tyto články byly také velmi často v rozporu s historickými fakty a jejich informační funkce byla proto ve většině případů minimální.

Viditelnou změnou prošly také některé názory, které Hloužek na stranách Moravskoslezského deníku a později Ostravské Národní práce prezentoval. Některé z nich lze přisuzovat oficiální nacistické a tiskové politice, v některých případech lze ale identifikovat průnik nacistické a protektorátní politiky s osobními názory Jana Hloužka. Příkladem takové změny názorů, kterou s vysokou pravděpodobností vyvolaly požadavky ze strany nacistického vedení, je postavení samostatného Československa v Evropě. V době první a druhé republiky Hloužek považoval Československo za suverénní silný stát, který spolu se svými spojenci na západě i východě tvoří stabilní strukturu evropských ekonomik a jehož samostatnost je stejně důležitá pro udržení evropského míru, jako samostatnost kterýchkoliv jiných států. Kladně komentoval důležitost československých spojeneckých vazeb v jihovýchodní Evropě mezi

balkánskými státy, ale také se západními mocnostmi jako jsou Francie nebo Velká Británie. V hospodářských i politických otázkách hledal inspiraci i v zámořských Spojených státech, ale vždy zdůrazňoval důležitost nutnost nekopírovat od ostatních států, ale naopak od nich čerpat vědomosti, které poté využít vlastní cestou. S blížícím se válečným konfliktem důležitost samostatnosti Československa často zdůrazňoval, přičemž se opíral právě o široké spojenecké vztahy, které jsou pro zachování míru stěžejní. Pod vládou nacistické totality můžeme ovšem pozorovat obrat v tomto smýšlení o téměř sto osmdesát stupňů. Jan Hloužek několikrát vyjadřuje vděčnost německé říši za prozíravý krok, kterým Československo vzalo pod svá ochranná křídla a tím ho zachránila od zrádných západních velmocí. Protektorát Čechy a Morava v podstatě považuje za záchranu národní samostatnosti, která byla jen krok od „zotročení“ bolševicko-židovskou politikou bývalých spojenců.

Jistě takové postoje vyžadovalo právě nacistické vedení tisku, ale Hloužek se netajil svým osobním zklamáním z událostí z roku 1938 okolo podepsání Mnichovské dohody a Československé západní spojence vinil ze zrady. Nelze proto vyloučit, že také pocit opuštěnosti spojenci v něm vyvolal jistý pocit vděčnosti k nacistickému Německu, které se Hloužkovi pod vlivem silné propagandy mohlo jevit jako skutečný spojenec.

Hypotézu číslo 4 (H4) můžeme tedy jednoznačně potvrdit, jelikož Jan Hloužek se skutečně v protektorátu vyjadřoval kladně k obsazení Československa Německem a okupaci obhajoval jako krok k lepší budoucnosti českého národa.

Trochu jiná situace nastává, zaměříme-li se na Hloužkův postoj k politickým představitelům Československa. O těch totiž ve svých textech mluví jmenovitě jen velmi zřídka. Jak jsme si již řekli, nejmenoval například ani viníky problémů, kterými se v článcích zabýval. Častým tématem jeho předprotektorátních analýz a komentářů byla tehdejší hospodářská krize. Hloužek se příčinám hospodářské krize široce věnoval, ale jak v textech uvádí, viníky úmyslně pomíjí nebo označuje jako všem známé, aniž by je však jmenoval.

Výjimkou jsou politici němečtí. Zejména v roce 1938 můžeme v Hloužkových článcích pozorovat často skloňované jméno předsedy Sudetoněmecké strany Konráda Henleina, kterého oproti československým politickým představitelům Hloužek neváhá podrobovat ostré kritice a když téhož roku Henlein prchl z Československa zpět do Německa, označoval ho za zbabělce a dával jako příklad typického předního politika nacistického Německa. Jméno Adolfa Hitlera v článcích Jana Hloužka také několikrát najdeme, ale postoj vůči tomuto jménu není zdaleka tak radikální jako v případě Henleina. Když chce Hloužek popsat nebezpečné agresivní tendence tehdejšího Německa, mluví spíše v obecné rovině a opět příliš nezabíhá k označování konkrétních osob.

Zcela odlišné tendence ale pozorujeme u Hloužka v letech 1939-1944, kdy označováním konkrétních viníků ze strany bývalého Československa nešetří. Veškeré ekonomické a společenské problémy dává otevřeně za vinu představitelům Československé exilové vlády – Edvardu Benešovi, Janu Šrámkovi a Janu Masarykovi. Otevřené vystupování proti Benešovi i Masarykovi důrazně vyžadovalo také vedení tisku, ovšem u Hloužka víme o jeho silných antipatiích k Edvardu Benešovi již z dob první republiky, o kterém se často vyjadřoval až hanlivě. Zatímco z pozice novináře v Československém tisku si takto otevřenou kritiku nemohl dovolit, naopak v nacistickém tisku po něm byla přímo vyžadována, čehož Hloužek evidentně rád využíval a můžeme se domnívat, že tak činil do jisté míry z vlastní iniciativy. Co se týče jeho postojů k Adolfu Hitlerovi a dalším představitelům nacistického Německa, můžeme jen stěží odhadovat míru tlaku ze strany nacistů a míru jeho vlastních přesvědčení. V kontextu častého zdůrazňování československé suverénnosti a rizikovosti Německa v letech před okupací můžeme usuzovat, že jeho otevřené vyjadřování obdivu, vděčnosti a loajlnosti vůči Adolfu Hitlerovi bylo ovlivněno nátlakem z vyšších pozic tiskové administrativy.

Hypotézu (H5) vyplývající z výzkumné otázky (VO5), na kterou jsme v předchozím odstavci hledali odpověď, můžeme opět potvrdit pouze částečně. Jan Hloužek vystupoval kladně v postoji k samostatnému československému státu, ale k jeho představitelům zaujímal postoj spíše neutrální a jmenovitě jim příliš nepřisuzoval ani úspěchy ani problémy první a druhé republiky. Co se německých představitelů týče, byl jeho postoj otevřenější, ale jak jsme již uvedli, terčem jeho případné kritiky bylo spíše Německo jako stát než jeho konkrétní představitelé. Výjimkou v tomto případě byl zmiňovaný Konrád Henlein. Po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava však došlo k obratu a v tomto bodě již platnosti původní hypotézy můžeme skutečně potvrdit.

Pokud bychom se zaměřili na dvě stanovená časová období, pak můžeme o prvním z nich – 1934-1939 – říci, že zastoupení hospodářských i politických témat je poměrně vyvážené, Jan Hloužek v tomto období tvoří texty různých žánrů od čistě informativních, zpravodajských krátkých zpráv až po rozsáhlé analýzy a komentáře. Některým tématům se věnuje opakovaně, například zaměstnanosti či stavu československé ekonomie, některá témata jsou naopak velmi rozličná, zejména na poli mezinárodní politiky. Zajímavým prvkem, který stojí za pozornost, se může zdát obratné prolínání pravicových a levicových postojů, ve kterém Hloužek vyniká. Přestože Moravskoslezský deník byl před německou okupací tiskem národní demokracie, v některých Hloužkových článcích lze zřetelně pozorovat jeho socialistické myšlenky, které zapracovává mezi jinak pravicově vyznívajícím články. Za pozornost stojí také

výše zmíněný text **12** ze srpna 1934¹⁶⁹, ve kterém se vyjadřuje k soužití s Židy v Československu. Přestože tento text není vyloženě orientován k rasové nesnášenlivosti, naznačuje Hloužkův ne zcela pozitivní postoj k Židům, který se také později promítá v člancích v Ostravské Národní práci.

Naopak v období 1939-1944 pozorujeme vyšší zastoupení politicky zaměřených textů, hospodářské články se objevují jen zřídka (s výjimkou prvních dvou let protektorátu) a není jim přikládán takový význam, jelikož z hlediska propagandy nacistického režimu nemají tak silný potenciál. Stejně tak ubývá rozmanitosti v žánrovém složení článků, které se omezují na ostře kritické komentáře nebo naopak oslavné články věnované představitelům německé říše.

Jak vyplývá z analýzy, i tematická skladba textů s postupem času ztrácí na rozličnosti a Hloužek se omezuje pouze na určitá témata, ve kterých také spočívá jeho kolaborace s nacistickým režimem. Jsou to témata nadřazenosti a nezpochybnitelnosti německé vojenské síly, bezbrannost a proradnost spojenců a Sovětského svazu, zkaženost bývalého demokratického režimu Československa a jeho představitelů, oslava národního socialismu a konečně projevování věrnosti a motivace ke spolupráci s nacisty. Články Jana Hloužka z toho období postrádají svůj typický analyticky-kritický nadhled uvádějící širší souvislosti a omezují se na nízké emoce, nacistickou propagandu, dezinformace místy až vulgárnost.

Pravdivost hypotézy vycházející z tematické skladby Hloužkových kolaboračních článků (H6) můžeme s připomínkami potvrdit. Kolaborace Hloužkových článků vycházela z vybízení národa ke spolupráci a k vyjadřování naprosté oddanosti a loajálnosti k věci nacistického Německa a jeho vůdci a dále z hanobení předešlého demokratického zřízení a představitelů exilové československé vlády, jež označoval za zrádce národa. Rasovým otázkám se Jan Hloužek v textech vyvaroval a otevřeně nehlásá ani nadřazenost árijské rasy či podřadnost Židů či jiných ras a etnik. Přesto ale deklaruje nadřazenost Německa v otázkách politických a vojenských a Židy označuje za „nelidské zločince“ a zloděje, jimž jde o ovládnutí a rozkradení celého světa, a především pak Evropy a její kultury.

¹⁶⁹ Viz. příloha č.3.

7. ZÁVĚR

V naší práci jsme se zabývali situací a podobou tištěných médií v období Protektorátu Čechy a Morava, kterou jsme si blíže ukázali na konkrétním příkladu dobového ostravského tisku a práci novináře Jana Hloužka. V analytické části práce jsme si dali za úkol ověřit některé získané poznatky na konkrétních článcích Jana Hloužka v Moravskoslezském deníku a později Ostravské Národní práci a porovnat práci novináře v době první a druhé republiky s prací novináře kolaboranta v době německé okupace a druhé světové války.

Výzkum, který jsme provedli, byl specifický v několika ohledech. Ve fázi určování vzorku analýzy jsme narazili na již zmiňovaný pohyblivý počet podepsaných článků v jednotlivých vydáních, související také s uváděním autorů článků v novinách, které ve v první polovině dvacátého století ještě nebylo běžnou praxí. Dalším bodem, ve kterém byl náš výzkum specifický, bylo rozdělení zkoumaného vzorku do dvou zcela odlišných kategorií. Ty si žádaly zvláštní přístup při komparaci, jelikož jsme museli posuzovat, do jaké míry zkoumané odlišnosti zavinila cenzurní praxe či svobodná vůle a záměr autora. Dalším specifickým rysem výzkumu byl rozsah zkoumaných faktorů. V práci jsme se zabývali analýzou jednak tematické skladby článků novináře Jana Hloužka, ale také jeho osobními postoji, které se odrážely v jeho článcích. Co tento terč analýzy činí specifickým, je samotná osoba Jana Hloužka, jehož povaha je – jak vyplývá například z kapitoly věnované jemu samému – do jisté míry nevyzpytatelná. Dokázal obratně překrucovat své postoje, mísit je s požadavky svého aktuálního chlebodárcem, a to z něj činí jakéhosi „názorového chameleona“. K odhalení skutečných postojů novináře tak bylo zapotřebí v určitý moment zapojit trochu detektivní intuice a domýšlivosti.

Naše práce ukázala, jak radikální vliv na podobu novinářské práce může mít totalitní politický a cenzurní mediální systém a propaganda. Dále do určité míry ukázala, jakým stylem autoritářský režim pracuje s informacemi a jak využívá médií pro prosazení vlastních zájmů a potlačení kritických tendencí. Samotná analýza práce novináře Jana Hloužka nám také ukázala, jak je možné promítnout do novinových článků osobní postoje a názory tak, aby články odpovídaly požadovaným standardům, a přesto čtenáři předaly sdělení, jaké autor zamýšlel. A konečně také práce představila, jaké konkrétní rysy nesl český legální tisk v době nacistické okupace. Na základě znalostí nabytých o historickém pozadí doby a tehdejší situace v tisku jsme si stanovili předpokládané hypotézy o podobě propagandistických a kolaboračních novinových článků konkrétního autora a ty se nám podařilo z velké části potvrdit.

V průběhu vzniku této práce se také projevil neočekávaný tematický přesah do dnešní doby, a to na dvou úrovních. První úroveň je samotná podoba prvorepublikového tisku, který

byl tiskem politickým. Moravskoslezský deník, který byl předmětem zkoumání této práce, spadal v době první republiky do vlastnictví československé národně-demokratické strany Národního sjednocení a jako takový sloužil mimo jiné jako nástroj politické propagace této strany. V období voleb referoval o úspěších národně-demokratických politiků, vybízel čtenáře k volbě strany Národního sjednocení a kritiku směřoval zejména na subjekty z levé části politického spektra čili na své politické volební soupeře. V dobách první republiky však šlo o něco obecně známého a převážná část politických stran vydávala své vlastní listy, které jakožto své listy také oficiálně prezentovala. Každé politické noviny tak měly svou čtenářskou základnu, která z pravidla podporovala právě onu politickou stranu, která noviny vydávala. Problém ovšem nastává ve chvíli, kdy k politizaci médií dochází oficiálně nedeklarovanou cestou, chybí pluralita zastoupení politických subjektů různými médii, ale naopak více médií podléhá jednomu politickému subjektu. A nakonec, pokud si konzumenti takových médií nejsou vědomi jejich politizace a přijímání obsahů tomuto faktu neupraví.

Druhým neočekávaným poznatkem, který vyvstal v průběhu zpracovávání analýzy, je tendence lidí ve společensky a politicky vypjatých chvílích inklinovat ke zjednodušení politiky a státní zprávy, sjednocení národa, vyrovnání sociálních podmínek a podobně. Jak můžeme pozorovat v naší historii, mimo jiné prezentované také v této práci, to s sebou nese riziko snadného zmanipulování takto naladěné společnosti, která pátrá po silné osobnosti, jež by ji za těmito vytouženými cíli dovedla. Nevědomky se tak může vydat například do rukou populistů, kteří tyto tendence dobře odhadnou a využijí ku vlastnímu prospěchu.

Na závěr je nutno dodat, vzhledem k charakteru výzkumu a uvedeným specifickým faktorům, že závěry práce nelze považovat za obecně platné a aplikovatelné v širším mediálním kontextu. Zde jsme analyzovali práci pouze jednoho novináře ve dvou tištěných médiích a zabývali jsme se pouze určitými charakteristikami této práce. Náš výzkum proto nabízí mnoho možností pro další rozpracování – v našem výzkum například nehrála stěžejní roli kvantita článků jednotlivých žánrů a charakteristik, také jsme se nevěnovali faktické stránce sdělení, která Hloužkovy články nesly, nebo stránce jazykové, kde se nabízí také mnoho variant pro zkoumání. V neposlední řadě jsme se zabývali časovým úsekem, který odpovídá zhruba polovině doby, po kterou Jan Hloužek v médiích působil. První polovina jeho novinářské kariéry, kdy Hloužek pracuje naopak v redakci levicového sociálně-demokratického tisku, ze které po sléze přejde do pravicového Moravskoslezského deníku se nabízí k samostatnému zpracování, zvláště pokud jsme si ukázali, že Hloužkovy levicové socialistické názory se objevují ve člancích napříč médii různého politického zaměření.

9. LITERATURA

BLODIGOVÁ Alexandra, CEBE Jan, JIRÁK Jan, KÖPPLOVÁ Barbara, KRYŠPÍNOVÁ Jitka, ŠÁDOVÁ Eva: *Slovník odpovědných redaktorů a šéfredaktorů legálního českého denního tisku v letech 1939 až 1945*, Matfyzpress, Praha 2007

BRANDES Detlef: *Češi pod německým protektorátem. Okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*. PROSTOR, Praha, 1999

ČERNÝ Václav: *Křik Koruny české. Paměti 1938–1945. Náš kulturní odboj za války*. Atlantis, Brno 1992

FORET Martin, LAPČÍK Marek, ORSÁG Petr (eds.): *Reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 2008

GEBHART Jan, KÖPPLOVÁ Barbara a kol.: *Řízení českého legálního tisku v Protektorátu Čechy a Morava*. Karolinum, Praha 2010

HAVLÍK Vratislav: *Ostravský novinář Jan Hloužek před Národním soudem*. Diplomová práce, Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, Brno 2010

HRABÁNEK Jan: *Tiskové právo československé*. Spolek posluchačů Vysoké školy politické a sociální v Praze (rozmnoženo jako rukopis), nedatováno

JANČÍK Drahomír, KUBŮ Eduard: *„Arizace“ a arizátoři. Drobný a střední majetek v úvěrech Kreditanstalt der Deutschen (1939-45)*. Karolinum, Praha, 2005

KONČELÍK Jakub, CEBE Jan, KÖPPLOVÁ Barbara: *Řízení tisku v letech 1939-1945: analýza protektorátních tiskových porad*. In: Mediální studia 3. Československý novinář, Praha 2007

KONČELÍK Jakub, KÖPPLOVÁ Barbara, KRYŠPÍNOVÁ Jitka: *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*. Karolinum, Praha 2003

KUBÍČEK Jaromír: *Dějiny žurnalistiky na Moravě. První století českých časopisů 1848-1948*. Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, Brno, 2013

PASÁK Tomáš: *JUDr. Emil Hácha (1938-1945)*. Horizont, Praha 1977

PASÁK Tomáš: *Pod ochranou říše*. Práh, Praha 1998

PASÁK Tomáš: *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích z let 1939-1945*. Univerzita Karlova, Praha, 1980

SÄNGER Fritz: *Politik der Täuschungen. Missbrauch der Presse im Dritten Reich. Weisungen Informationen, Notizen 1933-1939*. Europaverlag, Vídeň 1975

SEDLÁKOVÁ Renata: *Výzkum médií. Nejužívanější metody a techniky*. Grada, Praha, 2014

VEČEŘA Pavel: *Ošemetné Scylly a zrádné Charybdy protektorátních novinářů. K projevům pasivní rezistence a kolaborace na stránkách českých tištěných médií za německé okupace (1939 až 1945)*. In: Mediální studia 3. Českomoravský novinář, Praha 2007

VEČEŘA Pavel: *Žurnalisté mezi zradou a kolaborací. Moravská novinářská kolaborace před národním soudem*. Masarykova univerzita, Brno 2014

ANALYZOVANÝ SOUBOR:

Moravskoslezský deník: Moravsko-slezská vydavatelská společnost, Moravská Ostrava, 1.1.1934-20.5.1941

Ostravská Národní práce: Moravsko-slezská vydavatelská společnost, Moravská Ostrava, 21.5.1941-31.8.1944

8. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1 (5. Moravskoslezský deník, č.13, 14.1.1934, s.9)

Více velkorysosti

hl. — Starosti a potíže, kterými byl zatížen náš hospodářský život v uplynulém roce, nás v novém neopustily. Spíše se zdá, že se ještě zkomplikovaly. Hned první týden po Novém roce zmocnila se naší veřejnosti jakási nervosa, vyvolaná dohady, zda se přece jen u nás něco nestane s naší měnou a zda se nám podaří uhájit to, co jsme udrželi pracně v minulosti, i v do budoucna. Značný podíl na znervosnění veřejnosti tu mají nejen známé diskuse vedené v odborných i denních listech, zda hlavní příčinou krise je či není znehodnocení zlata, ale i návrh bývalého ministra financí dr. Engliše, podle kterého se má pomoci našemu vývozu valutními premii na účet našeho dovozu, který by platil potřebné devisy o 10—20 proc. draže. Návrh sám o sobě, ne nový a původní, odmítají nejen kruhy průmyslové a obchodní, tedy zaměstnavatelské, ale i zaměstnanecké a spotřební. Veřejnost i tisk věnují návrhu dr. Engliše živou pozornost, při čemž projevy četných našich národohospodářů a praktiků vyznívají proti tomuto způsobu vývozní podpory. Vyslovují se proti němu nejen z důvodů obchodně-politických, vnitřně hospodářských, ale v řadě neposlední i proto, že by zavedení této premie de facto znamenalo znehodnocení naší měny a přineslo nám tak více škod než užitku. Náš největší vývozce J. A. Baťa v článku, podloženém konkrétními čísly, dokazuje, že navržené exportní premie našemu vývozu neprospějí, naopak mu jen uškodí. Jde-li o podporu našeho vývozu z našeho státu, tu je třeba, míní, užití jiných prostředků než jsou vývozní premie. V první řadě je ale nutno sjednatí konečně takové smlouvy s jinými státy, aby náš průmysl mohl vyvážet. Znehodnocením měny si nepomůžeme, naopak naši situaci ještě zhoršíme. V stejném tónu vyznívají i projevy ostatní. Proti dr. Englišovi uvádějí naši průmyslníci, že podporu naše-

ho vývozu nelze řešit vývozními premii, které by měly za následek znehodnocení měny, ale formou rozšíření retundací obchodových daní, jež by nevyvolávala ani námitky dumpingových, ani by nás nestavěla před nebezpečí znehodnocení měny. To jsou dva návrhy, jak pomoci našemu průmyslu a zvýšiti náš vývoz. Jakými cestami se budeme ubírat v budoucnosti, bude záležeti v první řadě na tom, jak zvážíme přednosti a vady toho či onoho návrhu. Hlavním ale je, aby byl nalezen lék co nejdříve. A pak musíme si již jednou uvědomiti, že obстоjíme v těžké mezinárodní situaci jen tehdy, dovedeme-li se přizpůsobiti světovému hospodářskému myšlení a světovému trhu. Jsme dnes na světovém trhu příliš drazí a namnoze neschopni soutěže. Co nám tedy zbývá? Zlevnění ceny našich výrobků, abychom mohli konkurovati cizině. Jak to učiníme, to je věcí naší a ne ciziny. Hlavní je, aby tím bylo tangoováno co nejméně naše hospodářství a naše státní finance! Bez obětí se to ale neobejde. Ty ale musí přinést všichni, tedy i stát. A stát se pak musí podle toho zařídití. Jednoho se ale musíme zbaviti. Přílišného slovičkářství a strohého hospodářského myšlení. Nesmíme býti velkorysí v malých a malorysí ve velkých věcech. Speciálně tehdy, jde-li o naši budoucnost. Neboť čím déle budeme prodlužovati dnešní stav, tím škodlivější to bude pro nás v budoucnu. Filosofování o tom, kdo zavinil to neb ono, kde hledati ty neb ony chyby, nám nepomůže, co nám pomůže, jsou jen činy. A ty, jak se zdá, se nám jaksi vyhýbají. Nás ze začarovaného kruhu, v němž se potácíme, vyvedou jen skutky a činy a lidé, již se dívají na vše zpříma, ne oklikami a kteří chápou vše tak, jak se věci ve skutečnosti jeví. Neskresleně a neumělkovaně, bez všech příkras, přímočaře a jednoduše.

O nich bez nich

hl. — Nervosita, která se zmocnila po odhodnocení naší koruny koaličního tisku, se v poslední době stupňuje. Ukazuje se, že i některé koaliční strany přece jen počínají chápat, že devalvace naší koruny není jen tím kouzelným proutkem, který by dovedl vltiti nový život do žil našeho hospodářství. Rozpory mezi koaličními stranami, speciálně mezi agrárníky a sociálními demokraty, rostou a neschází dnes již hlasů, jež prorokují druhé vládě Malypetrové nepřítis dlouhého trvání.

Když jsme svého času poukazovali na to, že odhodnocení naší koruny se projeví logicky v cenách dovážených výrobků a pravděpodobně i v cenách jiných předmětů, byli jsme umlčovani tvrzením, že toto eventuální zdražení bude odčiněno větší zaměstnaností. Bude-li větší zaměstnanost, stoupne přý kupní síla konsumentů, zvýší se pak poptávka po zboží a usměrní i ceny. Teoreticky je to správné, ale kdo nám zaručí, že měnovým opatřením se zvýší vývoz právě dnes, kdy je tak brzděn různými opatřeními ochrannými a kdy se každý stát snaží získati na úkor druhého co nejvíce. Nejsme tak naivní, abychom se domnívali, že pro krásné naše oči bude od nás kupovati cizina více, než kupovala dodnes. Hodnotíme věci tak, jakými ve skutečnosti jsou a nesdílíme proto názoru, že by měnová opatření prospěla našemu vývozu tak, jak by si přála naše vláda a konečně jak bychom si to přáli i my. Příčiny nemožnosti našeho vývozu jsou jiné, než v méně. Přívrženci devalvace koruny uvádějí často za příklad Anglii a Ameriku, zapominají ale při tom, že hospodářské, výrobní i obch. poměry u Anglie a Ameriky jsou jiné, než u nás. Naším poměrům snad nejlépe odpovídají poměry v Německu. Tedy toho Německa, v němž před několika dny uvedl prezident Říšské banky dr. Schacht proti devalvaci marky tytéž důvody, jakými potírala národní demokracie odhodnocení naší měny.

Před několika dny poukázal vyslanec K y b a l v článku, uveřejněném v ústředním orgánu agrární strany, že měnová reforma jest způsobila zvětšiti náš vývoz jen do těch států, ve kterých nejsou a nebudou zavedeny kontingenty, povojovací řízení, anebo devisová opatření a ovšem do těch států, které se nebudou brániti československému dovozu prohibičními cly, devalvací vlastní měny a pod. Těchto států je pak šestnáct, při čemž hodnota našeho vývozu do těchto států reprezentuje sumu asi 1600 mil. Kč. Půlhý výpočet těchto států a výše hodnoty vyvezeného zboží nám ukazuje, jak malá je pravděpodobnost, že náš vývoz bude zvýšen a jak jednostranná a úzce je ohraničena možnost podpory našeho vývozu měnovými opatřeními. A i když stoupne náš vývoz, kdo nám zaručí, že oběti, které jsme přinesli k jeho zvýšení, budou vyváženy výhodami, které plynou ze zvýšeného exportu?

Mluví se v poslední době u nás velmi mnoho o zvyšování cenové hladiny a prostředcích, jak tomuto zdražení čeliti. Před devalvací naší koruny prohlásila sice vláda ústy ministerského předsedy, že nepřipustí, aby došlo k zdražování. Později pak vláda vydala nařízení, podle kterého bude stihati každé neodůvodněné zdražování. Jinými slovy: vláda tu počítá s odůvodněným zdražením. Proti jakémukoliv zvyšování cen nestaví se ale jen strana národně-demokratická, ale i strany socialistické. Neboť konec konců je přece lhostejné konsumentu, zda kupuje-li či platí vyšší cenu za zboží důvodně nebo neodůvodněné zdražené. Jemu jde v první řadě o to, co za peníze, které vydělá, koupí. Zvýšení cen ve skutečnosti nebylo by ničím jiným než snížení jeho důchodu. Platů úředníků, mzdy dělníka, jinými slovy: snížení rent, platů a mezd suchou cestou.

Abyste zdražení bylo čeleno, navrhuji socialisté a plaidují v poslední době ve zboží tlaku, aby byla snížena cla tam, kde zboží nám dovážené tomuto podléhá, a uvolněn nám dovoz. To ale naráží na odpor agrárníků, již nemohou přece připustiti uvolnění dovozu a

import lacinějšího zboží do Československa, neboť tím by byl tangován původní plán agrárníků, kterým chtějí — a netají se tím ve svém tisku — provésti i za cenu další devalvace zvýšení, jemuž agrárníci fikají stabilizaci dnešní koalice, v níž prim hraji agrárníci a soc. demokraté a přivukují lidovci a národní socialisté, v začarovaném kruhu. Co jeden považuje za prospěšné, druhý označuje za škodlivé. A přes všechna opatření ceny přece jen stoupají, jak je toho nejlepším důkazem zpráva v posledním čísle časopisu »Zlín«, dle níž nastalo zdražení u tří důležitých druhů konsumních: kůže, textilu a ko-

vu. Speciálně pak zpevňují ceny tam, kde část výrobních nákladů tvoří dovážené suroviny z ciziny a kde je konečně logické, že se cena dovezené suroviny za zvýšenou cenu objeví v konečné ceně výrobni. Není-li vzetup ten všeobecný a příkrý, pak je to jen proto, že se dosud trvá ze starých zásob. Nejhůře ale na všem jsou dnes podnikatelé, obchodníci a živnostníci. Ti nemají nikoho, kdo by hájil jejich zájmů, neboť strana národně-demokratická, která tak činila dosud, není ve vládě.

Psychologické ovzduší, které bylo v poslední době vyvoláno, působilo pak, že konsument dnes vidí nepřátem v každém pod-

nikateli, obchodníku a živnostníku zdražovatele a vykořisťovatele. A přece jsou to v první řadě podnikatelé, obchodníci a živnostníci, již trpí dnešními poměry nejvíce, neboť všeobecná nejistota přenáší se i do celého podnikání, obchodu a živnosti a způsobuje škody, které nemůže nahraditi podnikatel, obchodník a živnostník žádný konsument a paralyzovati žádné opatření vlády. Bylo chybou, že vláda nedbala varovného hlasu těch, již důtklivě upozorňovali na všechny důsledky jakéhokoliv měnového pokusu. A je litovati, že tak učinila právě u stavu, jež tvoří a budou vždy tvořiti oporu našeho státu a budou zajištěnou jeho hospodářství.

Židé a my

Pronásledování židů v Německu, bouře proti židům v Alžiru, pogromy na židy v Polsku a řada jiných událostí, dotýkajících se přímo i nepřímě vnitřních zájmů židovstva, posunuly opět do popředí zájmu veřejnosti otázku poměru židů k jednotlivým národům nežidovským a osvětlily mentalitu, jakou je ovládáno dnešní židovství.

Nejlépe snad ukázaly události v Německu, že mentalita židovství se nezměnila. Židé jsou dnes takovými, jakými byli před válkou, zůstali za války a nezměnili se po válce: oportunní až do meze nemožnosti. Tam, kde jsou vklíněni do moře velkého a mocného národa, kde cítí nad sebou tvrdou pěst, moc a sílu, tam odhazují od sebe staletou tradici a přizpůsobují se národu vládnoucímu. Jediné, specificky židovské, co jim ještě zbývá, je onen reflex staleté poroby, které byli židé vystaveni v minulosti, projevující se ve snaze získati finanční převahu nad příslušníky národů nežidovských. Z toho pak vyvěrá jejich touha, zmocniti se všude finanční nadvlády, soustřediti ve svých rukou kapitál, který by jim umožnil uchvátiti fiktivní moc a nadvládu nad těmi, kdož je domněle po staletí pronásledovali. Zdá se, jako by prokletí gheta lpělo stejně na moderním židu jako na židu středověkém. Rozdíl je jen ve formě, v principu poměr mezi židy a nežidy se nezměnil. Liší se jen vnějšími jevy, v jádře zůstává stejný.

Nebudeme se zabývatí příčinami, které zavinují, že antisemitismus dosud nevyvázl ze slovníků jednotlivých národů. Je jich mnoho. Jsou tu příčiny a důvody velmi závažné, jsou tu ale i momenty podřadné, méně důležité. Všechny pak splývají v jeden celek, z něhož vyvěrá a rodí se ona averse, jež je tak příznačná poměru nežidů k židovství.

Pozorujeme-li život židů, neubráníme se jistě dojmu, že největšími nepřáteli židů jsou židé sami sobě. Antisemitismus není produktem nežidů, ale židovstva samého. Židé svým chováním, jednáním a životem vyvolávají nenávisť k židovství i tam, kde antisemitismus a zloba jsou pojmy neznámé. Negereneralisujeme a neobviňujeme paušálně. Víme, že i mezi židy jsou lidé dobří a že i mezi židovstvem je řada těch, již odsuzují chování se svých souvěrců. Speciálně u nás. Jsou u nás židé, již dovedli krváceti v legiích za naši samostatnost, je mezi nimi mnoho těch, jimž žhavý nacionalismus byl a zůstal náplní života, ale převážná většina našich židů se nedovedla dosud spřáteliti s myšlenkou, že vládnoucím národem v nově obnoveném státě jsme my a že ti, již dosud ovládali tento stát, jsou — užijeme tu slov presidenta Masaryka — dnes v tomto státě jen kolonisty. A přesto, že Němci jsou dnes kolonisty, přesto, že židé jsou v Německu vystaveni největšímu pronásledování a utrpení, inklinují dosud židé u nás k německví. Byl sice po nastolení Hitlerovy vlády v Německu podniknut i u nás náběh k oprostění se židů od vlivu německví, než tato snaha několika jedinců, prodchnutých opravdovou dobrou vůlí, stejně zanikla jako se zrodila.

Naši židé se přespříliš od převratu nezměnili. Jsou dnes takovými, jakými byli, nehledě ke krátkému intermezzu, kdy obavy o další existenci je vehnaly domněle, krátce po převratě, do našich řad. Za války a po válce, nevěříte-li, prosím, projděte hlavními ulicemi našich velkoměst, navštivte takovou Prahu, Brno, Mor. Ostrovu, Bratislavu, podívejte se do zábavních místností, divadel, kaváren, barů. Užasnete, jak tu židé němčí a jak provokativně dávají najevo, že jazyk vládnoucího národa je pro ně řečí podřadnou. Náš žid není bohužel oním pokorným a hloubavým židem, jak jej z básní ve svých překrásných dílech Salom Asch a J. Wassermann

Český národ nebyl a není antisemitistický. Zášť a nenávisť nebyly nikdy charakteristickým rysem naší povahy. Jsme Slované, tolerantní, snášenliví a v jádru dobří. Ale i naše trpělivost má své meze. Židé nesmějí zapominati, že žijí také z peněz našich lidí, že žijí ve státě, který jsme si vybojovali my a že máme tudíž i my právo — aby se židé chovali k nám loyálně a nepodporovali ty, již usilují o existenci našeho státu. To je snad požadavek nejprimitivnější a v mezích možnosti židovstva. Židé u nás musejí si konečně uvědomiti, že jejich život je spjat s existencí československého státu a jeho vládnoucího národa a podle toho se také zaříditi.

Stane-li se tak, pak antisemitismus u nás zmizí stejně tak v budoucnosti, jako tomu bylo v minulosti. Než o tom nerozhodneme my, ale židé sami. Je tedy na židech, kterou cestou se chtějí ubírat v budoucnosti. Zda dosavadní, či tou, která snad neodpovídá plně jejich mentalitě, ale je v zájmu jejich existence.

Kdo získá?

hl. — Kruh se uzavírá. Po uzavření spolku rusko-francouzského přichází vstup bolševického Ruska do Společnosti národů. Principiálně jsou obě otázky vyřešeny. Nyní jde jen o formality. Konečně je hořejší, zda bolševická delegace se objeví ve společnosti zástupců kapitalistických států v Ženevě v plném svém lesku, ozdobena všemi řády a vyznamenáními, či přijde v prostém hávu dělnickém. To na věci ničeho nemění. Faktkem je, že to bolševické Rusko, které po tolik let potrálo kapitalistické státy, líče je jako výlupek všech špatností, zasedne se zástupci těch států, proti nimž se stavělo tak dlouho nepřátelsky, aby se s nimi radilo, jak zabezpečiti mír a zabrániti novému krveprolití. A až předseda Rady Společnosti národů dr. Beneš oznámí Společnosti národů oficiálně, že bolševické Rusko se stává řádným členem Společnosti národů, pak může použití k tomu téže formulky a slov, kterými sdělil zástupcům států, sdružených ve Společnosti národů v roce 1926, že Německo obdrželo stálé místo v Radě Svazu národů. A stejně najde i francouzský ministr zahraničí Barthou, že jeho pomocníci byli titíž jako v roce 1926, kdy šlo o to, zda Německo se má státí členem Společnosti národů.

Snad nikdy a nikde se neosvědčila tak správnost úsloví, že historie se opakuje. Stejně jako v roce 1926, kdy Německo vstoupilo do Společnosti národů, upínají se i dnes přehnaně naděje ke vstupu Ruska do Svazu národů. Když po prvé vstáhl v Ženevě zástupci Německa do shromáždění zástupců skoro všech států světa, nescházelo hlasů, tvrdících, že světový mír je, ne-li zabezpečen, tedy aspoň nebezpečí nových zápletek značně zmírněno. A netrvalo dlouho, Německo opouští Společnost národů, mizí iluze pacifistů a z Německa »mírumilovného« se stává dnes Německo válečné, ohrožující dnes stejně tak těžce vykoupený mír Evropy, jako ho ohrožovalo před vypuknutím světového válečného konfliktu a konečně, jak tomu bylo i v době, kdy zástupci Německa radili se s reprezentanty jiných států, jak zabezpečiti mír a vyvolati ovydušit, v němž válka by byla zločinem. Neboť nemylme se, německá mentalita se nezměníla přes noc a nezmizela za den. Zůstala taková jako byla, jen její vnější forma se změnila. A stejně tomu bude i s Ruskem. Věří snad někdo, že by to Rusko, jež po léta rozleptává společenskou řadu a s cynismem otrlého zločince šlape po nejposvátnějších základech práva a spravedlnosti a jemuž není nic drahého a svatého, upustilo od své činnosti jen proto, že mu bylo umožněno zasednouti za jeden stůl s reprezentanty kapitalistických států? Či snad je někdo tak naivní, aby věřil, že to dnešní Rusko a jeho představitelé, již bagatelisují jakékoliv ujednání a při nejbližší příležitosti jsou ochotni zradit dané slovo, budou ochotni pracovati k upevnění světového míru a pokoje?

Ruské sověty se ocly v slepé uličce. Jsou ohrožovány nejen v zemi samé, ale i nepřítelům vnějším. Expansivnost Japonska visí jako Damoklův meč nad dnešním Ruskem. O co proto jde Rusku, je v první řadě zabezpečiti se uvnitř i vně. Ruští bolševici dobře vědí, že zbraň, kterou by vtiskli do rukou lidu, by se lehce mohla obrátiti proti nim. Kalkulují chytře, při čemž jim dobře sekundují ti, proti nimž nesla se po léta zloba a zášť bolševického Ruska. Snaží se získati čas a zabezpečiti se tak, aby mohlo pokračovati ve své činnosti: vychovati v první řadě generace otrávené úplně jedem komunismu, které by pak uskutečnily to, co dosud hárá jen v myslích a hlavách ruských bolševiků: rozvrátiti svět a nastolit diktaturu proletariátu.

Uznáním bolševického Ruska a přijetím jeho do Společnosti národů, dávají státy plačet této činnosti. Ti, již hlasovali pro přijetí dnešního Ruska do Společnosti národů a zabezpečení místa Rusku ve Společnosti národů, neprokázali světu službu dobrou. Svým činem ukázali, jak materialistický je celý dnešní poválečný život a jak vzdáleni jsme dosud těm ideálům, které nás sílily v minulosti a jež nám musí býti posilou v budoucnosti. Neboť, necht uvádějí ke své obhajobě zastánci dnešního Ruska cokoliv, jedno nevyvrátí: a to je, že uvolňují cestu těm, již zničili největší slovanský stát, který nám byl nejen oporou v minulosti, ale měl se státí i záštitou v budoucnosti.

Příloha č.4 (15. Moravskoslezský deník, č.257, 18.9.1934, s.1)

Příloha č.5 (18. Moravskoslezský deník, č.258, 19.9.1934, s.7)

TAK SVĚT ODPLACÍ. Socialistické listy v čele se sociálně-demokratickými tiskovinami div že se nerozplynou radostí po přijetí bolševického Ruska do Společnosti národů. Čtenář měl maně dojem, že komunisté padnou socialistům do náruče, tak přátelský byl tón socialistických listů. A zatím se socialistům dostalo od komunistů černého nevděku. Komunistický tisk odmítá náměly socialistů, posmívá se socialistickým pisálkům, zkrátka, tropí si šašky ze socialistů, již s vážnou tváří píší, jako by vstupem bolševického Ruska byl zajištěn světový mír a pokoj na zemi na věčné časy.

hl.

Lepší deset špatných a jeden dobrý, než žádný

hl. — Již loni jsme čekali, že selepší hospodářské poměry světa a s nimi i poměry u nás. Toto zlepšení sice nastalo, ale ne v takové míře, jak se očekávalo. Bylo speciálně, pokud jde o nás, v poměru k intenzitě krise, nepatrné. V některých oborech průmyslové výroby nastalo sice jisté oživení, ale to bylo jen přechodné. — Nejlépe snad ještě dopadly v celkové bilanci obory průmyslové činnosti, již vyrábějí předměty potřebné pro zbrojení a průmysly se zbrojařským průmyslem úzce souvisící.

U nás na rozdíl od světového zlepšení pokračovalo oživení hospodářského života tempem daleko mírnějším. Proč a čím vinou, pncnecháváme stranou. Jisto je jen jedno, že naše hospodářská situace jest komplikována v první řadě tím, že zeměpisná poloha našeho státu je velmi nevýhodná a že náš vývoz, na kterém budujeme naše hospodářství, je odkázán převážně na sousední státy, které trpí hospodářskou křisí daleko více, než bohaté státy západoevropské.

Pozorujeme-li však a podrobíme-li důkladně analýze všechny tyto potíže, které proděláváme v hospodářském životě — a to nejen my, ale i celý svět — přicházíme jistě k poznatku, že dlouhé trvání krise nemá svůj základ jen a jen v příčinách hospodářských, ale že vše, co nás tíží v posledních letech, vyvěrá z velmi komplikovaných poměrů. Hledáme-li pro to prostředek, jak vyléčiti choré hospodářské tělo světa, pak si musíme v první řadě uvědomiti, jaká je politická situace světa, jaké jsou speciálně politické poměry v Evropě a hlavně jak se vyvíjejí sociálně-politické poměry ve Spojených státech severoamerických.

Není jistě sporu o to, že hospodářská situace světa, a zase speciálně Evropy, by se značně zmírnila, kdyby politické poměry světa, a v první řadě v Evropě, byly vyjasněny a údobí latentní nejistoty bylo vystřídáno obdobím klidu. —

Poohlédneme-li se zpět do dějin, vidíme, že hospodářskému podnikání se dařilo nejlépe v té době, kdy politické poměry byly uklidněny a což nejdůležitější, byla-li naděje, že tomu bude tak i v budoucnu. Bohužel tento stav na svě-

tě dnes není. Cítíme to všichni instinktivně a víme, že hospodářské i politické poměry nejsou takové, abychom v brzké době mohli očekávat radikální přelom dnešní krise.

Jsou tu ale náznaky, že se nám podaří přece jen v Evropě zajistiti mír na delší dobu a vytvořiti tak pevnější základnu pro vyřešení těžkých mezinárodních hospodářských otázek a odstraniti pak světovou křisí hospodářskou. — Nepůjde to jistě tempem rychlíku, snad se budeme, nenastanou-li nepředvídané komplikace, které pohlčí rázem všechny naděje, nuceni spokojiti se jen tempem nákladního vlaku, ale je lepší aspoň něco než nic. Miliardy peněz, které zahálejí na mezinárodních světových trzích, oživí, vyjasní-li se politické poměry a uvědomí-li si lidé, že to, co podnikají, podnikají pro sebe a v zájmu svém. Stejně je tomu i s otázkami stabilisace měny, vyřešení otázky mezinárodních dluhů a obnovení vzájemných obchodních styků. Dokud nebude na světě politického klidu, dotud nebude klidu hospodářského. Osud Evropy a ostatního světa nemají proto v rukou národohospodáři, ale v první řadě politikové. A proto by si měli politikové již jednou uvědomiti, že ty miliony nezaměstnaných nemají zájmu na tom, která politická strana má větší a která menší moc, která je přece jen mnohdy fiktivní, jim jde v první řadě o to, aby byli zaměstnáni a učiněn konec jejich strádání.

A pokud jde o nás, není i u nás dobře. Proto musíme učiniti vše, co za daných poměrů je možno k zmírnění krise učiniti. Naše politika se nesmí spoléhati jen na to, že oživení našeho hospodářství přijde ze zahraničí. Nerozřešíme jistě světovou hospodářskou křisí sami, ale co můžeme učiniti je, zmírniti v mezích naší možnosti její účinky. Proto potřebujeme i rychlých a rozhodných zákroků. Lépe deset nápadů špatných a jeden dobrý, než žádný. Všichni sice u nás tvrdí, že chtějí, aby to u nás bylo lepší. Ale ono je to tak, jako s tím krejčím, který neměl nití vždy, když měl co šiti a neměl-li co šiti, pak měl nití. U nás mají lidé tisíce nápadů tehdy, když je nepotřebujeme a žádný, potřebujeme-li jich.

NÁRODNÍ HOSPODÁŘ

J. Hlouček:

Bude dnešní neděle zlatou?

Žijeme v době hospodářsky neutušené. Proděláváme těžkou krizi, stejně, jako ji prodělávají jině. Odstraníme ji ale, stejně jako ji zdolají jině. Nestane se tak ale přes noc, ani za den. To bude vyžadovati ještě dlouhé doby. Snad delší, než se mnozí domnívají.

Ale zanechme toho, co bylo a co bude, řekněme si jednou pěkně zpřímá, co je dnes.

Nezastírejme si, že není u nás dobře. Naše hospodářství živoří. Stojí továrny, vážne obchod, stagnují živnosti a statisíce pracovitých rukou zahálí. Ne vlastní vinou, ale vinou vnějších poměrů. Není odbytu, není práce. Cizina od nás nekupuje a domácí trh jakoby nevšímavě krácel kolem všeho, co se u nás děje.

Abstrahujeme od ciziny, tak od nás bude kupovati více tehdy, až se odstraní všechny ty překážky, které dnes brzdí přirozený proces mezinárodní výměny statků a zboží a podívejme se, jak to u nás vypadá na trhu domácím.

Nesporné je — konečně by vám to mohl potvrditi tak mnohý podnikatel, obchodník i živnostník, že se u nás málo kupuje. Tak mnohý z čtenářů snad namítne: »Ano, kupovat, ale z čeho kupovat? Tam, kde nic není, ani čert mouchy nelapá!

Víme, že lidé dnes nemají nadbytek peněz a že omezují své nákupy na to nejnnutnější. Ale je jistě mezi námi ještě velmi mnoho těch, kteří by mohli kupovat a již často nekupují ani to, co nutně potřebují. Raději peníze ukládají a schovávají, místo aby je dali do oběhu, přehlížejíce při tom, že nedostatek peněz a omezený odbyt zboží podlamuje a brzdí podnikání a ochromuje náš průmysl, obchod a živnosti. Kdyby jen část těch — a jim adresujeme v první řadě tyto řádky — kupovala to, co potřebuje, pak by se roztočila kola strojů, továren, oživil obchod i živnosti a našli práci ti, již ji dnes marně hledají.

Je před vánoce. Je doba nákupů, neotálejme s nimi. Neříkejme, cos nevykonal dnes, můžeš učiniti zítra. Peníz, který dnes vydáme za zboží koupené, není penízem vyhozeným. Prospě-

jeme tím nejen sobě, ale i všem, s nimiž je spjat náš osud. Výkladní skříň obchodů lákají. Každý tu najde, co hledá. Dnešní zlatá neděle je poslední nadějí našich obchodníků, zda se jim přece jen podaří alespoň částečně zkorrigovati letošní smutnou bilanci.

Peníze nepatří do punčoch a truhlic. Tam práchniví. Ty mají jinou funkci. Jejich úkolem je udržeti v chodu hospodářský život. Ukrýváme-li a schováváme-li je, odsáváme je hospodářskému životu. Škodíme tím nejen sobě, ale i celku. Peníze nesmí zahálet. Ty, jež zahálí, jsou penízem mrtvým. Jsou mrtvou masou, která nepřináší užitku. Nikomu. Ani tomu, komu patří.

Tím, že jsme darovali na ten neb onen sociální a humaní účel tu neb onu částku peněz, nezaměstnanost neodstraníme. Lidé nežádají milodarů, ale volají po práci. Chceme-li proto, aby ti, již dnes nemají práci, byli opět vřazeni do výrobního procesu, pak musíme konsumovati více výrobků. Daleko více než jsme činili dodnes. Zvýšením konsumu zboží vyrobeného zvýšíme výrobu, zaměstnáme více lidí a automaticky zvýšíme pak i konsum. Neboť čím více bude lidí zaměstnáno, tím větší bude spotřeba zboží. Proto, kdo můžeš, kupuj! Kupuj co možná nejvíc. Dnešní doba je k tomu dobou nejvhodnější. *Navštivte dnes obchody, a jistě tam najdete to, co potřebujete a co odpovídá vaší finanční únosnosti.* Až půjdete dnes kolem bohatých výkladů obchodů, vzpomeňte si na ty statisíce nezaměstnaných, kteří by rádi pracovali, ale již nemohou pracovati, protože se málo vyrábí. A málo se vyrábí proto, že se málo konsumuje. Čím více dnes koupíme, tím větší bude možnost zaměstnání našich podniků.

Vzpomeňme si dnes, že je na nás, abychom zmírnili nejen bol těch, již nepracují proto, že nemají práce, ale snažme se vykouzlit úsměv na tvářích těch nejubožejších, dětí nezaměstnaných, jež dnes trpí hospodářskou krizí nejvíce. *Učiníme-li tak, pak dnešní neděle bude opravdu nedělí zlatou.*

Nebude rozhodovat jen Rakousko

hl. — Rakousko dnes není ani ryba ani rak. Není ani monarchií ani republikou. Je to stát stávkový, autoritativní a spolkový. Jakýsi přechod k nové formě státní. Jaká tato bude, ukáže budoucnost. Monarchisté by nejraději viděli na trůně Habsburka, hitlerovci pak připojení Rakouska k Německu. A konečně ani mezi bývalými nepřáteli Rakousko-Uherska není jednotného názoru. Jedni se domnívají, že Habsburkové jsou lepší zárukou nezávislosti Rakouska než republika, jiní tvrdí, že problém Rakouska dá se vyjádřit jen slovy, buď Habsburkové na rakouském trůně, nebo připojení Rakouska k Německu, a konečně je tu i třetí skupina, která si svou úlohu usnadňuje tím, že říká: to, zda Rakousko bude monarchií nebo republikou, je čistě vnitřní záležitostí Rakouska. To pak, zda na rakouský trůn zasednou Habsburkové, je věcí Rakouska. Jiné to netančuje a proto také jejich hlas nepadá na váhu. To dobře ví rakouská vláda. Proto její rozhodnutí v otázce navrácení habsburských statků.

Konečně má zářný příklad v Německu. To systematicky odstraňuje v poslední době jeden kámen po druhém z hrdé mírové výstavby, až nakonec z ní zůstane jen bezcenné zbořeníště.

Rakousko bylo vždy účelivým žákem Německa. A této tradici zůstalo věrno i dnes. Na pohled sice neinformovaný pozorovatel má dojem, že to, dů někomu za to, že ho kdysi přivedl na pokraj je svědkem v Rakousku. Ve skutečnosti ale se děje v obou zemích totéž. Rozdíl je jen v metodách a prostředcích, jak dosáhnouti konečného cíle. A tím je obnovení monarchie. V Rakousku i Německu. V Rakousku tím, že budou nastoleni Habsburkové, v Německu pak Hohenzollernové. Republika rakouská je stejně jako německá jen fiktivním útvarem. Rozhodující vliv v Rakousku mají monarchističtí důstojníci, v Německu hohenzollernští junkeři.

Než vrátíme se k Rakousku. Je konečně vnitřní záležitostí Rakouska, vrací-li dnes, v době těžké hospodářské krise, která zmitá i Rakouskem, Habsburkům jejich milionové jmění. Je přece věcí gusta, dává-li někdo milionové přebytky na úkor válek nejvíce postižených invalidů někomu za to, že ho kdysi přivedl na pokraj zkázy. To je věcí svědomí a morálky. Jinou je ale věcí, zda mohou k obnovení monarchie a nastolení Habsburků v Rakousku klidně přihlížeti státy jiné. Speciálně státy sousední. Těm přece nemůže býti lhostejno, kdo dnes vládne v Rakousku a jaký je tam režim. Rakousko potřebuje finanční pomoci ciziny. A ta mu může býti poskytnuta jen tehdy, bude-li nadále Rakousko záštitou klidu a míru ve střední Evropě. Nikdo přece nebude půjčovat někomu, aby jej jednoho dne přepadl. Tak daleko to s tou humanitou přece jen nejde.

Ještě před nedávnem otázka návratu Habsburků stála mimo okruh všeobecné diskuse. Tenkrát se proti ní stavěla co nejostřejší Malá dohoda. Stejně jako dnes. Dnes Rakousko přechází odpor Malé dohody mlčky. Nedbá výstražných slov malodohodových států, domnívají se mylně, že to v té Malé dohodě přece jen neklape tak, jak tvrdí tisk malodohodový a jak se snaží vauzerovatí světové veřejnosti státníci Malé dohody. A konečně, proč tolik povyku pro nic za nic. Není přece vinou dnešní rakouské vlády, že dveře Habsburkům do Rakouska jsou otevřeny dokofán. Rozhodující je tu lid a ne vláda. Lid přý si přeje návratu Habsburků.

Nechme stranou tuto pochybnou argumentaci rakouské vlády a položíme si jednu otázku, zda jsou si ti, již se staví tak lhostejně k otázce návratu Habsburků do Rakouska, vědomi všech důsledků, jež mohou nastati, bude-li v Rakousku nastolena monarchie. Či se snad domnívají, že malodohodové státy budou klidně přihlížeti k tomu, jak v Rakousku přicházejí k moci opět Habsburkové a jak na politickém horizontě střední Evropy se rysuje opět nebezpečí nového válečného konfliktu? Nebo se snad domnívá někdo, že by se Habsburkové spokojili s dnešním územním stavem a nepodnikli vše, aby území Rakouska bylo rozšířeno?

Nastolení Habsburků v Rakousku by logicky vyvolalo úplnou změnu středoevropské politiky.

Příloha č.8 (33. Moravskoslezský deník, č.167, 20.7.1935, s.1

Politické poměry ve střední Evropě nejsou utěšené. A případná restaurace Habsburků by nepříspěla k jejich uklidnění. A také nepříspěla míru v Evropě. Proto se staví proti návratu Habsburků a obnovení monarchie v Rakousku v první řadě tak příkře a neústupně Malá dohoda. Malá dohoda je záštitou míru, klidu a pořádku ve střední Evropě. Tomu posláni se nezpřonevěřila v minulosti a zůstane mu věrna i v budoucnosti. O osudu Rakouska v budoucnu nebude jen rozhodovati rakouská vláda, ale i jiní. A v řadě neposlední malodohodové státy. Mírové smlouvy nejsou cípem papíru, který možno beztržně rostrhat. Nesmí tak učiniti nikdo a nejméně Rakousko, odkázané na pomoc ciziny a žijící z blahovůle jiných.

Učme se z chyb minulosti

hl.- V Německu se v poslední době zabývají otázkou, zda by nebylo vhodné a účelné, přemístiti ona odvětví průmyslu, která pracují přímo nebo nepřímo pro výzbroj armády, do vnitrozemí. Za tím účelem pověřen byl berlínský ústav pro zkoumání konjunktury úkolem, aby vyšetřil hospodářské poměry v pohraničí. Analogická otázka byla nadhozena i nás, při čemž bylo poukázáno na to, že náš průmysl je z velké části na území, která jsou v bezprostřední blízkosti hranic. To platí v první řadě o našem průmyslu uhelném a železářském.

Nebudeme se zabývat touto otázkou, neboť tu jde o problém spíše teoretický. Nám jde o něco jiného, co souvisí úzce nepřímo s tímto problémem. O něco, co možno rozřešiti již dnes, bez velkých potíží.

Jde nám o to, kdo vládne, ovládá, řídí a kdo je zaměstnán v podnicích, které pracují přímo neb nepřímo pro výzbroj naší armády. Jinými slovy, o takové závody, které mají eminentní důležitost pro naši obrannost nejen v dobách mírových, ale i válečných. Otázkou, je, zda v těchto závodech jsou všude lidé naprosto spolehliví a loyální.

Jsou u nás ještě takové závody, které zaměstnávají dosud lidi, o jejichž naprosté loálnosti bývají vyslovovány přece jen jisté pochybnosti. Namítá se sice, že tu jde o odborníky, síly speciální, které prý není možno nahraditi našimi lidmi. Snad je tomu tak v případech ojedinělých a výjimečných, ale převážná většina těch nenahraditelných by se přece jen při dobré — a té, o tom jsme přesvědčeni, u nás neschází — dala nahraditi lidmi našimi. To co platí všeobecně, to platí v první řadě o našich technících. Každý je nahraditelný a jsou proto nahraditelní i ti nenahraditelní. Ty je možno nahraditi našimi lidmi, lidmi naprosto spolehlivými a loyálními. Do podniků dodávajících přímo, nebo nepřímo to, co potřebuje armáda ke své výzbroji, patří jen lidé spolehliví.

Nejlépe se lidé učí z minulosti. Učme se proto z chyb minulosti a snažme se vystríhati se těchto v budoucnosti. Světová válka nám ukázala a potvrzuji nám to i poslední vojenské zápletky, že silný je jen ten, kdo je nejlépe vyzbrojen a připraven. A kdo má nejlépe technicky vyzbrojenou a vybavenou armádu. Nestáčí sebe zdatnější a udatnější armáda, není-li tato dokonale technicky vyzbrojena. Vyzbrojena a zásobena vším, co podmiňuje její sílu a odolnost. Takovými podniky, které jsou v rukou lidí, na které je možno se spolehnouti ve chvílích nejosudovějších. Uhybní není známkou síly. Nezapomínejme, že velká část těch závodů, které pracují pro naši armádu, je buď na hranicích, nebo v jejich bezprostřední blízkosti. A již sama tato zeměpisná poloha nám ukazuje, jak se máme zaříditi a co máme učiniti.

Naši hraničáři a volby do obcí

hl. — V hlavním staně henleinovské strany je to dnes jako před rozhodnou bitvou. Strana zbrojí k obecním volbám, od kterých očekává posílení svých mocenských posic. Doufá, že se jí podaří přece jen zmocniti se vlády v řadě měst a venkovských obcí a tak zčásti korigovati neúspěch dosavadní politiky sudetoněmecké strany. To je také hlavní, proč sudetoněmecká strana se snaží pomocí všech prostředků zmocniti se obecní samosprávy.

Sudetoněmecká strana je nejsilnější stranou německou.

Je ale v opozici a bilance její politiky je pasivní. Od posledních voleb do Národního shromáždění živila sudetoněmecká strana své voliče sliby.

S počátku jí tito věřili. Ale když zůstávalo jen při slibech a nepřicházely skutky, počalo ponenáhlu svitati v hlavách henleinovských voličů. Nastává odklon od strany, nespokojenost nabývá čím dále tím více pudy, nervy vypořádají službu a lidé se uvědomují konečně, že vše není zlato, co se třpytí henleinovským pozlátkem. Tento přelom v nazírání voličů nezůstává utajen ani vedení strany, které se snaží proto paralyzovati tuto nespokojenost viditelnými úspěchy. A k tomu straně pak mají posloužiti obecní volby.

Strana sudetoněmecká má sice zástupce v okresní samosprávě, ale ta je dnes omezena tak, že tam henleinovci nemohou dělati, co by chtěli, nehledě ani k tomu, že třetina členů je jmenována vládou.

Jinak je tomu v obecní samosprávě. Ta dosud nebyla dotčena zásahy, omezující její práva, a henleinovci by tu tedy měli možnost rozvinouti v celé své šíři to, co je jim nedostupné ve státě a zemi, neboť některá města a obce by se dostaly úplně do rukou henleinovců.

To pak, co platí všeobecně, platí v první řadě o městech a obcích v krajích pohraničních. Tedy v územích nejexponovanějších. Co by znamenala nadvláda henleinovců pro české hraničáře, to pochopí snad nejlépe ti, již znají zblízka trpký život našich lidí, žijících v krajích změnčelých a obývaných německou většinou. Je-li dnes život našich hraničářů trpký, pak by byl za vlády henleinovské nesnesitelný. To je pak důvod, proč hraničáři očekávají s takovými obavami budoucí volby do obcí. O volbách v pohraničí ale platí to, co jsme již napsali a odůvodnili: Mohou býti provedeny jen tehdy, budou-li předem zjednány předpoklady, že v nich nezvítězí živly protistátní.

Doba je přesvědčivě vázaná a je nejméně vhodná k problematickým pokusům.

Než špatný, pak je lépe žádný krok. Tam v Praze by se měl v první řadě zeptati našich hraničářů, co soudí o volbách do obcí a o nebezpečí henleinovského vítězství. A užasli by.

Volby do obcí v našem pohraničí musí býti posuzovány — to by si již jednou měl uvědomiti u nás všichni — pod zorným úhlem zájmů celého státu. Ne stran, stavů nebo osob.

O té lidové frontě

hl — Řikává se, že s jídlem roste chuť. A u našich komunistů pak roste dvojnásobně. Když se podařilo ve Francii uskutečnit za pomoci francouzských socialistů to, o co se marně snažili komunisté v jiných zemích, jednotnou frontu dělníků, řekli si naši komunisté, buď tu frontu vytvoříme v Československu teď, nebo ji nevytvoříme již nikdy jindy. Než to teď jim uvízlo jaksi v hrdle a to nikdy jindy přece jen nakonec zaměnili za slova snad později.

Heslo vytvoření lidové fronty ve všech zemích s parlamentním zřízením bylo raženo na sedmém kongresu III. internacionály. Má to být přechodný svazek nejen se sociálními demokraty, ale i s levě orientovanými demokraty, radikály a liberály. Pojítkem pak má být boj proti fašismu. Taktickým cílem komunistů je, pod rouškou lidové fronty získávat tajně pro své účely a cíle široké vrstvy lidové dotud, dokud komunisté nemohou předstoupit před tyto přímo se svými požadavky. Je to jinými slovy bolševisování mas suchou cestou. Masy, které jsou nedůvěřivé, nesmí tušit, jaké jsou úmysly komunistů a jaké cíle sledují tímto vytvořením lidových front. Při tom komunisté spekulují s tím, že se jim přece jen posléze podaří ovládnouti masy a nakonec vyřadit úplně své spojence. Celá akce je dirigována kominternou z Moskvy a podporována sovětskou vládou, přesto, že se tato zapřísáhá při každé příležitosti, že nemá ničeho společného s kominternou a tedy ani s myšlenkou vytvoření lidových front jinde. Kominternu je prý orgánem úplně nezávislým na sovětské vládě; sovětská vláda, s ní nemá nic společného a proto také neodpovídá za její činy. Ve skutečnosti ale kominternu je pomocníkem sovětské vlády. Je jejím doplňkem a je stejně tak jako sovětská vláda podřízena Stalinovi. Úkolem jejím je zasévat šimě bolševismu v celém světě. K tomu jí však má sloužit v první řadě lidová fronta. Není tedy lidová fronta, ničím jiným, než předvojem bolševismu. A nebyla by ničím jiným i u nás. Proto je nutno postavit se všemi silami proti tomuto úsilí komunistů, snažícím se v poslední době donutit i u nás strany socialistické, aby v Československu po vzoru Francie utvořily socialistické strany jednotnou frontu, ve které by časem zatlačen byl vliv socialistických stran tak, že by nakonec zmizel úplně.

O snesitelnější ovzduší

—hl—

Nástupcem Edenovým se stal lord Halifax. Původně mu byla svěřena dočasná správa anglického ministerstva zahraničí, nyní byl jmenován ministrem. Eden odešel, protože byl přespříliš zatížen minulostí. Nehodil se proto pro přípravu budoucnosti.

Nový anglický ministr zahraničí Halifax je zkušený diplomat a státník. Má k dnešním otázkám mezinárodně-politickým patričný postoj a nutný odstup, má dlouholeté a bohaté zkušenosti, dovede jednat s lidmi, důvěruje jim a oni důvěrují jemu. S nynějším anglickým premiérem Chamberlainem, klidným a střízlivým Angličanem, vypočítavým a reálně myslícím diplomatem a státníkem, tvoří Halifax harmonicky se doplňující dvojici. Chamberlain je pravý typ Angličana, který co si umíní, také prosadí. Nemá sice velkorysosti některých svých předchůdců, ani jejich široké politické koncepce, je ale tím reálnější. Posuzuje všechny problémy politické tak, jakými ve skutečnosti jsou a jak se jeví objektivnímu pozorovateli. To platí stejně o otázkách vnitropolitických, jako o problémech zahraničně-politických.

O tom, jaké cíle sledují Chamberlain a Halifax v zahraniční politice, bylo toho napsáno již mnohó. A bylo toho také dosti, co neodpovídalo pravdě a bylo v příkrém rozporu se skutečností.

Oč jde tedy vlastně Chamberlainovi a Halifaxovi? V první řadě o to, vytvořit snesitelnější a přátelštější ovzduší mezi Anglií, Itálií a Německem na jedné a Francií, Itálií a Německem na druhé straně. Anglie nechce uzavřít separátní dohody ani s Itálií, ani s Německem, její snahou je přiblížit osu Řím—Berlín ose Londýn—Paříž cestou diplomatickou, vzájemnými ústupky a dohodami.

Úkol, který si vytkla Chamberlainova vláda, není tak snadný a jednoduchý. Skrývá v sobě jistě mnoho nebezpečí a základních úskalí. Nepodaří-li se Chamberlainovi dohodnouti s Itálií, pak to znamená jeho demisi, podaří-li se mu to však za cenu značných ústupků, pak to znamená oslabení jeho posice.

Odpovídají-li ale pravdě některé zprávy ze zahraničí, pak Chamberlain má dohodu vlastně již v kapse. Snad to není tak horké, jak se to dává na slyš, ale podle psaní zahraničního tisku, a tu opět v první řadě italského, je naděje, že všechno skončí úspěšně. Poté by přišlo na řadu jednání Francie s Itálií a pak souběžně vyjednávání Anglie s Německem, pro které jsou prý již dnes dány nutné předpoklady a jejichž úspěch je zaručen. Při tom by se prý nejednalo o koloniálních požadavcích Německa, ale v první řadě o vyrovnání protiv, kterých se nahromadilo tolik v evropské politice. Francie bude informována nejen o výsledku anglických jednání, ale i o jejich průběhu.

Chamberlain a Halifax se snaží vytvořit mezi Anglií, Francií, Itálií a Německem stav snesitelnější, než je dosud. Jejich úsilí směřuje k tomu, aby odstraněno bylo to, co státy dělí a co ztěžuje ovzduší vzájemného soužití, při čemž jsou si dobře vědomi toho, že tak leccos bude nutno vykoupiti ústupky. Současně ale vědí, oba dobře, kde tato ústupnost vůči Německu a Itálii začíná a kde končí. A v tom je pak jejich síla.

Budou-li Chamberlain a Halifax postupovat tak, jako dosud, pak tu není nebezpečí, že by Francie prodělala na svém novém partnerovi. A s Francií i my.

Konec Rakouska

—hl.—

Je konec Rakouska. Rakousko zmizelo s mapy Evropy. V neděli vyhlásila rakouská vláda zvláštním zákonem připojení Rakouska k Německu a nařídila lidové hlasování. Nedlouho poté odstoupil rakouský prezident Miklas a vládu převzal spolkový kancléř Seyss-Inquart. A aby dramatický spád nebyl porušen, vydal říšský spolkový kancléř Hitler nařízení, kterým se rakouská armáda stává součástí německé armády a nejvyšším velitelem spojených armád německé a rakouské, které tvoří nyní jedno těleso, je nejvyšší velitel německé armády, Hitler sám. Celý postup byl inscenován vtípně a takticky. Rakousko tím, že jeho připojení bylo vyhlášeno vládou, připojilo se dobrovolně k Německu bez vnějšího tlaku. Připojení bylo provedeno řádnou vládou, jmenovanou prezidentem republiky.

Rakousko je tedy fakticky i formálně součástí německé říše. Lidové hlasování pak jenom bude jednotným projevem souhlasu k tomuto kroku.

Splnění Rakouska s Německem je dnes dějinnou skutečností. S tím se nutno smířiti. Nezáleží nyní na tom, co bylo, ale co bude. Připojením Rakouska k Německu se změnila situace v Evropě, neboť vklíněním rakouské říše do Německa rozšiřuje se nejenom území německé ale zvyšuje také počet jeho obyvatelů. Mocenský potenciál Německa podstatně stoupl, a to nejen zvětšením jeho území a zvýšením počtu obyvatel, ale posílen byl i jeho průmysl, zemědělství a rozšířena jeho základna surovinová. Kromě toho, a na to nesmí být zapomináno, má připojení Rakouska k Německu význam strategický, neboť Německo se stává bezprostředním sousedem Maďarska, Jugoslaviie a Itálie. Tento strategický význam vysvětlíme-li, uvědomíme-li si, že připojení Rakouska bylo tolerováno Itálií, tedy státem, který ještě před nedávnem se stavěl proti anšiusu a že Německo žije v dobré shodě s Maďarskem. Má tedy připojení Rakouska k Německu nejenom význam politický, ale i hospodářský.

Naši veřejnost zajímá ovšem nejvíce to, jak událostmi v Rakousku bude dotčen náš zájem, naše bezpečnost a samostatnost. Tu nutno hodnotiti vše s hlediska vojenského, politického a hospodářského. S vojenského byla sice naše hranice proti Německu teoreticky prodloužena, ve skutečnosti ale již existovala, neboť není vyloučeno, že v případě válečného konfliktu s Německem hrálo by Rakousko analogickou roli jako Belgie za světové války.

A nyní pokud jde o momenty politické. Tu si musíme uvědomiti a říci jasně, že Československo zaujímá v mezinárodní politice jiné postavení, než zaujímalo Rakousko. Československo není Rakousko! To bylo v poslední době opuštěno velmocemi, nás pak tyto ubezpečují, že naše samostatnost bude a musí být zachována. Konečně nelze rovněž zapominati, že Československo je velmi důležitým článkem řetězu spojenec-kých soustav, svorně usilujících o zachování míru v Evropě. Nejsme sami, máme silné spojení. Jím jistě záleží na tom, abychom zůstali státem nezávislým, samostatným. To uznává i Berlín a naši vládě se dostalo přímého ujištění říšskoněmeckou vládou, že událostí v Rakousku se nedotýkají našeho poměru k Německu. A stejně tak jako politicky, tak máme i hospodářsky na světě jiné postavení než mělo Rakousko. Naše hospodářská situace je stále lepší a naše výrobky mají v cizině dobrý zvuk. Cizina nám důvěřuje hospodářsky stejně jako politicky. Není proto důvodu k obavám. Jsme ochotni porozumět se s každým, tedy i s Německem. Neuzavíráme se žádné dohodě. Jsme ale prodchnuti živelnou a jednotnou vůlí žiti samostatným životem, nespoleháme na nikoho, neboť jsme si vědomi, že největší síla je v nás a v naší armádě. Toto vědomí nám pak dodává síly a zvyšuje pocit bezpečnosti. To pak je také to, čím se lišíme od bývalého Rakouska.

Hrdinové v papučích

—hl.—

Spád událostí v posledních dnech je tak rychlý, že ani namnoze nevnímáme jejich významu. Začalo to s pondělní řečí Hitlerovou v Norimberku a skončilo to historickou cestou anglického premiéra do Berchtesgadenu a útekem Henleina do Německa a rozpuštění strany sudetoněmecké. Ostatní pak bylo doplňkem ke všemu, čeho jsme byli svědkem v posledních dnech.

Poslední události jsou dosud v živé paměti. Po druhé za existence našeho státu byl podniknut široce založený útok na jeho základy. Před osmnácti lety to byli naši komunisté, tentokrát to byli naši sudetští Němci. Stejně jako tehdy, ovládli jsme i tentokrát situaci. Potlačili jsme revoltu v zárodku. A stejně jako tuto revoltu, potlačíme každou jinou. Jsme natolik silní udělat si pořádek ve svém domě. Nejsme dosud tak daleko, aby velezrada zvítězila nad státní autoritou. Nejsme Rakousko, abychom si dali rozvracet stát a vzdávali se bez odporu. U nás jsou poměry jiné, než byly v Rakousku před připojením k Německu.

Neoddáváme se optimismu. Víme, že nás čekají ještě dny těžké a svízelné. Budeme-li ale jednotni a svorní, neztratíme-li nervy a zachováme-li klid tak, jako dosud, pak, dá Bůh, se nám přece jen podaří ve štěstí a zdraví překonat jedno z nejtěžších a nejosudovějších údobí, před které byl postaven náš národ.

Situace je nyní jaksí jasnější přesto, že se prolínají dosud naděje a pochybnosti. Vůdce sudetských Němců Henlein svým útekem do Německa a proklamací, adresovanou našim Němcům, odkryl konečně úplně karty. Po dvoudenním otálení a váhání se konečně ztožnil s revoltou, která byla vyvolána ve změněných krajích.

Konrád Henlein zmizel ve chvílích osobního nebezpečí stejně tak, jako zmizela řada podobných »hrdinů« před ním a s ním.

Henleinův útek nesvědčí o osobní statečnosti, tak často velebené u vůdců nacistického hnutí. Stejně jako nesvědčí jeho provolání o ušlechtilosti jeho ducha. Boj, v němž se používá nejpodlejších lží, invektiv a osočování, není čestným bojem. To není boj, důstojný příslušníka civilisovaného národa. Člověk, který má čisté svědomí, se nebojí pravdy, byť by byla tato sebe tvrdší. Proto se ji nebojíme my, neboť dobře víme, že jednáme spravedlivě a správně.

Pan Henlein přiznal barvu. Barvu, která je prosycena krví našich příslušníků, obětí to zavlilé zášti a nenávisti těch, již byli vedeni a svedeni těmi, kteří v rozhodujících chvílích dali přednost bezpečnosti osobní před zájmem celku. Takový byl vůdce našich sudetských Němců a takoví jsou i ti, již je dnes ovlivňují. U nás i v cizině. Není-li více statečnosti v srdci příslušníků německého národa než té, jak ji projevili velezrádce Henlein a jeho podvůdčové, pak je věru těžko mluvit o německých hrdinech.

O co nyní půjde?

hl.

Je věru těžko spráteliti se s myšlenkou, že budeme nuceni žít na teritoriu zúženém diktátem čtyř evropských mocností.

Než dnes není pokdy na sentimentální úvahy. Ty nám nepomohou. A osud náš nezmění. Cít musí dnes ustoupiti k zumu. Se zafatými pěšerami musíme nyní bráti vše tak, jak to ve skutečnosti je. Nic neskreslovati a nic nezkrášlovati. Hodnotiti vše reálně. Neupadat do chyb minulosti a vystříhati se jich v budoucnosti. Nenahívat si věci které neexistují. Říci si pravdu, uvědomiti si, jaká je naše situace a jak se poměry u nás budou vyvíjeti pravděpodobně v budoucnu.

Naše situace není příznivá. Speciálně po posledním rozhodnutí zástupců čtyř evropských mocností v Berlíně se značně zhoršila. Než to je skutečnost, na které se nedá ničeho změnit a s níž nutno počítati.

Přesto ale, že území našeho státu bude značně zmenšeno, nebudeme v Evropě státem nejmenším. Je tu ještě řada států, které jsou menší nejen svou rozlohou, ale i počtem obyvatel. A přece tyto státy žijí. A žijí dokonce velmi dobře. Konečně každý stát je takový, jací jsou jeho obyvatelé. Jsou-li šetrní, vzdělání, pracovití a příčinniví, pak je o pověst státu dobrá. Se státy je to tak, jako se soukromými podnikateli.

Našemu národu nikdo nemůže vytýkat, že by nebyl pilný, poctivý, šetrný, dovedný, pracovitý a příčinnivý. Dokázal to v minulosti a zůstane své pověsti věren i v budoucnosti.

Než bude-li vývoj našeho nového státu rušen vnějšími vlivy, netřeba se obávat o jeho budoucnost. Ztratili jsme sice značnou část území, ale tuto ztrátu jsme na druhé straně vyvážili národním rázem státu. V našem novém státě si to pak zařídíme tak, aby nás nikdo nemohl obviňovati ani z bolševismu, ani nám vytýkati, že jsme konglomerátem různých národností. Nový dům, který si vybudujeme, si musíme vybaviti jinak. Politicky i hospodářsky. Konečně nás k tomu donutí změny, které nastaly v našem státě. Etnografické a geografické. Hospodářsky se musíme zaříditi podle toho, co nám z toho dosavadního hospodářství ještě zbude. V zahraniční i vnitřní politice pak budeme nuceni změnit dosavadní taktiku i orientaci. Protože tak, jak jsme to dělali, to nešlo, musíme to dělati jinak. Musí konečně zmizeti hypertrofie politických stran. náš politický život musí býti zjednodušen. Musíme si konečně uvědomiti, že politika je věda a umění. V zahraniční politice se musíme v první řadě domluvit se svými sousedy a netvářiti se neustále jako uražená nevěsta. Tyto korektury musíme provésti s největší rychlostí, neboť každý odklad znamená pro nás nové ztráty. O co tedy v první řadě nyní půjde, je tempo obrody. Víme, že to nepůjde bez osobních obětí. S tím se pak dnes musí spráteliti všichni, jimž jde o budoucnost našeho státu. A tyto oběti musíme přinášeti všichni rádi a dobrovolně.

Radostný zjev

—hl—

Budujeme druhou republiku. Jsme dnes vlastně tam, kde jsme byli před dvaceti roky. Jen s tím rozdilem, že jsme vtěsnáni na území daleko menším.

Stojíme před těžkými úkoly. Úkoly daleko obtížnějšími než byly před dvaceti roky. To z nás cítí každý instinktivně. Ví to dělník, je si toho dobře vědom úředník a chápe to stejně rolník jakž živnostník i průmyslník. Všichni bez rozdílu si uvědomujeme, že se zachráníme jenom tehdy, budeme-li ve velké práci, jež nás očekává, svorní a jednotní. Jinými slovy: odstraníme-li všechno, co nás zatěžovalo v minulosti a co namnoze brzdi ještě náš život v přítomnosti.

Z toho poznání, které v poslední době proniklo do širokých vrstev lidových, vytryskla snaha po zjednodušení našeho politického života, které byl dán právě zevní výraz vytvořením nové národní a státní strany — Národní jednoty.

Podrobný program nové strany není ještě znám. V hrubých a hlavních rysech byl sdělen včera veřejnosti manifestem strany. Co nová strana chce, dá se shrnouti krátce. Chce, aby náš stát byl státem národním, aby byl hospodářsky nezávislý a sociálně ke všem spravedlivý. Aby byl oproštěn od všeho, co nám kdysi škodilo a naši situaci ztěžovalo. Abychom v novém státě našli obživu všichni ti, kteří jej tvoří a udržují. Aby každý dělal to, co prospívá státu a národu. Ne jen jedincům a stranám, jako dosud. To stranické a osobní musí konečně zmizet. V tom novém státě bude v první řadě místo pro lidi mladé a čestné. Nový stát, jenž bude vybudován na novém základě, zdravějším a pevnějším, musí býti ovládan jedním duchem a jednou myslí. V něm musí býti harmonicky zladěny všechny kladné produktivní a konstruktivní síly našeho národa.

Zkušenosti dvacet let, tak trpce zaplacené, nám ukázaly, že nás nespasí a že nám nepomohou cizácká hesla, ale že nás zachrání dnes, stejně tak jako nás zachránil kdysi, jen ryzí a čínorodý nacionalismus. Takový nacionalismus, jak jej vytyčuje ve svém manifestu nová strana Národní jednoty.

Nová strana přišla právě včas. Přišla v době, kdy náš stát byl postaven před jednu z nejtěžších zkoušek, před níž se octl stát samostatný a nezávislý.

Národní jednoty bude stranou státní a národní. Strana přejímá vedení v tomto státě. Oni se může bezpečně opřít nová vláda. Vláda jedinců silných, poctivých, nekompromisních, energických. Taková vláda, která dovede vládnout a ne přísluhovat. Tedy taková vláda, jakou dnes potřebujeme a po níž voláme všichni bez rozdílu stran a stavu, jimž jde upřímně a poctivě o osud a budoucnost našeho státu a národa.

Z bludů do skutečnosti

hl. — Jednota národa je příkazem. Ne do- by, nýbrž dnů. Několika málo dnů. Všichni, kdož odpovídají za život národa, se musí spojit. Všichni bez rozdílu. Musí tu být jeden národ. Stmelení a ukázněný.

Jednota bude, poněvadž musí být. Musí zmizet všechny ideologie, které nás otravovaly v minulosti. Nesmí být u nás v budoucnosti ani marxismus, ani komunismus, ani zednářství, nebude ani vlivu židovstva.

Zúčtovali jsme se vším, co nám škodilo v minulosti. Oprostili jsme se od všech bludů a chyb Benešovy politiky. Zljeme a budeme žít pod ochranou Vůdce německého národa a velké německé říše. Budeme žít v rámci velkého a mocného Německa, ke kterému nás poutá tisíciletá historie. Necháme všech ilusí, kterými nás po léta častovaly demokratické státy. Nepotřebujeme dnes rad ani ze západu, ani poučení z východu.

Odhodlali jsme se vložit svůj osud do rukou Vůdce německého národa a kancléře německé říše Adolfa Hitlera. Převzali jsme na sebe závazky, které splníme čestně, do všech důsledků a za všech okolností. Udělali jsme tlustou čáru přes všechno, co bylo v minulosti.

Zijeme životem oprostěným od všech těch názorových bludů a zvrátů, kterými byl zatížen náš dřívější život. Žili jsme po léta v zajetí bludů, že máme přátele a spojence na západě a na východě. Po léta nás vodil Benešův režim po hvězdných oblohách. Po léta nám vypravovali zastánci Benešova režimu o našich přátelích a spojencích na západě a východě, kteří nám ve skutečnosti nic nedali a kteří nás využívali jen k prosazování svých politických plánů. Vznášeli jsme se v oblacích, při čemž nám mizela skutečnost pod nohama. Kolikrát nás ubezpečovali naši spojenci a přátelé ve Francii pomoci a stejně tolikrát nedodrželi to, co slibili. Projevují-li nyní v Paříži a v Londýně opět zájem o náš osud, pak tak činí z pohrtek čistě sobeckých. To dobře ví náš národ. Nenecháme se znovu oblouznit kulatými slovy a sliby.

Po těžkých ranách osudu jsme vystřízlivěli. Poznali skutečnost a dali se na nové cesty. Pohlížíme na všechno reálně. Zavrhlí jsme přeludy a dali se na cestu rozumu. Věříme Vůdci německé říše, věříme německému národu, věříme prezidentu Dr. Háchovi, věříme sobě. Nevěříme a nikdo nás nedonutí věřit těm, kteří nás v minulosti byli ochotni obětovat jen proto, aby jejich oběti byly menší a zisky větší.

Benešův režim patří minulosti. Ale jednu prosbu máme, jen jedinou, a tou je, aby se pan dr. Beneš nevměšoval do našich záležitostí. Prospěje nám nejlépe, bude-li mlčet. To je jediná pozitivní služba, kterou může prokázat našemu národu. Nechť se nevměšuje do věci, kterým nerozuměl kdysi a nerozumí ani dnes. Zúčtovali jsme s jeho režimem a s jeho politikou definitivně. Navždy a pro všechny časy.

Jsmo živý národ čestných lidí. To, co jsme slibili a k čemu jsme se zavázali, opakujeme znovu: splníme do posledního písmene. Jen tak posloužíme národu. Zijeme a budeme žít v skutečnosti.

Budeme vycházet z živé přítomnosti. Vidíme před sebou jasně současnou i budoucnost. Víme, kdo je naším přítelem a kdo má o nás upřímný zájem. Nechť se o nás nestarají ti, kteří nás znali dotud, dokud nás potřebovali. Řídme se skutečností a pravdou. Podívejme se jí pevně a mužně v tvář. Deně si uvědomujeme, jak nás klamaly staré sny. Naše generace odpovídá za osud národa. Půjdeme tak, jak bylo rozhodnuto a jak jsme přijali. Neoddáváme se vidinám. Jednejme čestně, rozvážně, loyálně, korektně a upřímně, neboť jen tak si získáme důvěru mocného německého národa a jeho velkého Vůdce. A jen tak vytváříme podmínky pro lepší a šťastnější budoucnost našeho národa v rámci velké německé říše. Jsme součástí velkého prostoru německé říše, opírajícího se o živou lásku německého lidu ke svému národu a státu. Budť nám tato horoucí láska německého národa příkladem a poučením pro přítomnost i budoucnost.

Jde o celý národ

hl. — Správně to řekl v těchto dnech vedoucí Národního souručenství Ad. Hrubý. Čeho dnes potřebujeme nejvíce, to je lidi se silnými zády a zdravými mozky. Ne slabochů, lidí ohebných hřbetů, pokřivených povah. Jen takových jedinců, kteří vědí, co chtějí, již mají určitý plán a přesně vytčený cíl.

Oprostili jsme se od chyb minulosti. Víme dnes, na čem jsme. Víme, jaké jsou naše úkoly a jaké naše povinnosti. Dosud jsme se potáceli v zajetí cizáckých ideologií. Dvacet let jsme se ukolébávali vidinami a ztraceli půdu pod nohama. Tvářili se tak, jako by nebylo nic vedle nás a kolem nás. Teprve kruté rány osudu nás naučily chápat skutečný život. Dvacet let nás dělily stavovské a třídní přehrady, dvacet let byl národ rozdělen na strany a skupiny navzájem se potírající a si konkurující.

To, co jsme mohli učiniti dávno, to jsme učinili teprve nyní. Zmizely strany a stavy a místo nich je tu národ jednotný, stmelení a ukázněný. Připraven uhájit všemi silami svou existenci a zabezpečiti svou budoucnost. Dnes nerozhodují strany, jejich početnost a mocenská síla, rozhoduje jen národ. Kvantita ustupuje kvalitě. To, co bylo nezdravé, mizí, to, co bylo života neschopné, zapadá. Rozhodujícím není již příslušnost k straně, směrodatným není členká legitimace. Nedej však Bůh, aby se opět vrátily ony doby, kdy kvalifikace byla nahrazena stranickou legitimací, dravostí a bezohledností, velkohubostí a řeckněme to mírně, drzostí.

Vzpomeňme si jen, jak to u nás vypadalo ještě před nedávnem. Nebylo skoro instituce, kde by nerozhodoval politický klíč. Nejen v institucích veřejných, nýbrž vliv politických stran zasahoval namnoze i do závodů soukromých. Do různých míst byli dosazováni lidé, jichž jedinou kvalifikací byla začasť jen příslušnost k té neb oně politické straně. Zda k úřadu svěřenému měli potřebnou kvalifikaci, na to se obvykle nikdo neptal. Toto neradostné dědictví minulého režimu bude konečně likvidováno. Rozhodnutí Národního souručenství odstranilo i tyto zbytky minulosti a bude jistě přivítáno s radostí a zado- stiučinním celé veřejnosti. Chceme čistý stůl. Musíme odstraniti všechno, co je špatné a škodlivé. Ten, kdo se osvědčil, zůstane, ten, kdo zklamal, musí odejít. Tak, jako mizí v životě vše, co je špatné. V čele všech institucí samosprávných, veřejnoprávních, kulturních, hospodářských i sociálních musí státi lidé poctiví, schopní, přesní a nezištní. Doba protekčnických sinekur je dnes za námi. Podívejme se proto jednou zblízka do všech těch úřadů a institucí, kde rozhodovala stranická příslušnost, a vyvodme důsledky tam, kde je to v zájmu našeho národa. Neboť tu jde ne o strany a osoby, jak tomu bylo v minulosti a nikdy již nesmí být v budoucnosti. Tu jde o celý národ, o jeho existenci a jeho budoucnost.

Ven z punčoch

hl — Peníze nesmějí zahálet. Nastřádaný peníz nesmí prachnivět v truhlách a v punčochách. Funkce peněz je jiná. Musí obíhat, musí dodávat hospodářství potřebné živné síly. Bez peněz stagnuje náš hospodářský život, bez peněz se nepodniká, nepracuje, neinvestuje. Čím více je peněz v oběhu, tím živější a prudší je tep našeho hospodářského života. Z ničeho není nic a také bez peněz se nevytváří něco.

To nutno opakovat dnes a denně. Peníze nepatří do punčoch a truhel. Patří do peněžních ústavů. Kdo schovává peníze doma a kdo je odssává hospodářství, ten škodí nejen celku, nýbrž i sobě.

Našim národním typem je drobný vkladatel. Malý střádal, který ukládá peníze. U nás, jak uvádí tisk Národního souručenství, je více vkladních knížek než obyvatel. Lidové peněžnictví vydržovalo 85% našeho hospodářství. Z lidového peněžnictví tryská hlavní pramen provozního, hypotekárního a samosprávného úvěru. Čím je tedy více v lidových ústavech uloženo peněz, tím mají tyto větší možnost poskytování úvěru a tím je tu větší možnost práce a podnikání.

Bez peněz není možno podnikat. Co jsou platny nejlepší úmysly a plány, není-li k uskutečnění myšlenek potřebných peněz. Myšlenka ještě není činem. Ke všemu je třeba peněz a je jich třeba především k podnikání. Kdo chce podnikat, musí investovat potřebný kapitál. Není-li peněz, pak mu potřebný kapitál poskytnou peněžní ústavy. Ty pak je mohou poskytnout tehdy, dají-li je k dispozici vkladatelé. A čím bude více vkladů, tím bude i větší možnost poskytování úvěru.

V poslední době vyskytly se tu a tam zprávy, jako by mělo dojít na střádaly. Jde tu o zprávy nepodložené a nesprávné. Opakujeme dnes znovu, nikdo se nepotřebuje ničeho obávat. Jsou nesprávné zprávy, jako by mělo dojít k zrušení anonymity vkladů. Zdanění vkladů přímou u pramenů zavedením zvláštní daně z úrokových výnosů vyvrací automaticky všechny tyto pověsti. A konečně stejně jako jsou zbytečné obavy, že dojde k zrušení anonymity vkladů, tak nesprávné jsou i obavy, že zavedena bude nějaká dávka z majetku.

Není tu tedy — a to nutno připomenouti lidem znovu a znovu — ničeho, co by oprávněvalo k obavám střádalů.

Nejlépe uložený peníz je ten, který svěříme peněžnímu ústavu. Kdo je rozumný a komu jde jak o blaho celku tak i prospěch vlastní, ten neuschovává peněz do punčoch a truhel. Kdo schovává peníze, ten škodí sobě i celku. Vrátili uschované peníze do peněžních ústavů, to je dnes národní povinnost.

J. Hloužek:

Srozumitelně a jasně

Není o to sporu. Náš život byl do nedávné doby přepolitován. Všude, kam člověk pohlédl, vykukovalo čertovo kopytko politiky. Zpolitován byl tisk, umění, věda, zpolitován byl náš hospodářský život, sport, zkrátka všude hrály prim politická moc a politický vliv. Politika to byla vlastně nápin našeho života. Nebylo u nás oboru lidské činnosti, kde by nerozhodovaly vlivy politické. Od narození až do smrti plížil se za námi temný stín politické příslušnosti a politické legitimace. Politika rozhodovala všude. Příslušnost k politické straně se na nás šklebila na každém kroku. Kdo se stranil politiky, ten prostě neexistoval. Politika se stala všedností. A málokomu kdysi napadlo, že politika je ve svém jádře a podstatě vědou, a že ten, kdo ji chce provozovat, jí musí také rozumět.

Tento nedostatek kritičnosti se pak projevoval nejvíce u převážné většiny našich profesionálních politiků. Proto jsme se tak často setkávali se zjevem, příznačným právě našemu národu, že ti, již měli věsti, byli vlastně vedeni.

Nejmáramantnější se naše závislost politická projevovala ještě do nedávna u našeho tisku. Nebylo u nás listu, který by nesloužil té neb oně straně nebo tomu neb onomu hnutí. Domnělý vliv listu byl pak tím větší, čím strana, které sloužil, byla početně silnější. Nerozhodovala kvalita, nýbrž kvantita. Říkalo se sice, a slyšeli jsme to nejednou z úst povoláních, že prý v demokracii mají všichni stejná práva a povinnosti. Teoreticky snad. Prakticky se u nás však demokracie vybíjela v zakryté diktatuře jedné nebo několika politických stran, podle toho, ke které se přiklonilo více nebo méně voličů. A podle počtu odevzdaných hlasů pak se řídila moc a vliv.

Náš tisk po dlouhou dobu vybíjel svou drahocennou energii v osobních a stranických půtkách a štvaničích. A trvalo to dosti dlouho, než se dostal český tisk tam, kde je dnes. Cesta přerodu nebyla snadná, neboť český tisk byl přespříliš zatížen vlivy osobními a momenty stranickými. Teprve utvořením Národního souručenství nastal radikální obrat. Z českého tisku mizí osobní spory a stranické šarvátky i polemiky. Obsah listu se pak více přizpůsobuje mentalitě národa. Duchovní zvítězilo nad materiálním. Tisk se vrací opět k svému bývalému poslání, stává se mluvčím celého národa. Mizí novinářské eskamotérství, ono pověstné slovíčkářství, jehož účelem bylo zastříti osobní zájmy a postavit je nad zájmy celku. Píše se nyní otevřeněji, upřímněji a lidověji. Tak, aby tomu rozuměl i prostý člověk. A v tom je snad největší přínos změny našeho tisku v poslední době, neboť, má-li se vzbuditi zájem o český tisk a udržet stávající, jinými slovy získat nové čtenáře a neztratit dosavadní, pak musí býti noviny psány srozumitelně a otevřeně. Jasně a zřetelně. Obsah a sloh novin musí býti takový, aby byl přístupný všem vrstvám. Tedy každému, kdo má zájem o duchovní statky národa a komu jde o jeho budoucnost a blaho.

Přibližovat lidu duchovní statky a vésti čtenáře, aby je hodnotil kriticky, to je jedním z největších a nejdůležitějších úkolů dnešního českého tisku.

Nový světový řád

J. Hloužek.

Světem jde nový světový řád. Jeho nositelem je velké a mocné Německo, opírající se nejen o nejlepší a nejgeniálněji vedenou armádu světa, nýbrž i o sílu německé nacionálně-socialistické myšlenky, o naprostou jednotnost německého národa, odhodlaného přinésti všechny oběti za uskutečnění velké myšlenky osvobození lidstva z područí liberalisticko-kapitalistického a nastolení opravdové spravedlnosti sociální, která by dávala právo na lidský život každému, tedy i těm, jimž ono právo odpíral zkomírající liberalisticko-židovsko - kapitalistický režim. Je to vlastně uskutečnění opravdového socialismu, socialismu praktického, ne papírového, jak nám jej v teorii předkládaly bývalé demokracie.

Také u nás opájeli hlasatelé lživé demokracie v minulosti lid socialistickými přeludy a demokratickými fantomy. Nikdo dnes, kdo prožil u nás doby demokracie, uvažuje-li střízlivě a objektivně a posuzuje-li spravedlivě vše, co nám přineslo včlenění do Velkoněmecké Říše, si jistě nepřeje, aby se vrátily minulé doby demokracie. Jen člověk zlomyslný nebo hloupý by si snad ještě dnes přál, aby se vrátily doby, kdy hrstka politických desperádů, kryjících se zástěrkou demokracie, ovládala stát a národ a vnucovala mu svou vůli, při čemž zájmy národa a státu podřizovala zájmům osobním. Kdo uvažuje střízlivě, nestranně a rozumně, ten by si přece nedovůlil tvrditi, že by vláda politických stran, tvořících pestrou mosaiku názorových rozporů a egoistických justameťů, se všemi těmi divokými volbami, korupcí, demokratickým blábolním ovládnutím lidu, byla lepší a pro lidstvo prospěšnější formou než princip autoritativní odpovědnosti, ke kterému se musili uchýliti všichni, již chtěli zachrániti státy a národy před úplnou katastrofou. Nebo je snad ještě někdo tak naivní a věří, že ta mnohomluvná, žvanivá a neplodná demokracie by byla ještě dnes schopna nějakých rozhodujících činů? Může rozumný člověk, jenž posuzuje věci tak, jaké jsou ve skutečnosti a ne jak se rýsují ještě v rozpálených hlavách nenapravitelných snůlků, uvěřiti tomu, co se snaží namluviti lživá anglická propaganda a representanti britské plutokracie nekritické veřejnosti?

Je ironií osudu, že ta Anglie, která se dnes potácí v posledních záchvěvech své nemohoucnosti a jež si sama nemůže pomoci a zoufale žádání o pomoc Ameriky, slibuje pomoc jiným. Pokud jde o nás, nedáme se zlákatí sliby Anglie. Půjdeme dále cestou světových skutečností. Naše politika nemůže býti jinou než politikou Říše, jejíž jsme loyálními a dobrými občany. Je to politika práce, chleba a sociální spravedlnosti. Nebudeme již nikdy vasaly západoevropské demokracie, poníženy sůžebnými židovských politiků, s nimiž jsme neměli nikdy nic společného. Oprostili jsme se po těžkých chybách minulosti z područí židovské západoevropské demokracie, jež rozleptávala náš život a zasahovala do všech úseků našeho konání. Náš osud je spjat s osudem Říše a zůstane s ní spjat nerozlučně také v budoucnosti. Nikdy již nebudeme četníky západoevropských demokracií proti Německu, neboť by to znamenalo naši národní katastrofu. Splníme dnes i v budoucnu všechny povinnosti, které nám ukládá naše příslušnost k Říši.

Hlas, který musí být slyšen

Vůdcova slova k celému světu

J. Hloužek

Na tradičním místě projevu německé nacionálně-socialistické strany v berlinském Sportovním paláci promluvil v pátek Vůdce a říšský kancléř Adolf Hitler při zahájení válečného díla Zimní pomoci 1941-1942 k německému národu. Po půl roce se opět ujal říšský kancléř slova, aby promluvil nejen k německému národu, ale i k celému světu. Zatím co v posledních měsících jiní státníci vybijeli svou energii v bezobsažných, lživých a nabubřelých frázích, Vůdce a říšský kancléř mlčel, zato však jednal. Za jeho geniálního vedení dobyly německé armády v uplynulých měsících na východě vítězství, jakých neznají dějiny lidstva, a pádnými údery rozdrtily bolševické nebezpečí, ohrožující nejenom německý národ, ale celou Evropu. Teprve řeč Vůdce a říšského kancléře ukázala jasné světu, jakému nebezpečí byla vystavena před několika málo měsíci evropská pevnina a jaké uklady chystali Evropě ruští bolševici. Vítězství bolševiků by znamenalo nejen zničení německého národa, ale celá Evropa by vzplanula mocným požárem a na troskách její tisícileté kultury by slavili krvavé orgie židovští rozvratníci světa. Nestalo-li se tak, nesplnil-li se sen ruských bolševiků, pak za to vděčí celá Evropa Vůdci a říšskému kancléři, jenž v pravý okamžik se rozhodl rozdrtiti bolševické nebezpečí a zabrániti tak událostem, jejichž katastrofální důsledky byly nedozírné. Teprve nyní se dovidá svět, jak důležité historické chvíle prožíval v poslední době. Evropa stála na pokraji propasti a jen rozhodnutí Vůdce a říšského kancléře uchránilo Evropu před tím, že nebylo zničeno všechno, co bylo vytvořeno a vybudováno po staletí prací a úsilím milionů a co se stalo všeobecným majetkem nás všech. Byla tak postavena hráz bolševickému nebezpečí, a učiněn trvale konec zločineckému řádění bolševiků, stojících ve službách anglosaských plutokratů.

Řeč Vůdce a říšského kancléře vyvolala mocný ohlas v celém světě. Byla přijata s porozuměním všemi, již se chtějí ochotně a dobrovolně účastniti na budovatelském díle nové Evropy za vedení velkého a mocného národně-socialistického Německa. Nová Evropa se již buduje za války a uprostřed války. Bude to Evropa oprostěná všech vlivů anglosaských plutokratů a mezinárodního Židovstva a zbavena nebezpečí zlotřilého bolševismu. Také náš národ musí dokázat všemi silami, že jde stejnou cestou jako národ německý. Ze vítězství Říše je i vítězstvím českého národa, že vítězství Německa znamená i záruku lepší budoucnosti našeho národa. Proto musí český národ celé své konání a všechny své činy řídit jenom tím, co odpovídá říšskému myšlení a souhlasí s plány Vůdce a říšského kancléře o nové Evropě. Musíme jíti cestami, které jsou totožné s těmi, za které bojuje Říše a s ní i ostatní Evropa. Jiné cesty není, každá jiná by znamenala naši neodvratnou ztrátu.

Pravda o Dieppe.

Anglická lež má krátké nohy

J. Hloužek.

V jednom jsou Angličané důslední a v tom jsou také pravými mistry: v překrucování skutečností. Když u Dunkirchenu angličtí vojáci zoufale prchali, zkonstruovali vojenští mudrlanti v Londýně frázi o »vítězném ústupu«. A poněvadž se to ve dvou jede lépe, použili Angličané téže metody překrucování skutečností také po katastrofální porážce u Dieppe. S cynismem otrlého zločince a morální schátralostí proradného individua tvrdí najednou v Londýně, že u Dieppe přece nešlo o nějaký pokus vytvořit Stálinem tak kategoricky požadovanou druhou frontu, nýbrž o obyčejnou výzvědnou akci, o cvičení, v němž prý měla být vyzkoušena spolupráce všech složek anglo-severoamerické branné moci. Ale jako každá lež má krátké nohy, tak ji měla i tato nejnovější lež anglická. A jak měla krátké nohy! Vyvrátily je jednoznačně nejen německé průzkumy, ale i ukořistěný anglický operační plán, který umožnil poznati pravý cíl a metody kombinovaného anglo-severoamerického útoku. Nad slunce jasněji je dnes prokázáno, že u Dieppe nešlo o nějakou akci podřadnou, ale o skutečný, do všech detailů vypracovaný velký plán invase, jehož úkolem a cílem bylo vytvořit hluboké předmostí, které by umožnilo, aby byla rozbita obrana pobřeží mezi Somou a Seinou a aby pak dobytím Le Havru a Abbeville, byly získány další schopné přístavy. Z ukořistěného operačního plánu se také dovídáme, proč bylo k pokusu o invasi zvoleno právě pobřežní pásmo u Dieppe v šíři asi 25 km. Stalo se tak nejen proto, že dieppské pobřeží je relativně blízko od anglického pobřeží, ale politické a vojenské kruhy v Anglii počítaly i s tím, že dobytím dieppského přístavu, ležícího nejbližší hlavnímu městu Francie, se vyvolá velký ohlas na dru-

hé straně kanálu. Ale jako vždy v této válce, i tentokrát se Angličané přepočítali a docílili opak toho, co svou akcí zamýšleli.

Nepočítali pravděpodobně s tím, že Francouzi nikdy nezapomenou Angličanům, že to byli právě oni, kteří je v roce 1940 zbaběle a zrádně opustili. Ve Francii se nenašel jediný člověk, který by se postavil za anglo-americké vetřelce. Chování francouzského obyvatelstva v dieppském území může být všem národům poučením. A speciálně pak těm, kteří byli Angličany a Američany zklamáni již tolikrát. A co platí o jiných národech, to platí především a hlavně o nás. Jak jinak by plynul náš život, kdybychom si všichni bez rozdílu uvědomili hned na počátku, kdo je naším přítelem a kde hledati našeho nepřítele, a zařídili si svůj život tak, jak to učinili Francouzi, a jednali tak, jak jednalo francouzské obyvatelstvo dieppského území. Místo klidné rozvahy a chápání skutečnosti, našli se u nás lidé, již ve své nerozumnosti a nesvědomitosti se dali zlákat a strhnouti zločineckou emigrací v Londýně k činům, které tak těžce poškodily český národ a zkalily jeho dobře se utvářející poměr k německému národu. Chování francouzského obyvatelstva v území, na němž ztroskotala anglo-severoamerická akce o invasi, nám musí být vzorem. Pro dnešek i budoucnost. Musíme nadále posuzovati a hodnotiti situaci u nás reálně a uvědomiti si, že ne Anglie, ne Amerika, ne bolševické Rusko, ale Velkoněmecká Říše je naším přítelem. V každém případě musíme učiniti vše pro německé vítězství. Tak, jak to učinili francouzští obyvatelé u Dieppe. Kdo by u nás tak neučinil, je zrádcem a škůdcem národa. A musí s ním být podle toho také naloženo. Bez milosti a pardonu. To je v zájmu českého národa a jeho klidné a šťastné budoucnosti.

Rooseveltův debakl

hl. — Od chvíle, kdy se podařilo Rooseveltovi vmanévrovatí Spojené státy severoamerické do války, se změnilo tak mnohé. Po čtyřměsíčním trvání války postaven byl Roosevelt před novou situací politickou i hospodářskou. Hospodářsky znamenají čtyři měsíce války úplné rozčarování americké veřejnosti, neboť dosavadní průběh válečných akcí ukázal, jak mylné a nesprávné byly všechny hospodářské předpoklady Rooseveltovy a jeho židovských rádců, a jak neoprávněné byly všechny ty přehnané naděje ve výkonnost amerického průmyslu. A ne jinak je tomu i političt, pokud jde o zahraničně-politickou situaci. Ani tu se neuskutečnilo to, co se tak vábně rýsovalo v hlavě Rooseveltově a jeho židovských pomocníků. Také vnitropolitická situace není pro Roosevelta příznivá. Pozornost americké veřejnosti přesto, že Spojené státy jsou dnes ve válce, se upíná již nyní na podzimní volby do kongresu. Prim hraje strana republikánská, snažící se získat v listopadových volbách takové posice, již by jí usnadnily její úlohu v prezidentských volbách, které se však konají teprve v r. 1944. Ale skutečnost, že přípravy k listopadovým volbám do kongresu, a tím nepřímou pro volbu prezidenta, jsou již nyní v proudě, usvědčí nejlépe o tom, jaký význam přikládají republikáni příští prezidentské volbě. Tentokrát jdou republikáni do voleb s heslem, že toto tvrzení o nenahraditelnosti prezidenta Roosevelta, které mu umožnilo, aby byl zvolen po třetí prezidentem, po těžkých vojenských porážkách USA, a po hospodářském debaklu Spojených států nepřichází již v úvahu. Za nástupce Roosevelta se označuje proto namože generál MacArthur, smutně proslulý americký hrdina, který po těžkých porážkách na Filipínách uprchl po vzoru svých anglických přátel a spojenců do Austrálie. MacArthur je dnes — o to se již postaral americký tisk — nejoblíbenější osobností ve Spojených státech severoamerických, a největším konkurentem Roosevelto-
vým. Postavní MacArthurovo posilují však především neúspěchy Rooseveltovy. Kdyby těchto nebylo, snad by si nikdo ani na MacArthura nevzpomněl. Čím více se Spojené státy severoamerické vzdalují začátků války, kterou vyprovokoval Roosevelt a fedrovali jeho židovští rádcí a přátelé, tím jasněji a zřetelněji vystupují velkohubost, nadutost a neodpovědnost prezidenta Spojených států. Dosavadní průběh války pak ukázal nad světo jasněji, že se nesplnilo nic z toho, co sliboval Roosevelt americkému lidu, a čím utěšovali jeho rádcí a židovští přátelé anglosaskou veřejnost. Čtyři měsíce trvání války nejsou ničím jiným než nepřetržitou řadou neúspěchů politiky prezidenta Roosevelta, potažejícího se bezmocně v zajetí svých židovsko-kapitalistických rádců a přátel, kteří se snaží urvat z této války pro své bezedné měšce co nejvíce.

Sen o světové nadvládě Spojených států, zrodil se v rozpálených mozcích Rooseveltové a jeho rádců, zůstane nakonec jen snem. Válečné dobrodružství Spojených států se skončí fiaskem. Roosevelt, který vyprovokoval tuto válku pak zmizí jednoho dne v politickém propadlšti, a americký lid bude v budoucnu vzpomínat a trpkostí na doby, kdy osud Spojených států severoamerických byl svěřen politickým dobrodružným a šarlatánům, a kdy o budoucnosti amerického lidu rozhodoval Roosevelt a hrstka amerických židovských kapitalistů a nenasytých vydědichů.

Potřebujeme inteligenci říšsky jednající a myslící

J. Hloužek.

Hlavním úkolem inteligence je, vésti národ. Jinými slovy, ukazovat mu cestu, jak přizpůsobit život národa daným poměrům. To je úkol nad jiné zodpovědný, který dovede uskutečňovat jen inteligence, prodehnutá opravdovou láskou k národu. A této inteligence v pravém slova smyslu se nám nedostávalo v době vlády nebiahé demokracie, jejíž účinky se namnoze projevují ještě dnes. Za demokratické vlády naše inteligence se dělila na dva tábory: tábor skutečných inteligentů, kteří povětšinou přihlíželi pasivně k tomu, co se dělo v národě, a tábor pseudo-inteligentů, konjunkturalistů, s nimiž v družné shodě kráčeli tak zvaní polointeligenti, kteří s konjunkturálními inteligenty rukou společnou a nerozdílnou, bez ohledu na zájmy národa, uplatňovali všude a ve všem vlastní zájmy sobecké. To byli lidé bezpáteří, charakterově defektní, nemorální, kteří se shlíželi v přízni mocných, neohlížejíce se na to, že tím zadávají své lidské důstojnosti. Konečně demokratický systém ani nepřál tomu, aby vedli skuteční inteligenti. Jemu hovělo daleko lépe, stáli-li tam, kde se rozhodovalo, polointeligenti a pseudo-inteligenti, siouzíci do úmoru tomu, od koho očekávali ve své chorobné sobeckosti splnění toho, co vyhovovalo nejlépe jejich osobní ctižádosti a eo jim přinášelo největší materiální zisk. Morálka těchto lidí byla ve psí. Jejich sobeckost byla tak vyhraněná, že pro vlastní zájmy přehlíželi nejprimitivnější požadavky národního celku, přičemž snad ani nechápali ve své sobecké zabedněnosti, že tím škodí nejen národu, ale i sami sobě. Ne-li pro přítomnost, tedy pro budoucnost.

Každá nová myšienka, která bu-
dovala na národní pospolitosti a zavrhovala zájem jednotlivce a nad tento stavěla zájem celku, narážela proto logicky nejen na odpor konjunkturální inteligence, ochotné přes noc změnití své politické přesvědčení, ale i polointeligence, neboť základem a vedoucím momentem těchto lidí byl zájem vlastní, vyhraněná sobeckost, které podřizovali vše ostatní. Proto se u nich setkávaly s takovým odporem myšienkové proudy, vyvěrající a prýšící z německého nacionálního socialismu a italského fašismu. Druhá část naší inteligence, inteligence skutečná, která se stavěla u nás v době vyhraněné demokracie ke všemu namnoze pasivně, neopustila tento postoj ke škodě vlastní i celého národa ani v době, kdy demokracie u nás dohrála svou úlohu. A právě v té době, kdy se tato část naší inteligence měla postavit v če-

lo národa, úplně selhala. Tvářila se jako spáč, kterého překvapí jasný den. Bezradně, nejistě, nechápavě a kolísavě a to v době, kdy byl na místě mužný postoj, otevřené slovo a jasně stanovisko. A byli to, jako ne-
jednou v dějinách národa, opět náš dělník a sedlák, kteří porozuměli velikosti doby a přímo, otevřeně a nemsmlouvavě se postavili do řad těch, již pochopili, že světě se odehrává velká myšienková sociální i hospodářská revoluce, jejímž nositelem je německý nacionální socialismus a italský fašismus a dle toho zařídili i svůj postoj k současné sociální i hospodářské přeměně, která změni o základů tvářnost celého světa. A zatím, co naše inteligence tápala a namnoze dosud tápe v nejistotě, pochopil náš dělník a sedlák, že naše místo je v Říši a po boku bojujícího německého vojáka, který svou krví posvěcuje boj za lepší budoucnost a spravedlivější uspořádání světa, v němž právo na využití přírodního bohatství světa nebude jen výsadou několika národů a společenských kast, nýbrž celého lidstva. Jinými slovy, že podílu na tomto bohatství se dostane i těm národům, jimž dosud byl odpirán.

Náš dělník a sedlák musí býti proto vzorem i naší inteligenci. Negeneralisujeme. Víme, že i mezi skutečnou inteligenci je mnoho těch, kteří se přizpůsobili nové době. Co však potřebujeme, je pevné a skutečné inteligence, říšsky myslící a jednající, ne slabochů, pasivních loutek, lidí dvojí tváře, pohybujících se v oblačných výšinách a poskytujících sluchu kdejakému nesmyslu a žvástu nepřátel Říše. Jedině chlapy silné, kteří chápou, kde je naše místo a jaké jsou naše úkoly v rámci velké a mocné Velkoněmecké Říše, jejímž jsme občany a Protektorát Čechy a Morava nerozlučnou součástí.

Náš postoj k Říši musí býti naprosto kladný. V tom musíme býti všichni zajedno. Všechny nás pojí společná povinnost k Říši. Dokažme proto činy, že boj, který vede Říše za lepší a spravedlivější uspořádání světa, je i našim bojem. Bylo by největším proviněním na našem národě, kdyby právě dnes se naše inteligence chovala v této velké době, kdy se již na obzoru rýsují červánky nového světa, pasivně a nevšímavě k oněm myšienkovým proudům, jejímž nositeli jsou německý národní socialismus a italský fašismus. Kdo jde ještě dnes proti Říši, jde proti vlastnímu národu, neboť Velkoněmecká Říše je i naší vlastní a vůdce německého národa Adolf Hitler je i našim vůdcem.

Židovstvo musí zmizet

J. Hloužek.

Nedarmo se neříká, že všechno zlo pochází od Židů. Za každým zlým činem vykukuje záludně zkřivená tvář mezinárodního Židovstva. Také katynský ohavný zločin byl dílem Židů. Židé jej inscenovali a židovští komisaři GPU provedli hromadné vraždy polských důstojníků. Dějiny posledních desetiletí nám ukazují, jakých zločinů jsou schopni Židé. Židé jsou původci první světové války. Připravovali ji, vyprovokovali ji a kořistili z ní. Také bolševická revoluce a hromadné vraždy ruské inteligence byly dílem židovských intelektuálů. A i za potupným versailleským mírem stál nenasytný ziskuchtivý židovský kapitál, holedbající se nadějí, že se mu podaří ovládnouti celý svět. Když pak moc Židů byla v Německu zlomena a vyražena, a sen o židovské nadvládě světa se rozplynul, vyprovokovali Židé druhou světovou válku. Tato válka, kterou dnes prožíváme, je opět dílem Židovstva. Je to válka Židů. Židé ji vyprovokovali ve své sadistické mstivosti pomocí svých anglosaských a bolševických spřezenců. Angličané a Američané ji pak vnutili Německu. Židé jsou dnes de facto pány Anglie, Spojených států severoamerických a sovětské Unie. Všechna čelná místa v Anglii, v sovětské Unii a Spojených států severoamerických, jsou v rukou židovských. Židé rozhodují, ti ostatní jsou jen slepými vykonavateli židovské vůle. Churchill, Stalin a Roosevelt nejsou ve skutečnosti ničím jiným než povolenými marionetami v rukou židovských.

Mezi Židy v Londýně, ve Washingtonu a v Moskvě není rozdílu. Snad jen ten, že se bolševičtí Židé v Kremlu na oko tváří radikálnější než jejich plutokratičtí souvěrci v Londýně a Washingtonu. Cíl všech je však společný: ovládnouti celý svět, jinými slovy: podřídit svět židovskému diktátu. Bolševici a anglosaští plutokraté tvoří spojitě nádoby, které se navzájem doplňují. Kapitalismus a bolševismus jsou, jak to zdůraznil dr. Ley ve své řeči na

říšském apelu Německé fronty práce, dvojčata Židovstva.

Vedlo by příliš daleko, kdybychom chtěli jen běžně vypočítati všechny hříchy, kterých se dopustilo Židovstvo v posledních desetiletích na lidstvu a jimiž zatížilo si svědomí, mají-li Židé vůbec nějaké svědomí, neboť to, čeho se dopustili Židé v minulosti a čím se provinují v přítomnosti, nenasytí svědomí, že by bylo možno mluvit u Židů o nějakém svědomí. Žid nezná dobra, pojem dobra je mu neznám, Žid je bezcitný, cynický, sadistický a zločinecký. Zná jen sebe, svůj vlastní prospěch a prospěch svých souvěrců. Ti ostatní jsou tu jen proto, aby sloužili Židům, Židé pak, aby vládli světu. Taková je židovská filosofie. Z té pak vyvěrají všechny židovské zločiny. Nebylo a není zločinu, v němž by neměli prsty Židé. Po celá desetiletí otravovali a rozkládali Židé svět. Štvali národ proti národu, stát proti státu. Vše, co bylo lidstvu škodlivé, pocházelo od Židů. Produktem židovským je marxismus i komunismus, v židovské kuchyni se zrodil i nenasytný kapitalismus. Všechny dělnické akce posledních desetiletí byly inscenovány Židy, kteří na jedné straně štvali dělníky do předem prohraných bojů, na druhé straně pak stáli v čele vyděračného kapitálu. Výsledek těchto bojů pak byl, že dělníci čím dále tím více upadali do područí nenasytného židovského kapitálu. Je nehynoucí zásluhou Vůdce, že oprostil Evropu od škodlivého a zhoubného vlivu mezinárodního Židovstva a ukázal evropským národům cestu, jak upravit a utvářeti svůj život, oprostěný od jedu Židovstva v budoucnu. Dnes není v Evropě, kromě Anglie, státu, v němž by moc Židovstva nebyla zlomena. Židé v Evropě dohřívají svou úlohu a dohrají ji brzy i na celém světě. Není přece možné, aby lidstvo nadále bylo otravováno jedem z Judee. Židovstvo musí, to je v zájmu lidstva, zmizet tak, jako musí zmizet bolševismus a židovský kapitalismus, neboť není přece myslitelné, aby žilo to, co je předurčeno svým celým založením a celou svou činností k zániku.

Zvěrstva anglo-severoamerických leteckých pirátů.

Židovské prsty všude

J. Hloužek.

V první světové válce hlásali Američané a Angličané chlubně do světa, jak rytířsky prý bojují angličtí a američtí vojáci a jak nelidský boj vede německá armáda. Všechny hrůzostrašné pověsti o barbarském vedení války Němci, které šířily do světa záměrně anglická a americká propaganda, ovlivňovaná mezinárodním Židovstvem, byly však autenticky vyvráceny, při čemž se ukázalo, že to byli právě Angličané a Američané, kteří nedbali nejprimitivnějších zásad rytířského vedení války a dopouštěli se činů, jež byly v praxi v naprostém rozporu s tím, co hlásali v theorii. Šíp, který byl vyslán proti Německu, obrátil se nakonec proti Anglii a Americe. V druhé světové válce pak Angličané a Američané svůj způsob vedení boje vystupňovali tak, že člověk se maně ptá, zda tu má co činiti s vojáky, či s hordou zločinců, neboť to, čeho se dopouštějí angličtí a severoameričtí letečtí piráti, stojící ve službách mezinárodního Židovstva, to již není boj, to je záměrné ničení statků a zákeřné vraždění nevinného a bezbranného civilního obyvatelstva, dětí, žen a starců. Tak nebojují vojáci, podobných činů jsou schopni jen nejotrlejší zločinci. Vražditi bezbranné civilní obyvatelstvo, zabíjeti trosečníky, ničiti kulturní statky a památky, bombardovati nehájená města a vesnice, vyhledávati úmyslně nevojenské cíle, zabíjeti hrající a učící se děti na hřištích a ve školách, útočiti na nemocnice a vylévati si zlost na kostelích, toho jsou schopni jenom lidé cyničtí, jimž není nic svatého a kteří se nezastaví ani před nejhroznějším zločinem. A za všemi těmi gangsterskými methodami anglických a severoamerických leteckých pirátů, vyhýbajících se přímého boje s nepřítelem a rozsévajících smrt mezi mírumilovným obyvatelstvem, stojí Židé, kteří ve svém židovském sadismu a své nekonečné mstivosti jsou iniciátory a osnovatelé všech těch zvěrstev anglo-severoamerických letců.

Jakých zbraní používají severoameričtí letci v boji proti mocnostem Osy, při čemž jim sekundují zdařně jejich angličtí spojenci, ukazují poslední zprávy z Itálie, podle nichž severoameričtí letci shazovali při svých teroristických útocích na italská města traskavinami naplněné kapesní svítilny, doutníky, tyčinky na rty, kelímky s pomádou na vlasy a krabíčky s pilulkami proti kašli, kteréžto předměty při doteku vybuchly. Po plnicích perech a tužkách, naplněných traskavinami, kterým padly za oběť nevinné italské děti, přicházejí severoameričtí letci s novými zbraněmi, stejně, ne-li ještě rafinovanějšími a zákeřnějšími.

Účel teroristických útoků severoamerických letců, jež tito provádějí systematicky a methodicky podle příkazů svých židovských chléboďárců, je jasný. Mají demoralisovati civilní obyvatelstvo a rozložití zázemí. Než naděje Židů, že se podaří podobnými methodami oslabiti bojovnou morálku a sílu obyvatel mocností Osy, budou trpce zklamány. Evropské národy poznávají, že způsob boje anglosaských plutokratů se neliší od způsobu boje jejich bolševických spojenců a že anglosaští plutokraté jsou stejnými nepřáteli Evropy a stejným nebezpečím jako bolševici. V Anglii, stejně jako v USA a sovětském Rusku, rozhoduje Žid. A ten také rozhoduje o způsobu vedení boje.

Evropané dobře ví, o co dnes jde. Nejen Říše a její spojenci, nýbrž i neválčící státy ví, že v této válce jde o to, zda zvítězí kultura nad barbarstvím, svoboda nad bolševismem. Boj, který vede Evropa proti bolševickému barbarství a anglosaskému kořistnictví, jež by chtěly proměnit Evropu v trosky, je bojem o osud a budoucnost Evropy. Jde o to, zda Evropa chce žít svobodným životem, či státi se filiálkou bolševiků nebo kolonií Američanů. Toho jsou si vědomy evropské národy. Proto jejich pevné odhodlání učiniti vše, aby tato válka se skončila naprostým vítězstvím Říše a jejich spojenců, neboť jen tak je možno zabezpečiti budoucnost Evropy. Evropa zvítězí, poněvadž musí zvítězit, neboť vítězství bolševiků a Anglosasů by znamenalo její zotročení a zničení její civilisace a kultury. A k tomu nesmí v zájmu lidstva, pokroku, kultury i civilisace dojíti a také nedojde.

Se Židy bude zúčtováno

J. Hlouček.

Na začátku této války ovládali Židé, kteří připravili a vyprovokovali druhou světovou válku stejně tak jako první, s výjimkou Německa a Itálie všechny nejdůležitější posice ve všech velkých státech a převážně většině států ostatních, při čemž namnoze před veřejností vystupovali nežidé, zatím co Židé udávali tón celému jednání a konání z pozadí. Moc a vliv ve státě byly z převážně většiny v rukou židovských. Těm státům pak, které se osmělily postavit se proti Židovstvu a oprostili se od židovského vlivu, vyhlásilo mezinárodní Židovstvo boj na život a na smrt. To byl také důvod, proč inscenovali Židé válku proti mocnostem Osy, proč ji živí, neboť byly to Německo a Itálie, které první zúčtovaly se Židy a oprostily se od židovského vlivu. Z velkých států jsou to Anglie a Spojené státy severoamerické a sovětská Unie, které jsou dosud prosáklé Židovstvem, jehož vliv ve státě je v naprostém nepoměru k počtu příslušníků Židovstva. A tak nepatrná židovská menšina osvojuje si právo rozhodovati o osudu a budoucnosti národů, které trpí Židy mezi sebou, aniž si po dlouhou dobu uvědomovaly, jakým nebezpečím jsou tito a jaké jsou cíle mezinárodního Židovstva, snažícího se pomocí židovského kapitálu ovládnouti celý svět, při čemž se neštítí k dosažení tohoto cíle použití nejhnusnějších a nejzločinnějších prostředků. Přesto, že v Anglii a Spojených státech je Židů v poměru k celkovému počtu obyvatel velmi málo, přece se setkáváme s Židy na nejdůležitějších a rozhodujících místech.

V poslední době však začíná i tam svítat, kde se až dosud tápalo v temnotách. Vlna antisemitismu se zvedá i v těch zemích, kde Židé byli dosud hýčkáni: v Anglii a v Spojených státech severoamerických. Je charakteristické a pro poměry v Anglii a ve Spojených státech příznačné, že židovské metody, které byly přijímány blahovonně v míru, se zavrhují a vytýkají Židům dnes za války. Jsou to výtky, s nimiž jsme se kdysi setkávali také v oněch zemích, které se již oprostily od židovského vlivu. Tak jako v jiných zemích vytýká se i v Anglii a Spojených státech severoamerických Židům jejich drzost, zbabělost, mstivost, nepoctivost, nemorálnost, jejich vyhraněný sadismus a zlotřilý cynismus a chorobná nenávisť proti všemu, co nemá punc Židovství.

Chování Židů a jejich vystupování pak uspišily a posilnily antisemitismus i v Anglii a ve Spojených státech severoamerických. Jde tu o živelný projev lidu, ne o chvilkovou náladu, který se nedá zastavit sebeostřejšími opatřeními vlády i úřadů. V Anglii a ve Spojených státech severoamerických se odehrává analogie toho, čeho jsme byl před léty svědky v jiných zemích.

Válka, kterou vyprovokovali Židé proti Říši, se dnes začíná obracet proti Židům. Židé chtěli zničit Říši, při čemž se nenadáli, že na konec budou zničeni sami. A tak konec této války bude i koncem Židovstva, neboť není přece myslitelné, aby o osudu světa nadále rozhodovala smečka židovských kapitalistů a zločinců.

Cesta Židů světem

Žid parasit lidské společnosti

Pojem vlasti a stálého životního prostoru je Židům neznám. Proto se od pravěku stěhovali Židé s místa na místo. A ani Palestina nemůže býtí tedy považována za pravlast Židů. Výhodná geopolitická situace Palestiny mezi velkoprostorami starověku učinila z ní místo, na němž mohl prováděti své rejdy židovský obchod. Vnikání Židovstva do římské světové říše ve starověku, je prvním příkladem politické taktiky Židů, kteří byli vždy ochotni vzdáti se dobrovolně původně obydlené země, aby se objevili a těžili v nových, hospodářsky vzkvétajících prostorech. Když se rozpadla římská říše a vytvořilo v germánsko-francském osídlovacím území po obou stranách Rýna nové mocenské a hospodářské středisko, přešly se židovské proudy vystěhovalců Španělskem a Francií severním směrem do jižního Německa a do území po obou stranách Rýna. Židé našli nejprve svůj domov ve zmi-

něných zemích, poněvadž v téměř století nastalo první velké pronásledování Židů ve Francii, Anglii, Španělsku a Itálii, jako protipatření proti bezohlednému židovskému vyssávání francouzských, anglických, španělských a italských krajů a tamějšího obyvatelstva. Několik málo století poté provedli němečtí sedláci gigantickou východní kolonizaci středověku. Za nimi táhli však Židé, vloudivše se všude jako obchodníci, finančníci a zprostředkovatelé. V r. 1791 vytvořilo carské Rusko jakýsi druh židovské rezervace — Ceru — jejíž hranice nesměli Židé, již v ní sídlili, překročit.

Pogromy a pronásledování Židů se množily rok od roku. V době 1917-18 padl val Cery s rozpadem carské říše. Východní Židovstvo bylo volné. Přelilo se na jedné straně do celého Ruska, na druhé straně pak do střední a západní Evropy. V letech po první světové válce zaplavili Židé z východu

německé země, předělali se rychle na »Středoevropany« a vtáhli do hlavních měst pevniny. Při tom strhli Židé na sebe ony obory, které nejlépe vyhovovaly jejich povaze: tisk, lékařství, práva a hospodářství, aby pak z Evropy dobyli zemi neomezených možností Spojené státy severoamerické. Proud Židů do Ameriky se stal jedním z největších a nejnebezpečnějších vystěhovaleckých hnutí v dějinách. Nový York, v němž žije dva a půl milionu Židů, je dnes ze všech měst na světě nejvíce zamořen Židy. Ale ještě daleko větší než početní podíl je vedoucí vliv židovských kruhů, Amerika je dnes — jak uvádí dr. W. Jantzen — baštou Židovstva a současně střediskem všech židovských plánů na ovládnutí světa. Tak jako kdysi v dobách staré římské říše, nejde Židům o »domov«, vlastní zemi, nýbrž o využití světového panství, které má býtí vykoupeno krví jiných národů. -hl.

Židé za Rooseveltem

J. Hloužek.

Spojené státy severoamerické volí letos na podzim presidenta. Současně zvolí i jeho zástupce. Strana republikánská jmenovala již své kandidáty. Jsou to Dewey, guvernér státu New York a Bricker, guvernér státu Ohio. Strana demokratická učiní tak teprve nyní na sjezdu strany v Chicagu. Pokud jde o kandidáta presidentství, bude to akt čistě formální, neboť je více než pravděpodobné, že za demokraty bude kandidován opět Roosevelt. Komplikovanější bude otázka, kdo bude Rooseveltovým zástupcem. Již při posledních volbách vnutil takřka Roosevelt straně jmenování Wallace kandidátem tím, že hrozil odvoláním své kandidatury. Tentokrát však, jak se zdá, stará se Roosevelt především o sebe a přenechává rozhodnutí o kandidatuře svého zástupce delegátům strany. Skupina zastánců New Dealu se pokusí pravděpodobně prosadit i tentokrát Wallace, jeho odpůrci však žádají již nyní kategoricky, aby Wallace byl vystřídán někým jiným. Situace volební není tedy, jak by se zdálo na první pohled, tak jednoduchá, jsou tu jisté potíže a je tu jisté i značná averse, namířená proti Rooseveltovi i ve straně samé, vybíjející se prozatím na Wallaceovi.

Volba presidenta USA liší se v mnohém od volebních zvyklostí v jiných státech. President nevolí se přímo lidem, nýbrž voliči. Každý stát volí tolik voličů nebo elektorů, jako má zástupců v senátě a ve sněmovně. Všechny hlasy voličů v jednotlivých státech případnou pak oně straně, která docílila většiny. Elektoré se volí 7. listopadu, 14. prosince pak odevzdají svá rozhodnutí v zapečetěné obálce presidentu senátu, který 4. ledna příštího roku oznámí výsledek volby. To je postup teoretický, prakticky je již výsledek volby znám 7. listopadu. Elektoré nejsou zavázáni, aby 14. prosince volili kandidáta strany, které připadl celkový počet mandátů. Mohou, uznají-li to za vhodné a účelné, vstoupit do opozice. S tím pravděpodobně počítají v Texasu, kde již při volbě zástupců na sjezd strany, zvítězily živly opoziční. Demokratičtí zástupci Texa-

su, k nimž se připojili i zástupci dvou jižních států, žádají ultimativně, aby sjezd strany splnil tyto požadavky:

O volbě kandidáta nerozhoduje pouhá většina hlasů, nýbrž dvoutřetinová, dále nemá být jednáno o otázce zrovnoprávnění černochů s bělochy a konečně, kandidátem na úřad vicepresidenta má být zvolen zástupce jižních států, v případě pak, že by tomu požadavku nemohlo být vyhověno, nemá být zvolen Wallace. Splnění prvního požadavku by znamenalo posílení jižních států, třetího pak vítězství odpůrců New Dealu. Delikátní je druhá otázka, neboť černoši hrají při nastávajících volbách v jižních státech značnou úlohu. V posledních letech se přestěhovaly statisíce černých obyvatel USA z jižních států do průmyslových severních nebo bylo zařazeno do vojska. Tyto masy černých voličů tím, že se odstěhovaly z jižních států do severních, kde hlasovací právo není tak jako na jihu vázáno tím, zda někdo zaplatí nebo nezaplatí volební taxu, stali se nyní rovnocennými partnery bělochů. Roosevelt se octl nyní na rozcestí. Nerad by ztratil přízeň černošských voličů, na druhé straně by si pak nerad pohněval jižní státy, neboť kdo konečně ví, co by se mohlo nakonec ještě státi 14. prosince.

Po sjezdu demokratické strany spustí volební šéf strany volební aparát na plné obrátky. Volební kampaň demokratické strany bude financována, pokud to nebudou peníze státu, především a hlavně Židy, kteří mají zájem na tom, aby byl Roosevelt znovu zvolen presidentem, neboť nikdo by nesloužil mezinárodnímu Židovstvu tak věrně a tak devotně a nikdo by nesplnil jeho příkazů tak přesně, jako dosavadní a pravděpodobně i příští president USA Roosevelt, jehož jméno vejde do dějin jako jednoho z původců této války, již rozpoutal na přímý příkaz mezinárodního Židovstva, které se domnívalo, že nadešla chvíle, aby mohla být splněna dávná tužba Židů, s pomocí židovského kapitálu zmocnit se vlády nad celým světem a zotročiti arijské národy.

Díky Prozřetelnosti

J. Hloužek.

Zpráva o atentátu na Vůdce přišla jako blesk s jasného nebe. Tvůrce velkého a silného nacionálně socialistického Německa, k němuž dnes pohlížeji evropské národy jako k záporní síle Evropy, měl být odstraněn chránci Evropy, měl být odstraněn právě ve chvíli, kdy evropské národy bojují svůj nejtěžší boj o osud a budoucnost evropské pevniny a kdy je v sázce evropská kultura a civilizace. Svojnásilně a jednotně brání dnes za vedení nacionálně socialistické Říše evropské národy své země proti útokům nepřátel ze západu a z východu.

Prozřetelnost, která bdi nad osudy národů, ochránila i tentokrát Vůdce. Nežraněn, silný a zocelený, pevně odhodlaný vésti německý národ až ke konečnému vítězství, stojí tu dnes Vůdce uctíván a zbožňován nejen vlastním národem, ale i všemi národy, jimž jsou drahé a sváté osudy a budoucnost evropské pevniny a již jsou prodchnuti nezlomnou vírou, že jen nacionálně socialistické Německo je s to odrazit nápor nepřátel, usilujících nejen o zničení Německa, ale i o zotročení a zbití všech evropských národů. S pocity upřímné radosti přijali proto všichni, jimž jde o osud a budoucnost evropské pevniny, zprávu, že Vůdce zůstal zachován nejen Německu, ale i všem evropským národům, které po boku Říše chrání evropskou pevninu před přivalem nepřátel z východu i západu. To, co nepřítel nemůže docílit na bitevním poli, o to se snaží nízkými a zákeřnými prostředky, nedůstojnými čestného protivníka.

Ohavný zločin, nízký, zákeřný a podlý ve svém provedení, musí konečně vyburcovat z letargie i ty, kteří dosud ve své nepochopitelné zanedbanosti si neuvědomili, že je svatou povinností každého, kdo to myslí dobře a poctivě s evropskými národy, přispět všemi svými silami, všemi svými vědomostmi a všemi svými zkušenostmi a celou svou prací k tomu, aby tento boj, který byl Říši vnucen nepřítel, se skončil vítězstvím Německa, neboť vítězství Německa bude i vítězstvím evropské pevniny.

Atentát, který byl spáchán na Vůdce, musí být všem evropským národům novou pobídkou, aby vystupňovaly své úsilí a učinily vše, aby nepřítel byl poražen a Evropa byla zbavena nebezpečí, které po léta se vznášelo tak hrozně nad evropskou pevninou.

Evropské národy mohou být klidny pokud jde o jejich další osud a jejich budoucnost. Jejich osud je v rukou Říše a její skvělé armády.

Bůh dal Evropě Vůdce v době pro ni rozhodující, Bůh zachoval Evropě Vůdce v době pro ni tak osudové. Děkujme Bohu, že nám zachoval Vůdce, neboť v něm je ztělesněn osud a budoucnost evropských národů.

S pocity neskonale vděčnosti a lásky vzpomíná český národ Adolfa Hitlera a děkuje upřímně a ze srdce Prozřetelnosti, že uchránila Vůdce od zločinných nástrah nepřátel. A právě v této chvíli zavazuje se český národ znovu, že učiní vše, čím může přispět k vítězství Říše, vědom si toho, že osud českého národa je pevně spjat s osudem německého národa. Ze Vůdce německého národa je i jeho Vůdce. Český národ půjde nadále po boku německého národa, věren Vůdci Adolfu Hitlerovi.

Jdeme po správné cestě

J. Hloužek

Čím více se vzdalujeme od historického 15. března 1939, tím jasněji si uvědomujeme, jak moudré bylo rozhodnutí státního presidenta dr. Emila Háchy, který, věren svatováclavské tradici a veden Prozřetelností, rozhodl se požádati Vůdce za ochranu českého národa, zmitajícího se v rozbouřených vlnách, které hrozily zničit a pohltnout vše, co vytvořily a vybudovaly minulé generace. Velkomyslným rozhodnutím Vůdce byli jsme před pěti lety uchráněni válečné katastrofy, která by smetla vše, čím žije dnes český národ a na čem buduje svou budoucnost.

Žijeme za války a uprostřed války. V této válce nejde jen o osud Německa, ale i osud nás všech. Jde o to, zda Evropa propadne bolševickému barbarství anebo západnímu plutokratickému kořistnictví, či zda evropské národy budou nadále spokojené žít v vedení nacionálně-socialistického Německa životem kulturních a civilisovaných národů. Přes to, že je válka v plném proudu, žijeme u nás v klidu a spokojenosti. Dělník a sedlák jdou klidně za svou prací, úředník, obchodník, průmyslník, živnostník za svým povoláním, a nebýt obětí a odříkání, které přináší každá válka, snad bychom si ani neuvědomili, že daleko od nás zuří válka. Poměry u nás jsou konsolidované a klidné. Daleko klidnější a ustálenější než jinde v Evropě. Jsme jakýmsi hnízdečkem klidu v rozpoutané bouři.

Po zřízení Protektorátu osvobodila se naše politika od demoralisující nejistoty a současně pak získal náš hospodářský život včleněním do velké hospodářské oblasti Říše nové vývojové možnosti. Hospodářství Čech a Moravy, oprostěné od škodlivých vlivů židovských kořistníků, se stalo důležitou součástí říšského hospodářství a včleněním do velkoněmeckého prostoru odstraněno třísťení v této části střední Evropy a sjednány předpoklady k dalšímu

zdrábnému vývoji našeho hospodářství. Souběžně pak byla uskutečněna po říšském vzoru i řada sociálních opatření pro široké vrstvy dělnictva. To, co kdysi figurovalo jen na papíře, to se stalo nyní skutkem. Od socialismu slibů se přešlo k socialismu činu. Nový socialismus tak, jak jej hlásá a praktikuje německý nacionální socialismus, zapustil hluboko kořeny i mezi českými dělníky. A ani na českého sedláka se nezapomnělo. Všechna tato opatření, která se nezastavila ani před státními, soukromými a samosprávnými úředníky, pak vedla k zvýšení životního standardu a ten pak k zvýšení kulturních požadavků. Nezvyklý rozmach české kultury v Protektorátě Čechy a Morava je důkazem, jak správná a prozíravá je říšská politika státního presidenta dr. Em. Háchy. Důstojně a přátelsky se vyvíjí česká kultura vedle velké kultury německé. Nikdo ji neomezuje. Českému národu je umožněno vyžít se kulturně bez německého zásahu. Přes to, že žijeme ve válce, zaznamenává česká kultura nový velký rozmach.

To platí stejně o českém divadle a českém filmu, jako o české hudbě, české literatuře a českém výtvarném umění. A ani český tisk nebyl válkou dotčen. Nikdy předtím nebyl zájem o divadlo, přednášky a výstavy tak veliký a nikdy se neprojevoval tak spontánně jako v posledních letech. Česká kultura oprostěna od škodlivých, rozkladných a demoralisujících žido-bolševických vlivů, stala se majetkem celého národa. Především jeho pracujících vrstev, jejichž vztah k národní kultuře je nejvřelejší a nejužší.

Letný pohled zpět na uplynulých pět let Protektorátu Čechy a Morava a vývoj našeho kulturního života nám ukazuje nejlépe, jak falešná a lichá jsou tvrzení, šířená nepřáteli Říše, jakoby česká kultura byla v posledních letech systematicky poškozována Říší. Jen člověk zlomysl-

ný a nečestný může se propůjčiti k tvrzení tak nízkému a zbabělému. Netušený rozvoj české kultury v krátké době pěti let trvání Protektorátu je důkazem — opakujeme to, co jsme již uvedli — správnosti říšské politiky státního presidenta dr. Háchy, politiky věrné spolupráce s německým národem na věčné časy.

Cesta, kterou jsme nastoupili v r. 1939 je — to nám dokazuje posledních pět let — správná. Půjdeme po ní dál, lhostejno, zda se to líbí a nelíbí nepřítelům Říše, ochotni přinést pro vítězství Německa největší oběti. Stojíme bez výhrad s Říší a po boku německého národa vždy všude a za všech okolností, neboť nechceme se stát ani obětí bolševismu ani kolonií západních plutokratů.

Poctivý český člověk myslí objektivně. Posuzuje vše nestranně a střízlivě. Chápe nejen výhody, kterých se nám dostalo tím, že Říše převzala ochranu nad naším národem, ale je si také vědom plně svých povinností. Ví, co od nás žádá Říše a čím jsme povinni německému národu.

Páté výročí Protektorátu Čechy a Morava je pak nejlepší příležitostí, abychom s vděčností vzpomněli, co bylo v posledních pěti letech vykonáno z popudu a za součinnosti Říše a říšských úřadů ve prospěch českého člověka, především českého dělníka. Svou vděčnost pak projevíme i nadále tím, že vystupňujeme svou práci tak, abychom co možná nejvíce přispěli k vítězství Říše, neboť jen tak zajistíme svou budoucnost a zabezpečíme svůj osud. Nezapomeňme přece, že boj, který vede Říše a její spojenci proti nepříteli z východu i ze západu, je i naším bojem a že tento boj rozhodne i o naši budoucnosti. Vítězství Říše bude i našim vítězstvím, její porážka by byla pak i naší porážkou, koncem a zánikem našeho národa.